

ISSN 2217-3609

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ

# БИЛТЕН

бр. 12



**intermex**  
Software & Communications

Београд, 2022.

## БИЛТЕН АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ

- ИЗДАВАЧ:** Intermex, Београд, Алексе Бачванског 6  
**За издавача:** Љиљана Миланковић-Васовић, директор
- ПРИРЕЂИВАЧ:** Апелациони суд у Београду
- ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ  
УРЕДНИК:** Душко Миленковић,  
председник Апелационог суда у Београду
- ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ  
И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА:** Зорица Булајић,  
судија Апелационог суда у Београду
- РЕДАКЦИЈСКИ ОДБОР:** Зорица Ђаковић, Весна Станковић, Јелена Стевановић,  
Весна Филиповић, Гордана Тошић, Сања Агаџиновић,  
Александра Спирковска, Зорица Смирчић, Зорица Јовановић,  
Јасминка Бакић, Бојана Пауновић, мр Сретко Јанковић,  
Зоран Савић, Растко Поповић, Милимир Лукић и  
др Миодраг Мајић – судије Апелационог суда у Београду
- СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ:** Мирјана Пиљић,  
координатор за медије Апелационог суда у Београду
- ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА  
И ДИЗАЈН:** Intermex, Београд
- ШТАМПАРИЈА:** "Cicero", Београд

У припреми Билтена учествовали су судије и судијски помоћници Апелационог суда у Београду

---

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело.

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

---

Probatio vincit praesumptionem - **Dokaz je jači  
od pretpostavke**  
(Gaius)



## САДРЖАЈ

### I

<b>ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ КАЗНЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ .....</b>	<b>9</b>
--	----------

### II

<b>ПОВРАТ И ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ПРЕМА КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ</b> <i>- мр Сретко Јанковић - судија Апелационог суда у Београду .....</i>	<b>31</b>
--	-----------

### III

<b>АУТОРСКО ПРАВО НОВИНАРА НА ИНТЕРВЈУ</b> <i>- др Драгица Попеску - судија Апелационог суда у Београду .....</i>	<b>47</b>
--	-----------

### IV

#### СУДСКА ПРАКСА

#### КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

<b>КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО .....</b>	<b>63</b>
Неблаговремени предлог за измену правноснажног појединачног акта .....	63
<b>КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО .....</b>	<b>65</b>
Опозивање условне осуде због неиспуњавања мере забране приближавања и комуникације са оштећеним .....	65
Изрицање јединствене казне затвора .....	66
Застарелост извршења казне .....	67

## ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

### *Правни став*

- Правни став Грађанског одељења и Грађанског одељења за радне спорове утврђен на седници која је одржана 28. септембра 2020. године ..... 69

### ПРОЦЕСНО ПРАВО..... 75

Акторска кауција ..... 75

Недозвољеност жалбе против решења којим се усваја предлог противне стране за ослобађање од плаћања трошкова поступка..... 77

Примена правила парничног поступка у споровима иницираним на основу веродостојне исправе ..... 79

Стварна надлежност суда по тужби ради утврђења недозвољености извршења на непокретностима ..... 81

Стварна надлежност судова према вредности предмета спора ..... 83

Сукоб надлежности ..... 85

### СТВАРНО ПРАВО..... 89

Активна легитимација сувласника ..... 89

Искљученост примене института права прече куповине приликом отуђења грађевинског земљишта ..... 90

Стицање својине странаца ..... 92

Стицање права својине одржајем на непокретностима у друштвеној својини и потпуна пасивна легитимација ..... 96

### ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО ..... 99

Предуговор о купопродаји непокретности..... 99

Право сукоришћења гробног места..... 102

Пасивна легитимација у споровима ради накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта ..... 103

Конверзија девизног потраживања ..... 106

Застарелост обавеза јемца платца ..... 108

НАКНАДА ШТЕТЕ .....	112
Накнада штете због неиспуњења уговора .....	112
Накнада штете због неизвршења обавезе од стране једне уговорне стране .....	115
Одмеравање накнаде штете због неоснованог лишења слободе .....	118
СТАМБЕНО ПРАВО .....	121
Исељење заштићеног станара на стану у приватној својини грађана .....	121
ПОРОДИЧНО ПРАВО .....	125
Признање и оспоравање очинства .....	125
Остварење права становања .....	128
Ванбрачна заједница и накнадно отклањање брачности као сметње за стицање заједничке имовине .....	130
НАСЛЕДНО ПРАВО .....	131
Поништај наследничке изјаве правног претходника због формалних недостатака изјаве .....	131
Усмено завештање .....	134
МЕДИЈСКО ПРАВО .....	137
Дужна новинарска пажња и објављивање сатиричног прозног дела читаоца медија .....	137
Јавно оглашавање .....	140
Накнада нематеријалне штете правном лицу .....	141
Накнада штете због објављивања забрањене информације .....	144
Повреда угледа и части (право на приватност и лични запис) Објављивање фотографије .....	146
Погрдни и увредљив говор .....	149
АУТОРСКО ПРАВО .....	153
Ауторски уговор .....	153

РЕХАБИЛИТАЦИЈА .....	156
Рехабилитационо обештећење.....	156
ВАНПАРНИЦА .....	157
Сукоб надлежности .....	157
РАДНО ПРАВО .....	158
Пропуст послодавца у процедури приликом давања отказа уговора о раду и постојање основа за престанак радног односа .....	158
Право на продужење радног односа на одређено време у случају коришћења права на одсуство са рада.....	160
Право запосленог на накнаду штете .....	161
Заштита јавног интереса у поступку узбуњивања .....	163
<b>ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА.....</b>	<b>165</b>
Инструктивни рокови и повреда права на суђење у разумном року .....	165



**I**  
**ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ**  
**КАЗНЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ**  
**АПЕЛАЦИОНОГ СУДА**  
**У БЕОГРАДУ**





















МП ВНАМА АЗОВ

Индикатор	Јединица	Циљ	2021					2022					2023					
			План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	
1	Промена индекса	100	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0
2	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, текуће цене)	111	107,9	-3,1	-2,8	107,9	108,5	0,6	0,6	108,5	109,2	0,7	0,7	109,2	110,0	0,8	0,8	110,0
3	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	102	102,7	0,7	0,7	102,7	103,0	0,3	0,3	103,0	103,3	0,3	0,3	103,3	103,6	0,3	0,3	103,6
4	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	104	103,8	-0,2	-0,2	103,8	104,2	0,4	0,4	104,2	104,6	0,4	0,4	104,6	105,0	0,4	0,4	105,0
5	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
6	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
7	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
8	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
9	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
10	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100

МНОЖИТЕЉ: Склапу у вези са од 27 до 28 прикључе на уговореник. Промена је однос "текуће цене" према "базисна цена 2020".

Индикатор	Јединица	Циљ	2021					2022					2023					
			План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	План	Извршено	Промена	Промена у односу на циљ	Промена у односу на прошлу годину	
1	Промена индекса	100	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0
2	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, текуће цене)	111	107,9	-3,1	-2,8	107,9	108,5	0,6	0,6	108,5	109,2	0,7	0,7	109,2	110,0	0,8	0,8	110,0
3	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	102	102,7	0,7	0,7	102,7	103,0	0,3	0,3	103,0	103,3	0,3	0,3	103,3	103,6	0,3	0,3	103,6
4	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	104	103,8	-0,2	-0,2	103,8	104,2	0,4	0,4	104,2	104,6	0,4	0,4	104,6	105,0	0,4	0,4	105,0
5	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
6	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
7	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
8	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
9	Индекс бруто регионалног домаћег производа (стабилна цена, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100
10	Индекс бруто регионалног домаћег производа (текуће цене, базисна цена 2020)	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100

Апелациони суд у Београду

АРБ ОБЛАСТ СУПРУНСКОГ РАЈОНА К ВОЈВОДИНЕ

Класни број	Дело	Подносилац захтева		Износ захтева	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита
		Име и презиме	ЈМБГ											
1	Платна забрана оспорице	1	11.176	11.4376	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Извршен оспорице	6	60.606	60.606	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Извршен оспорице	1	100.000	100.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Извршен оспорице	1	200.000	200.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Извршен оспорице	11	61.116	61.116	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Класни број	Дело	Подносилац захтева		Износ захтева	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита
		Име и презиме	ЈМБГ											
1	Платна забрана оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Извршен оспорице	11	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

АРБ ОБЛАСТ СУПРУНСКОГ РАЈОНА К ВОЈВОДИНЕ

Класни број	Дело	Подносилац захтева	Износ захтева	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита	Износ одржаног депозита
1	Платна забрана оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Извршен оспорице	1	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Извршен оспорице	11	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	

УКУПНА ПАРНОСТ ЗАМБЕ  
СТАБИЛОСТ

Парност	Датум	Парност према стабилности					Парност према стабилности					Парност према стабилности					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Пореднак јанар стабилности	1															
2	Пореднак стабилности	1	0,00%														
3	Пореднак стабилности према стабилности	10	21,1%	14,2%	23,1%	3,8%	11,8%	15,1%	23,1%	3,8%							
4	Пореднак стабилности према стабилности	10	21,1%	14,2%	23,1%	3,8%	11,8%	15,1%	23,1%	3,8%							

Парност	Датум	Парност према стабилности					Парност према стабилности					Парност према стабилности					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Пореднак јанар стабилности	1															
2	Пореднак стабилности	1															
3	Пореднак стабилности према стабилности	10	11,1%	12,1%	11,1%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%							
4	Пореднак стабилности према стабилности	10	11,1%	12,1%	11,1%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%							

НАПОМЕНА: Будући и важећи од 5 до 27 и од 28 до 28 означава се у програмима. Програм је објект "Пореднак стабилности" према "Пореднак стабилности".

Парност	Датум	Парност према стабилности					Парност према стабилности					Парност према стабилности					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Пореднак јанар стабилности	1	0,00%														
2	Пореднак стабилности	1	0,00%														
3	Пореднак стабилности према стабилности	10	11,1%	12,1%	11,1%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%							
4	Пореднак стабилности према стабилности	10	11,1%	12,1%	11,1%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%							

Апелациони суд у Београду

**МАТОРИСА НАПОМЕНА  
Табела 1**

Код пописиваног дела	Знак	Позивна деловна група	Имена пописаиваних делова	Подела дела	Износ дела	Позивна деловна група	Имена пописаиваних делова	Подела дела	Износ дела	Процент својствености	Имена делова по износима				Износ дела	Процент својствености
											1	2	3	4		
1		1	Подела на делове	1	50,00%											
2		2	Имена делова у складу са деловном групом	2	100,00%											
3		3	Имена делова у складу са деловном групом	3	100,00%											
4		4	Имена делова у складу са деловном групом	4	100,00%											
5		5	Имена делова у складу са деловном групом	5	100,00%											
6		6	Имена делова у складу са деловном групом	6	100,00%											
7		7	Имена делова у складу са деловном групом	7	100,00%											
8		8	Имена делова у складу са деловном групом	8	100,00%											
9		9	Имена делова у складу са деловном групом	9	100,00%											
10		10	Имена делова у складу са деловном групом	10	100,00%											
11		11	Имена делова у складу са деловном групом	11	100,00%											
12		12	Имена делова у складу са деловном групом	12	100,00%											
13		13	Имена делова у складу са деловном групом	13	100,00%											
14		14	Имена делова у складу са деловном групом	14	100,00%											
15		15	Имена делова у складу са деловном групом	15	100,00%											
16		16	Имена делова у складу са деловном групом	16	100,00%											
17		17	Имена делова у складу са деловном групом	17	100,00%											
18		18	Имена делова у складу са деловном групом	18	100,00%											
19		19	Имена делова у складу са деловном групом	19	100,00%											
20		20	Имена делова у складу са деловном групом	20	100,00%											
21		21	Имена делова у складу са деловном групом	21	100,00%											
22		22	Имена делова у складу са деловном групом	22	100,00%											

МАТОРИСА, Београд, октобар 2017. и од 19 до 28. прихода за 17. годину. Укупан износ: "Имена делова у складу са деловном групом" - 100,00%

Код пописиваног дела	Знак	Позивна деловна група	Имена пописаиваних делова	Подела дела	Износ дела	Процент својствености	Имена делова по износима		Износ дела	Процент својствености
							1	2		
1		1	Подела на делове	1	50,00%					
2		2	Имена делова у складу са деловном групом	2	100,00%					
3		3	Имена делова у складу са деловном групом	3	100,00%					
4		4	Имена делова у складу са деловном групом	4	100,00%					

РЕЗУЛТАТИ ПОСТАВА ЗА  
ОДРЕЂИВАЊЕ СТАЊИЈА

Број	Датум	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+
1	Странама са Бразила	7	88,00%	5	7	88,00%	5	7	88,00%	5
2	Бразил	8	88,00%	5	8	88,00%	5	8	88,00%	5
3	Излазиле највише, једна и погодна за животност	14	82,25%	5	14	82,25%	5	14	82,25%	5

Број	Датум	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+
1	Странама са Бразила	7	88,00%	5	7	88,00%	5	7	88,00%	5
2	Бразил	8	88,00%	5	8	88,00%	5	8	88,00%	5
3	Излазиле највише, једна и погодна за животност	14	82,25%	5	14	82,25%	5	14	82,25%	5

НАПОМЕНА: Већина у износу од 14,17 и од 19 до 28 годинама су грађанима. Процент је одан "узрасту" према "узрасту бразилца".

Број	Датум	Процент популације узраста 0-14	Процент популације узраста 15-64	Процент популације узраста 65+
1	Странама са Бразила	7	88,00%	5
2	Бразил	8	88,00%	5
3	Излазиле највише, једна и погодна за животност	14	82,25%	5

АДР - Доноси оштрава

Ниво Буј	Број	Укупна вредност у динарима	Укупна вредност у еврама	Процент укупне вредности у динарима	Процент укупне вредности у еврама	Укупна вредност у динарима	Укупна вредност у еврама	Процент укупне вредности у динарима	Процент укупне вредности у еврама
1	Службено сведочење оштрава	36	0,131%	3,11%	23,20%	41,19%			
2	Испитно сведочење оштрава	206	25,91%	6,80%	43,92%	24,41%			
3	Службено сведочење оштрава	1			100,00%				

Ниво Буј	Број	Укупна вредност у динарима	Укупна вредност у еврама	Процент укупне вредности у динарима	Процент укупне вредности у еврама	Укупна вредност у динарима	Укупна вредност у еврама	Процент укупне вредности у динарима	Процент укупне вредности у еврама
1	Службено сведочење оштрава	36	0,131%	3,11%	23,20%	41,19%			
2	Испитно сведочење оштрава	206	25,91%	6,80%	43,92%	24,41%			
3	Службено сведочење оштрава	1			100,00%				

РАСЧУНАТ: Вредност колико је од 2 до 17 и од 19 до 21 процената у уградњима. Процента је од 16, "класе одлучује" "услуга" "услуга Бруја Асоц."

Ниво Буј	Број	Укупна вредност у динарима	Укупна вредност у еврама	Процент укупне вредности у динарима	Процент укупне вредности у еврама
1	Службено сведочење оштрава	36	0,131%	3,11%	23,20%
2	Испитно сведочење оштрава	206	25,91%	6,80%	43,92%
3	Службено сведочење оштрава	1			100,00%



РЕПУБЛИКА СРБИЈА												
Поредни број	Земља	Поредни број земље	Поредни број региона	Поредни број општине	Поредни број насељеног места	Поредни број домаћинства	Поредни број становника	Поредни број домаћинстава	Поредни број становника по домаћинству	Поредни број становника по домаћинству	Поредни број становника по домаћинству	Поредни број становника по домаћинству
1	Непопуњени простори	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Укупно	20	41,17%	4,50%	4,80%	21,81%	1,41%	1,41%	1,41%	1,41%	1,41%	1,41%
3	Делови општине	1	20,00%	100,00%								
4	Делови насељеног места	1	20,00%	100,00%								
5	Делови неопуњених простора	1	21,10%	10,00%	10,00%							
6	Укупно	1										
7	Укупно	1										
8	Укупно	1										
9	Укупно	1										
10	Укупно	1										
11	Укупно	1										
12	Укупно	1										
13	Укупно	1										
14	Укупно	1										
15	Укупно	1										
16	Укупно	1										
17	Укупно	1										
18	Укупно	1										
19	Укупно	1										
20	Укупно	1										
21	Укупно	1										
22	Укупно	1										
23	Укупно	1										
24	Укупно	1										
25	Укупно	1										
26	Укупно	1										
27	Укупно	1										
28	Укупно	1										
29	Укупно	1										
30	Укупно	1										
31	Укупно	1										
32	Укупно	1										
33	Укупно	1										
34	Укупно	1										
35	Укупно	1										
36	Укупно	1										
37	Укупно	1										
38	Укупно	1										
39	Укупно	1										
40	Укупно	1										
41	Укупно	1										
42	Укупно	1										
43	Укупно	1										
44	Укупно	1										
45	Укупно	1										
46	Укупно	1										
47	Укупно	1										
48	Укупно	1										
49	Укупно	1										
50	Укупно	1										
51	Укупно	1										
52	Укупно	1										
53	Укупно	1										
54	Укупно	1										
55	Укупно	1										
56	Укупно	1										
57	Укупно	1										
58	Укупно	1										
59	Укупно	1										
60	Укупно	1										
61	Укупно	1										
62	Укупно	1										
63	Укупно	1										
64	Укупно	1										
65	Укупно	1										
66	Укупно	1										
67	Укупно	1										
68	Укупно	1										
69	Укупно	1										
70	Укупно	1										
71	Укупно	1										
72	Укупно	1										
73	Укупно	1										
74	Укупно	1										
75	Укупно	1										
76	Укупно	1										
77	Укупно	1										
78	Укупно	1										
79	Укупно	1										
80	Укупно	1										
81	Укупно	1										
82	Укупно	1										
83	Укупно	1										
84	Укупно	1										
85	Укупно	1										
86	Укупно	1										
87	Укупно	1										
88	Укупно	1										
89	Укупно	1										
90	Укупно	1										
91	Укупно	1										
92	Укупно	1										
93	Укупно	1										
94	Укупно	1										
95	Укупно	1										
96	Укупно	1										
97	Укупно	1										
98	Укупно	1										
99	Укупно	1										
100	Укупно	1										



АПР ГРАДОВА СЛОБОДИЦА

Репуб. број	Датум	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало
1	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1
1	Бюрофаксимилна услуга	41	14.10%	3.48%	8.08%	61.80%	17.67%								
2	Службени гласник	6	50.00%	54.67%		81.68%									
3	Високоградња служба	6	11.11%	26.60%		34.57%									
4	Високоградња служба	6	11.11%	26.60%		34.57%									
1	1	41	11	4.80%	24.18%	61.20%									
2	Службени гласник	6	0												
3	Високоградња служба	6	0												
4	Високоградња служба	6	0												

НАПОМЕНА: Подаци у складу са одл. 17 и одл. 18 из 2019. године, у складу са одл. 17 и одл. 18 из 2022. године, у складу са одл. 17 и одл. 18 из 2022. године.

Репуб. број	Датум	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало	Износ од договор укупно	Износ од договор остало
1	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1
1	Бюрофаксимилна услуга	41	11	26.60%	25	61.18%									
2	Службени гласник	6	0	0.00%	6	100.00%									
3	Високоградња служба	6	0	0.00%	6	100.00%									
4	Високоградња служба	6	0	0.00%	6	100.00%									







**II**  
**ПОВРАТ И ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ**  
**ПРЕМА КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ**  
**РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**





мр Сретко Јанковић,  
судија Апелационог суда у Београду

## ПОВРАТ И ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ПРЕМА КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

*Резиме:* Поновно вршење кривичних дела (поврат, рецидивизам) значајан је кривичноправни, криминолошки и пенолошки проблем. У кривичном праву поврат је од значаја код одмеравања казне, а преовлађује схватање да повратнике треба строже кажњавати, мада има и другачијих мишљења. Измене Кривичног законика Републике Србије из 2019 године уводе одређене новине код поврата, а уведен је и тзв. вишеструки поврат. У чланку се дају неке основне напомене о поврату, указује на значај поврата у упоредном праву, а посебан акценат је стављен на анализу законских решења о поврату, која су уведена последњим изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије. Посебно је дато критичко мишљење у вези са ставом Врховног касационог суда о томе шта се сматра "половином распона прописане казне", у складу са одредбом члан 55а КЗ.

*Кључне речи:* поврат, вишеструки поврат, одмеравање казне, распон казне

### Увод

Одмеравање казне представљају веома важан задатак суда, након што је у кривичном поступку утврђено да је извршено кривично дело и да постоји кривица учиниоца. Одмеравање казне је највише у живи интересовања јавности, те је стога често подложно критикама, а кроз одмеравање казне су испреплетени интереси учиниоца, жртве и друштва. Код одмеравања казни није исто да ли је неко први пут учинио кривично дело и када је учинилац раније осу-

ђиван за кривична дела и сматра се повратником. Стога се у теорији, али и у законодавствима, ранијој осуђиваности (поврату, рецидивизму, криминалној историји) даје одређени значај.

Кривични законик Србије поврат је раније третирао као факултативну отежавајућу околност код одмеравања казне, али изменама и допуна Кривичног законика из 2019. године поврат је постао обавезана отежавајућа околност, те је уведен и институт тзв. "вишеструког поврата". Очигледно је да ове законске интервенције, у оквиру општег јачања кривичноправне репресије, иду за тим да се судови "натерају" да повратницима, под одређеним условима, изричу строжије казне. Наиме, у судској пракси ранија осуђиваност (поврат) се углавном цени као отежавајућа околност, али то у већини случајева није имало неки већи значај код одмеравања казне, јер су и повратницима изричане казне близу законом прописаног минимума, а у неким случајевима, казне су чак и ублажаване. У овом раду поред неких општих напомена о поврату и указивања на нека упоредна решења у страном законодавству, желимо, пре свега, анализирати законска решења о поврату која су установљена поменутиим изменама и допуна Кривичног законика Републике Србије, те какви проблеми у вези с тим могу да се јаве у судској пракси.

### **Опште напомене о поврату**

Поновно вршење кривичних дела (поврат, рецидивизам) представља значајан кривичноправни, криминолошки и пенолошки проблем. Експанзија поврата је у неку руку сведочанство да кривично право није довољно успешно, односно да не успева да особе које су већ осуђиване одврати од поновног вршења кривичних дела<sup>1</sup>. Према неким изворима, строже кажњавање повратника било је присутно у Персији, Кини и праву Старог Јапана. Римско право, иако није правило разлику између стицаја и поврата, ипак се бавило овим проблемом на шта указује правило: "*Consuetudo delinquendi est criustantia aggravandi delictum el deliquentem acrius puniendi*" ("Навика чинити кажњива дела јесте околност која кривицу отежава и због које се кривац мора строже казнити"). Француски Кривични закон из 1810.

---

<sup>1</sup> Бачић, Ф.(1986): Кривично право (опћи дио), Загреб, стр. 480

године поврат одређује као обавезну отежавајућу околност код одмеравања казне. У Душановом законнику поврат је третиран као поопштравајућа околност при одмеравању казне код неких имовинских кривичних дела (крађа, разбојништво), док Киминални законик из 1860. године први пут предвиђа поврат као општи институт.

Утицај претходних осуда на кажњавање различито се тумачи у теорији кривичног права. Неки аутори одбацују било какво разматрање претходних осуда код одмеравања казне. Наиме, теже кажњавање повратника у нескладу је са принципом правичности и сразмерности, да оно није ништа друго до двоструко кажњавање због раније дела или пак кажњавање људи не због оног што су учинили, већ због оног што јесу, због њиховог (злог) карактера (Bagaric, 2000; Yankah, 2004. према Lee, 2009, 578-579)<sup>2</sup>. Други сматрају да ранија осуђиваност повећава кривицу, с обзиром да "учинилац није научио лекцију" те је поврат од значаја за одмеравање казне. Наиме, прописивање поврата као отежавајуће околности налази се у томе што учинилац није извукао поуку из осуда за раније учињена кривична дела, што указује на повећан степен кривице који заслужује и адекватан социјално-етички прекор<sup>3</sup>. Трећи сматрају да ранија осуђиваност за кривична дела има ограничен утицај на одмеравање казне (на пример да утиче на повећање казне само код сексуалних и насилних кривичних дела)<sup>4</sup>. Они који оправдавају строже кажњавање повратника полазе са ретрибутивистичких основа, па тако Лее представља теорију о поврату као резултату скривљеног пропуштања, према којој учинилац сам бира да ли ће организовати будући живот тако да избегне поновно вршење злочина, а одлука да то не учини конституише његову појачану кривицу (Lee, 2009.)<sup>5</sup>.

У теорији, као и у неким законодавствима, поврат се дели на генерални (општи) и специјални. Генерални поврат постоји када учини-

<sup>2</sup> Симеуновић Патић, Б.(2016): Поврат – криминолошки аспекти, у Зборнику: Казнена реакција у Србији (уред. Ђ. Игњатовић), стр. 209

<sup>3</sup> Делић, Н.(2010): Забрана (искључење) ублажавања казне у одређеним случајевима, *Crimen*, број 2, стр. 238

<sup>4</sup> Видети: Bagaric M.(2015): The Punishment Should Fit the Crime - Not the Prior Convictions of the Person that Committed the Crime: An Argument for Less Impact Being Accorded to Previous Convictions in Sentencing, *San Diego Law Review*, Vol.51, No.2,

<sup>5</sup> Симеуновић Патић, Б.(2016): оп. цит., стр.208

лац, након осуде за неко кривично дело, врши кривично дело које са ранијим није сродно, док специјални поврат постоји, када након осуде за неко кривично дело, учинилац врши исто или сродно кривично дело.

Треба истаћи и то да се у Препоруци Савета Европе R (92)17 из 1992. године<sup>6</sup> истиче да претходно осуђивање "не треба користити механички као фактор који иде на штету оптуженог", те ако је потребно да се претходна осуђиваност "узме у обзир у оквиру прокламованих разлога за одмеравање казне, казна треба да буде сразмерна тежини новог кривичног дела, односно нових кривичних дела". Осим тога, посебно се наглашава да дејство претходног осуђивања треба умањити или поништити ако постоји значајан период без криминала пре садашњег кривичног дела, ако је садашње или претходно кривично дело лакше природе и ако је учинилац још увек млад.

### **Поврат и одмеравање казне у упоредном праву**

Због значаја поврата, савремена кривична законодавства углавном садрже посебне одредбе о кажњавању повратника, а сам појам поврата се одређује на различите начине. Наиме, једни прописују да је строже кажњавање повратника обавезно, док га други предвиђају као факултативно (остављају суду могућност да евентуално примени строже кажњавање повратника).

Изменама из 1986. године у КЗ Немачке поврат је укинут као разлог за повећање казне из двоструких разлога: јер ово не обезбеђује специјалну превенцију и аутоматски повлачи казну од најмање шест месеци затвора, тако да сада поврат има значај само код индивидуализације казне, што валоризује улогу судије<sup>7</sup>. Међутим, изменама из 2003. године поврат као отежавајућа околност је уведен код сексуалног злостављања<sup>8</sup>.

У Немачкој се према повратницима примењују и мере заштитног надзора и сигурносног смештаја. Према одредби члана 68. КЗ

---

<sup>6</sup> Савет Европе (2004): Збирка одабраних препорука Савета Европе, Београд

<sup>7</sup> Н.Н. Jescheck, Lehrbuch des Strafrechts, 1998, (цитирано према Прадел Ж.(2009): Компаративно кривично право, стр. 124)

<sup>8</sup> Albrecht H.J. (2013): Sentencing in Germany: Explaining long-term stability in the structure of criminal sanctions and sentencing, Доступно на: <http://lep.law.duke.edu/>. Приступ 29.3.2017.

Немачке, за кривична дела за која закон прописује, суд може изрећи заштитни надзор (*Führungsaufsicht*) ако је учинилац осуђен на казну затвора у трајању од најмање шест месеци и ако постоји опасност да ће и даље вршити кривична дела, док се ускладу са одредбом члана 66. КЗ, под условима прописаним законом, може се изрећи и сигурносни смештај (*Unterbringung in der Sicherungsverwahrung*). Изменама закона из 2002. године установљена могућност да судови изрекну затворску казну, са клаузулом да задржавају могућност накнадног изрицања мере сигурносног смештаја (пунолетним лицима старијим од 21 године) након издржане казне затвора ("*vorbehaltene Sicherungsverwahrung*"-члан 66а КЗ Немачке)<sup>9</sup>. С обзиром да се изрицање превентивних казни и мера заснива на проценама шта ће се десити у будућности, а које су обично неизвесне, треба успоставити формалне и материјалне гаранције да би се избегло прекомерно изрицање ових казни и мера, док с друге стране треба водити рачуна и о људским правима учинилаца<sup>10</sup>.

У немачкој литератури се указује да треба пажљиво разликовати претходна кажњавања због сличних или другачијих дела као и између оних која бацају светлост на криминалну личност учиниоца и оних код којих то није случај<sup>11</sup>. Осим тога, истиче се да и претходна кажњавања за слична дела не смеју да се шематски третирају као основ за поопштравање казне, посебно ако су се десила пре много времена, па је и питање да ли су уопште меродавна код конкретног пресуђења<sup>12</sup>.

Француско кривично право познаје три категорије поврата. Прва категорија поврата је општи поврат и временски неограничен поврат (члан 132-8.). Као први елемент за постојање поврата узима се да је учинилац био осуђен за кривично дело (злочин или деликт) за које је прописна казна затвора од 10 година, па изврши било које ново дело за које је прописна казна од 20 или 30 година (општи поврат) а други елемент је да је у поврату учинио дело за које је прописна казна

<sup>9</sup> Aumüller M.A.(2013): Dealing with dangerous offenders through preventive sentencing – comparison of Germany and England and Wales, Kriminalwissenschaftlichen Instituts der Leibniz Universität Hannover, Band I, Доступно на: [https://www.jura.uni-hannover.de/.../2013\\_-\\_Band\\_I\\_-\\_AA\\_Endfassung.pdf](https://www.jura.uni-hannover.de/.../2013_-_Band_I_-_AA_Endfassung.pdf)

<sup>10</sup> Ibid

<sup>11</sup> Schönke A., Schröder H.(2001): Strafgesetzbuch (Kommentar)

<sup>12</sup> Ibid

затвора од 15, 20 или 30 година (то су најтежа кривична дела за која не важе рокови за "застарелост поврата", и увек постоји поврат, без обзира на време протекло између првог и другог дела - временски неограничен поврат). Под наведеним условима, у случају поврата, прописано је да се казна може "дуплирати", односно може се изрећи двоструко тежа казна него да је лице учинило дело први пут. Друга категорија поврата је општи поврат и временски ограничен поврат (члан 132-9.). Први елемент је, да је учинилац био осуђен за кривично дело (злочин или деликт) за које је прописна казна затвора од 10 година, па учини било које друго дело за које је прописна казна затвора од 10 година или од 1 до 10 година (општи поврат), и други елемент да је ново дело учињено у року од 10 година, односно 5 година након издржане казне - у супротном ако је дело учињено након наведеног рока наступа "застарелост поврата" и неће се применити одредбе о поштравању казне (временски ограничен поврат). На крају, трећа категорија поврата је специјални поврат и временски ограничен поврат (члан 132-10). То је у француској судској пракси најчешћи случај поврата. Први елемент ове категорије је да је учинилац био осуђен за одређену врсту кривичног дела (која дела закон изричито таксативно набраја) па поново учини кривично дело исте или сличне природе (специјални поврат) и други елемент је да је ново дело учињено у року у року од 5 година од издржане претходне казне (временски ограничен поврат).

У САД поврат (криминална прошлост) има велики значај код одмеравања казне, што је видљиво из самог уводног коментара федералних смерница за одмеравање казне, где се, између осталог, наводи: "Окривљени који у свом досијеу има регистровано више претходних криминалних понашања (више пута је раније осуђиван) има већи степен кривице од лица које је први пут учинило кривично дело и тиме заслужује већу казну"<sup>13</sup>. Поменути уводни коментар садржи и следеће наводе који се односе на поврат: "Генерална превенција налаже да се пошаље јасна порука друштву да ће понављање криминалног понашања довести до строжег кажњавања и да ће са сваким рецидивом, казна бити строжа. Да би се друштво заштитило од даљих кривичних дела

---

<sup>13</sup> United States Sentencing Commission (2012): *Guidelines Manual*, CHAPTER FOUR - Criminal History and Criminal Livelihood.

конкретног окривљеног, при одмеравању казне мора се узети у обзир вероватноћа да дође до рецидива и могуће будуће криминално понашање. Поновљено криминално понашање је показатељ и да постоји ограничење у погледу вероватноће остваривања успешне рехабилитације<sup>14</sup>. Федералне смернице за одмеравање казне садрже и посебан одељак (§4B1.1 U.S.S.G) који се односи на професионалне преступнике (*Career Criminal Offender*). У односу на професионалне преступнике, односно повратнике, примењивани су и закон "доследношћу у кажњавању" ("*truth-in-sentencing law*"), закон "три прекршаја" ("*three strikes law*"), те закон обавезне минималне одслужене казне затвора ("*law mandatory minimum-sentencing*").

У САД је посебно изражен оштар приступ према повратницима сексуалних кривичних дела, нарочито учињених према малолетницима, што је имало за последицу увођење и хемијске кастрације у појединим америчким државама, вођење обавезне евиденције учинилаца оваквих кривичних дела, и др. У америчкој држави Флориди сва лица осуђена на казну затвора преко 25 година због педофилије (према посебном закону) морају бити доживотно под електронским надзором<sup>15</sup>.

Одредбом члана 68. Кривичног закона Руске федерације прописано је одмеравање казне за поврат, с тим што се разликују три врсте поврата (обични поврат, опасан поврат и нарочито опасан поврат), а при одмеравању казне се узима у обзир "број, карактер и степен друштвене опасности раније извршених кривичних дела, околности због којих се поправни утицај претходних казни показао недовољним, као и карактер и степен друштвене опасности поново извршених кривичних дела". Код обичног поврата трајање казне не може бити мање од половине максималног трајања најстрожије казне прописане за кривично дело, код опасног поврата тај минимум је две трећине казне, а код нарочито опасног поврата минимум је три четвртине максималног трајања најстрожије врсте казне прописане за кривично дело.

У бившим југословенским републикама негде постоје посебне одредбе кривичног закона које се односе на поврат, док у други-

<sup>14</sup> Ibid

<sup>15</sup> Бајовић В.(2007): Electronic monitoring and house arrest in the criminal justice systems, (у "Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања" I део, стр. 213-222

ма таквих одредби нема, већ се поврат углавном цени кроз ранији живот учиниоца. Тако нпр. КЗ Црне Горе у одредби члана 43. прописује поврат као факултативну отежавајућу околност код одмеравања казне, док је одредбом члана 44. регулисан вишеструки поврат, код кога казна не сме прећи двоструки износ прописане казне нити 20 година затвора. У Хрватској нема посебних одредаба о поврату, а у оквиру опћих правила за одмјеравање казне (члан 47. КЗ Хрватске) поврат се цени кроз "пријашњи починитељев живот". Ранија осуђиваност се у правилу узима као отеготна околност, а изузетак су осуде за казнена дјела почињена прије више времена<sup>16</sup>. И КЗ Словеније нема посебне одредбе о поврату, а ранија осуђиваност се цени кроз "ранији живот учиниоца", што је једна од околности за одмеравање казне у оквиру општих правила за одмеравање казне (члан 49. КЗ Словеније). Исто тако, КЗ Републике Српске нема посебне одредбе о поврату, али се у одредби члана 37. став 4. прописује које околности суд узима у обзир када изриче казну за кривично дело учињено у поврату, а иста је ситуација и у КЗ Федерације БиХ (члан 49. став 2. КЗ Федерације БиХ). Што се пак тиче Македоније, донет је Закон одређивању врсте и одмеравању висине казне<sup>17</sup>, који је ступио на снагу 01.7.2015. године. Одмеравање казне према закону вршено је у односу на два основна критеријума, тежине кривичног дела (утврђене на основу објективне категоризације кривичних дела) и претходне криминалне историје и понашања учиниоца. Међутим, одлуком Уставног суда Македоније У број 169/2016-0-1 од 16.11.2017. овај закон је поништен.

### **Поврат и одмеравање казне према КЗ Србије**

Пре измена и допуна Кривичног законика Србије из 2019. године поврат је представљао факултативну отежавајућу околност код одмеравање казне, тако да суд није био у обавези да ранију осуђиваност цени као отежавајућу околност. У одредби члана 55 КЗ биле су наведене околности које је суд требао да има

---

<sup>16</sup> Новоселец П.(2009): Опћи дио казног права, Загреб, стр. 458

<sup>17</sup> Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната ("Службен весник на Република Македонија" бр. 199/14)



у виду приликом одмеравања казни учиниоцу који је раније осуђиван. Одредба члана 55 КЗ је гласила: "Кад суд одмерава казну учиниоцу за кривично дело које је учињено после издржане, опроштене или застареле казне или ослобођења од казне, по протеку рока за опозивање условне осуде или после изречене судске опомене, може ту околност узети као отежавајућу, ценећи при том посебно тежину раније учињеног кривичног дела, да ли је и раније дело исте врсте као и ново дело, да ли су оба дела учињена из истих побуда, околности под којима су дела учињена и колико је времена протекло од раније осуде, односно од изречене, опроштене или застареле казне, ослобођења од казне, од протеча рока за опозивање раније условне осуде или од изречене судске опомене".

Поврат није као било која друга отежавајућа околност, јер самим тим што га КЗ издваја у посебну одредбу, законодавац је хтео да изрази став да поврат има посебан значај и да укаже на релевантне околности које је суд требао да има у виду када одмерава казну учиниоцу који се налази у поврату<sup>18</sup>. Изменама и допунама КЗ Србије из 2009. године законик је искључио ублажавања казне у случају раније осуђиваности за истоврсно кривично дело, тј. у случају специјалног поврата. Дакле, овде законодавац по први пут издваја специјални поврат и даје му одређени кривичноправни значај<sup>19</sup>. Међутим, изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године одредба члана 55 КЗ је измењена, тако да је сада поврат отежавајућа околност коју је суд дужан узети у обзир приликом одмеравања казне. Осим тога, КЗ одређује и да се повратницима начелно не може ублажити казна. Одредба члана 55 КЗ сада гласи:

"Ако је учинилац кривичног дела учињеног са умишљајем раније осуђен за умишљајно кривично дело, суд ће ту околност узети као отежавајућу, ако од раније осуде или издржане казне није протекло пет година.

<sup>18</sup> Стојановић З.(2007): Коментар КЗ, Београд, стр. 238

<sup>19</sup> Делић Н.(2010): Забрана (искључење) ублажавања казне у одређеним случајевима, у Зборнику: "Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања", IV део, стр. 186

У случају из става 1 овог члана, суд не може изрећи казну испод границе прописане законом или блажу врсте казне, изузев ако закон предвиђа да се казна може ублажити или ако закон предвиђа да се учинилац може ослободити од казне, а суд га не ослободи од казне".

С обзиром да је поврат сада обавезна отежавајућа околност код одмеравања казне, одредба члана 55 КЗ више не садржи ни оне околности које је суд требао ценити када је поврат узимао као отежавајућу околност. Међутим, то не значи да суд не треба да има у виду тежину ранијег и новог кривичног дела, из којих побуда су кривична дела учињена, протек времена од ранијег и новог кривичног дела, и др.

У одредби члана 55а КЗ уводи се вишеструки поврат и одређује начин одмеравања казне за исти, а та одредба гласи:

"За кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне, под следећим условима:

- ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину;

- ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година".

Дакле, КЗ одређује да ће се учинилац који је раније осуђиван изрећи казна изнад половине распона прописане казне ако су за то испуњени следећи услови:

1. да се против учиниоца води кривични поступак за кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора;

2. ако је учинилац раније два пута осуђен за кривично дело учињено са умишљајем на казну затвора од најмање једну годину;

3. ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.

У судској пракси се поставило питање шта се сматра "половином распона" у складу са одредбом члана 55а КЗ, а на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 26.10.2020. године, с обзиром да апелациони судови нису постигли сагласност поводом овог питања, заузет је следећи став:

*"Распон прописане казне представља разлику између посебног максимума и посебног минимума запређене казне, па се половина распона прописане казне из члана 55а став 1 КЗ израчунава на тај начин што се наведена разлика подели са бројем два". У образложењу овог става се наводи да израз "распон", треба посматрати као скуп нечег од најнижег до највишег елемента, што у конкретном случају представља запређене казне од посебног минимума до посебног максимума, стога се, како се наводи у образложењу овог става, половина распона израчунава на тај начин "што се од посебног максимума запређене казне одузме посебни минимум запређене казне и добијени број подели са два".*

У складу са наведеним ставом половина распона је, нпр. код кривичног дела тешке крађе члана 204 став 1 КЗ, за који је прописана казна затвора од једне до осам година, била би три и по године, код кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, за који је прописана казна затвора од три до 12 година половина распона била 4,5 године, итд.

У поменутом ставу се не говори о томе како се половина распона рачуна код кривичних дела код којих није прописан посебни минимум, нпр. код кривичног дела из члана 289 КЗ за које је прописана казна затвора до три године, па се поставља питање да ли се овде као минимум прописане казне узима нула (0), па када се прописани максимум казне од три године подели са два, половина распона би била 1,5 година затвора, или овде као посебни минимум прописане казне треба узети општи минимум казне затвора од 30 дана, па онда тај минимум одузети од максимума и поделити са два, па би у том случају половина распона била једна година, пет месеци и 15 дана односно 35 месеци, подељено са два па би се добило 17,5 месеци.

Поставља се питање шта је половина распона код кривичних дела за које је прописана казна затвора од 5 до 15 година (нпр. кривично дело диверзије из члана 313 и кривично дело саботажа из члана 314 КЗ). Ако од максимума прописане казне (15 година затвора) одуземо прописани минимум (5 година затвора), добијемо разлику од 10 година, па ако то поделимо са два, добијемо казну од пет година затвора која би требала бити половина распона, а заправо је законом прописани минимум за ова кривична дела. Поставља се питање, како се изра-

чунава половина распона прописане казне код кривичних дела за које је као минимална казна прописана казна затвора од најмање 10 година (нпр. кривично дело тешког убиства из члана 114 КЗ), а где није прописан посебни максимум казне. Да ли у том случају максимум казне представља казну затвора од 20 година, која представља општи максимум казне затвора или је максимум казна доживотног затвора? Ако би узели да прописани максимум казне представља 20 година затвора и ако од тога одузмемо прописани минимум од 10 година затвора, добијемо казну од 10 година затвора, па ако је поделимо са два, добијемо као половину распона казну од пет година затвора, што је испод законом прописаног минимума за ово кривично дело. Овакво тумачење "половине распона" нас доводи до апсурдних ситуација, јер очигледно да интенција законодавства није била да се повратницима за тешка кривична дела изрекне казна испод законом прописаног минимума. С друге стране, ако би се овде као прописани максимум казне узела казна доживотног затвора, поставља се питање како онда одредити половину распона. Наиме, не зна се колико ће неко живети, па је нејасно од ког броја треба одузети законом прописани минимум (10 година затвора) да би се тај број поделио са два и добила половина распона.

Ово су само неке ситуације које указују да је поменути став Врховног касационог суда проблематичан, односно да није примењив у пракси код одређених кривичних дела.

### **Одмеравање казне и поврат у судској пракси**

У судској пракси може се уочити веома присутна појава да судови ранију осуђиваност окривљеног (поврат) само формално наводе као отежавајућу околност, а у суштини та околност у великом броју случајева нема никакав утицај на избор врсте и висину кривичне санкције. Наиме, бројни су примери где су учиниоци раније осуђивани и више од десет пута, а судови су им изrekli минималне казне прописане за конкретно кривично дело, а некада чак и ублажавали казну. Тако, нпр. у пресуди Основног суда у Панчеву К број 1308/11 од 16.5.2016. године суд је окривљеном, због кривичног дела тешке крађе у покушају из члана 204. став 1. тачка 1. КЗ, изрекао казну затвора у трајању од једне године (минимална

казна), а окривљени је у периоду од 1999 до 2014. године осуђиван 20 пута (за кривична дела крађе, тешке крађе, разбојништва, и др.). Пресудом Основног суда у Смедереву К број 1870/11 од 26.12.2011. године окривљени је оглашен кривим за кривично дело тешке крађе из члана 204. став 1. тачка 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од једне године, иако је суд као отежавајућу околност ценио ранију осуђиваност (осуђиван 14 пута, за кривична дела крађе, тешке крађе, одузимања возила, разбојништва и др.). Ово су само два примера, а таквих у судској пракси има доста.

Наведени примери указују да судови ранију осуђиваност само формално цене као отежавајућу околност код одмеравања казне, а заправо та околност углавном нема никаквог утицаја на изречену казну. Све и да се узме да чињеница да то што је учинилац раније осуђиван једном или два пута не мора да има значајнији утицај на изречену казну за конкретно кривично дело, не би смело да се дешава да се ранија осуђиваност само формално цени и наводи у случајевима када је учинилац раније осуђиван више од десет пута, посебно када се ради о специјалним повратницима. Наиме, оправдано се може поставити питање да ли неко ко константно крши прописе и врши кривична дела, неко ко је 15 пута осуђиван за истоврсна кривична дела, заслужује да му се изрекне минимална казна, или чак да му се казна ублажи. Самим тим, поставља се и питање да ли судови, када ранију осуђиваност практично уопште не вреднују, правилно врше одмеравање казне.

### **Закључна разматрања**

Поновно вршење кривичних дела, односно поврат у кривичном праву има одређени значај код одмеравања казне, те се обично сматра да повратнике треба строжије кажњавати због тога што нису "научили лекцију", али има и другачијих мишљења. У неким земљама ранија осуђиваност (криминална историја) има велики значај код одмеравања казне. У Србији је поврат раније третиран као факултативна отежавајућа околност код одмеравања казне, али изменама и допунама Кривичног законика из 2019. године, он је постао обавезна отежавајућа околност при одмеравању казне, а уведено је и

строже кажњавање за тзв. "вишеструки поврат". Нова решења у вези са повратом су део казног популизма, а чини се да су она преваходно руковођена захтевима јавности. Није спорно присуство поврата у Србији, нарочито код појединих кривичних дела, као што су нпр. крађе, тешке крађе, неовлашћено стављање у промет опојне дроге, и др., али то није изражено у великој мери. Наиме, како истичу поједини аутори, уз одсуство тенденције пораста апсолутног и релативног броја осуђених повратника у осуђеничкој популацији, то указује да проблем поврата у Србији у целини, нема драматична обележја<sup>20</sup>. И експертско истраживање спроведено 2018. године, такође је показало да поврат није тако велики проблем у Србији<sup>21</sup>. Тачно је да су судови до сада често ранију осуђиваност само формално наводили као отежавајућу околност при образлагању одлуке о казни, те да ранија осуђиваност није имала велики значај код одмеравања казне, али тај проблем се могао донекле превазићи кроз деловање другостепених судова (када је постојала жалба јавног тужиоца) и корекцију казнене политике првостепених судова. Будућност ће показати колико су нова решења о поврату била оправдана, односно да ли се брзоплето, без адекватне стручне експертизе, ушло у још једно поштравање кривичноправне репресије.

Када је у питању вишеструки поврат, о томе шта се сматра "половином прописаног распона казне" кривично одељење Врховног касационог суда заузело је став, који, као што смо и видели, доводи до низа апсурдних ситуација и фактички је неприменљив у пракси код одређених кривичних дела.

Чак и у ситуацијама у којима долази до паничне реакције јавности изазване делима која грађане емоционално потресају, они који доносе одлуке не смеју подлећи хистерiji и одлучити се за измене у казном законодавству које можда умирују јавно мњење, али доносе више штете него користи<sup>22</sup>.

---

<sup>20</sup> Симеуновић Пагић, Б.(2016): оп.цит., стр.207

<sup>21</sup> Видети: Експертско истраживање и анализа поврата у Републици Србији, Институт за криминолошка и социолошка истраживања и ОЕБС, 2018, Београд

<sup>22</sup> Игњатовић,Б.(2017): Казнени популизам, у Зборнику: Казнена реакција у Србији, VII део, стр. 29

**III**  
**АУТОРСКО ПРАВО НОВИНАРА**  
**НА ИНТЕРВЈУ**





др Драгица Попеску,  
судија Апелационог суда у Београду

## АУТОРСКО ПРАВО НОВИНАРА НА ИНТЕРВЈУ

*Апстракт:* Утврђење да ли је нека творевина човека резултат његовог духовног рада, знања, даровитости и да ли оригинално потиче од те особе, односно, да ли представља ауторско дело чињеница је која се утврђује у судском поступку. Будући да је оригиналност дела опредељујући услов који некој духовној творевини даје карактер ауторског дела, у односу на питање да ли интервју спада у говорна ауторска дела, попут предавања, говора, беседа и других, неопходно је утврдити да ли се креативност новинара, који претендује на ауторство, огледа у његовим питањима, као водитеља интервјуа или, је садржана у одговорима интервјуисаног лица, као његовог саговорника. Уобичајено је да се интервјуи воде рутинским питањима, чији појединачни и општи садржај нема печат новинара, као ознаку његове креативности, односно препознатљивости. Истовремено, део интервјуа који садржи одговоре интервјуисаног лица, није ауторско дело водитеља интервјуа, већ његовог саговорника, али само под претпоставком да је и то оригинална духовна творевина. Стога је потребно утврдити да ли у конкретном интервјуу постоји лични и стваралачки напор, ангажман, лично расуђивање и специфични манир вођења разговора од стране новинара или се ради о стандардном начину вођења интервјуа, постављањем уобичајених питања одређене врсте, зависно од саговорника и од конкретног тренутка, односно догађаја. Утврђење да ли су питања новинара у интервјуу његово ауторско дело, чињеница је која се утврђује одговарајућим доказима у које спада и вештачење стручњака у датој области (новинарство, комуникологија). Законско одређење ауторског дела је правни стандард, чију

садржину, као правно питање, у случају спора утврђује суд, на основу свих околности случаја.

**Кључне речи:** оригиналност, ауторска творевина људског духа, интересу, лични печат новинара, креативност, односно препознатљивост.

### 1. Дефиниција ауторског дела

Да ли је нека духовна творевина човека резултат његове креативности, рада, знања, даровитости и да ли оригинално потиче од те особе<sup>1</sup>, односно, да ли представља ауторско дело, чињеница је која се утврђује у судском поступку.<sup>2</sup>

Према одредби члана 2. став 1. Закона о ауторском и сродним правима – ЗАСП<sup>3</sup>, ауторско дело је оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност саопштавања његове садржине. Према одредби члана 9. став 1. тог закона, аутор је физичко лице које је створило ауторско дело, док је према ставу 3. истог члана, аутор дела, носилац ауторског права. Истовремено, сходно ставу 2. тог члана, аутором се сматра лице чије су име, псеудоним или знак, назначени на примерцима дела или наведени приликом објављивања дела, док се не докаже друкчије, а изузетно, правно или физичко лице чији назив, односно име је на уобичајен начин назначено на филмском делу, сматра се произвођачем тог дела, док се не докаже друкчије.

---

<sup>1</sup> Потиче од латинске речи *origo, originis (f)* – извор, порекло, а у свакодневном говору значи изворан првобитни, самосталан, који није израђен угледањем на друге, редак, који се разликује од обичног, необичан, особит, прави итд.

<sup>2</sup> "...Законско одређење ауторског дела је правни стандард, чију садржину, као материјално-правно питање, у случају спора утврђује суд на основу свих околности случаја", Види Архив Врховног касационог суда, пресуда Врховног суда Србије Гж 125/05 од 14.11.2016. године; Бесаровић, Весна, Жарковић, Благота, *Интелектуална својина: индустријска својина и ауторско право; књ. 1* Југословенски прописи са коментаром; Београд: Досије 1998, ауторско дело је садржај свести - духовна творевина човека у постојаној форми, ради идентитета дела, која мора бити оригинална, страна 191.

<sup>3</sup> *Закон о ауторском и сродним правима* - ЗАСП ("Сл. гласник РС" бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 (Одлука Уставног суда), 66/2019)

Будући да је оригиналност дела опредељујући фактор који, у смислу члана 2. став 1. ЗАСП, једној творевини даје карактер ауторског дела, поставља се питање да ли и интервју спада у говорна ауторска дела<sup>4</sup>, сходно члану 2. став 2. тачка 2. ЗАСП, попут предавања, говора, беседа, излагања и других, којима се садржај свести, као нечија духовна творевина, језички усмено изражава. Стога је неопходно утврдити да ли се извесна креативност огледа у питањима новинара, као водитеља интервјуа или је садржана само у одговорима интервјуисаног лица, као његовог саговорника.<sup>5</sup> Од значаја је у ком делу интервјуа је изражена креативност, да ли, евентуално, у питањима водитеља, односно новинара и да ли иста могу да представљају његово ауторско дело, под претпоставком да испуњавају услове за ауторскоправну заштиту. Уобичајено је да право на ту заштиту остварује само интервјуисани садржајем својих одговора, који део интервјуа се не може сматрати ауторским доприносом водитеља. Новинар зато и не би могао да тражи накнаду нематеријалне штете поводом јавног саопштавања или неовлашћене измене тог садржаја од стране медија или трећих лица (у смислу саопштавања садржаја одговора у другачијој форми од изворне, нпр. када се у текстуалној форми преноси садржај са снимка интервјуа)<sup>6</sup>, јер

<sup>4</sup> "Говорна дела можемо по начину изражавања поделити на писмена и усмена. Писмена дела су она која је њихов аутор сачинио у писаном облику (без значаја је начин на који је дело забележено), као и усмена дела која су писмено забележена, са или без одобрења аутора усменог дела. Тако ће се писаним делима сматрати и дела која су забележена на магнетофонску траку, касету или слично, јер је њихова садржина фиксирана..."цитат, Бесаровић, Весна, *Интелектуална права, индустријска својина и ауторско право*, ТРЗ Храст, 1993, Београд, стр. 253; Дамњановић, Катарина, Марић, Владимир, *Интелектуална својина*, 4. измењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета Унион и Службени гласник, Београд, 2012, у ауторска говорна дела поред беседа, говора, конференција и других, спадају и приповести, које морају бити оригиналне духовне творевине, страна 53; Лукиновић, Марио, *Интелектуална својина*, Правни факултет Унион, ЈП службени гласни Београд, 2019, страна 39.

<sup>5</sup> Милић, Димитрије, *Коментар закона о ауторском и сродним правима са судском праксом*, Грађевинска књига д.о.о, Нови Сад, 2011, ЗАСП предвиђа и говорна дела у која спадају и пледоајеи и конференције и слична дела, али је и за њих, као и за писана ауторска дела битно да су оригиналне духовне творевине неког лица, страна 17.

<sup>6</sup> *Ibid*, усмена ауторска дела се могу излагати пред неограничаним бројем слушалаца, гледалаца, попут беседа, политичких говора, али се ауторским делом не сматрају говори о актуелним дешавањима, у сврху обавештавања јавности. Усмена ауторска дела уживају ауторскоправну заштиту, када су на неки начин сачувана, писмено, аудио, визуелно или у другој форми, стр. 255-256.

није аутор тог дела интервјуа, с тим да говоримо о интервјуу у емисији, као телевизијском делу.

Насупрот томе, ако је интервју преточен у новинарски текст, новинар – водитељ интервјуа јесте аутор чланка у коме је садржан и ауторски допринос интервјуисаног и од значаја је да буде означен, као аутор чланка, именом и презименом, односно псеудонимом. Међутим, означавање новинара, као аутора емисије чији је водитељ, односно, као аутора чланка, не значи истовремено признање ауторског права истом на целокупном садржају интервјуа. Наиме, у новинарском жаргону термином "аутор" означава се водитељ емисије, па је у преношењу интервјуа од стране других медија важно да се наведе извор, тј. назив емисије где је та форма емитована или медиј у којем је објављена, односно јавно саопштена.

Ауторским делом сматра се и филмско дело у које спада и телевизијско дело, сходно члану 2. став 2. тачка 5. ЗАСП, које може да инкорпорира интервју.

Према одредби члана 9. став 2. ЗАСП, произвођачем филмског ауторског дела сматра се изузетно, правно или физичко лице чији назив, односно име је на уобичајен начин назначено на том делу, док се не докаже друкчије, док је у смислу одредбе става 1. тог члана, аутор физичко лице које је створило ауторско дело. Истовремено, у ситуацији када је новинар – водитељ интервјуа, у радном односу у телевизијској кући у којој је емисија настала, може бити речи о ауторском делу створеном у радном односу. Наиме, одредбом члана 98. став 1. ЗАСП, регулисано је да ако је аутор створио дело током трајања радног односа, извршавајући своје радне обавезе, послодавац је овлашћен да то дело објави, као носилац искључивих имовинских права на његово искоришћавање у оквиру своје привредне делатности и то у року од пет година од завршетка дела, ако општим актом или уговором о раду није друкчије одређено. Аутор тог дела има право на посебну накнаду, зависно од ефеката искоришћавања тог дела, на коме у наведених пет година, задржава сва ауторска права, осим имовинских.

## 2. Разлози о битним чињеницама

Интервју представља новинарску форму која настаје у дијалогу у којем једно лице, односно новинар, поставља питања, док интервјуисано лице на њих одговара. Без интервјуисаног лица не може бити интервјуа, већ би се тада радило о новинарском чланку, који може да представља писано ауторско дело, сходно члану 2. став 2. тачка 1. ЗАСП. У том случају новинар је аутор чланка, али би на интелектуалном садржају одговора на његова постављена питања, ауторско право имао интервјуисани.

Када је реч о усменом интервјуу, поставља се питање да ли је у ауторскоправном смислу речи, новинар, односно водитељ, аутор ове медијске форме, будући да уобичајено интервјуи садрже рутинска питања која у појединачном и општем садржају немају лични "печат" новинара, као ознаку његове креативности, односно препознатљивости.

У интервјуу је акценат на ауторству саговорника који обрађује одговоре на постављена питања, што се не односи на одговоре са одречним или потврдим "да" и "не" или сличним изјавама.<sup>7</sup> Да би се и питања постављена интервјуисаном лицу, могла сврстати у оригиналну духовну творевину, морају бити резултат надахнућа, односно инспирације новинара, која се могу издвојити од других сличних питања било када постављених у оквиру таквих интервјуа, и као таквих материјализованих - сачуваних у одређеној форми.

<sup>7</sup> Види на [www.vps.ns.ac.rs](http://www.vps.ns.ac.rs), Вест темељ новинарства, Англоамеричко правило 5W i H, где се наводи да Англоамеричко новинарство ужива славу проналазача најпознатијег правила модерног новинарства, названог правилом 5 W. – Who – ко? – What – шта? – Where – где? – When – кад? – Why – зашто? + How – како? Свака вест мора да одговори на ових пет питања, која у енглеском језику почињу словом W, због чега је правило добило овај назив, с тим да је у међувремену формирано правило 5W+H, јер се према теорији новинарства захтева и одговор на питање како (How). То правило се у немачком новинарству назива Правилем 6 W, јер сва питања почињу словом "w", односно Правилем 7 W, које примењује данашње немачко новинарство: Ко? Шта? Где? Када? Како? Зашто? Који извор?, пошто у теорији постоје још два питања која захтевају одговор – извор информације и шта после, али одговори на њих не спадају у обавезни део вести, па ни интервјуа. [https://hr.wikipedia.org/wiki/Novinski\\_rodovi](https://hr.wikipedia.org/wiki/Novinski_rodovi) Интервју се најбоље користи за испитивање реакција и интерпретација, а не за прикупљање чињеница, које добар репортер истражује и прикупља пре интервјуисања.

Будући да је карактер питања, уобичајено прилагођен особама која одговарају на њих, ретко се може говорити о питањима као оригиналној духовној творевини аутора интервјуа, тј новинара - водитеља. Такође, ни ексклузивне околности у којима се интервју понекад води (ратиште, временска непогода, тешко доступне локације итд.), или популарност саговорника, не могу се сматрати оригиналним доприносом водитеља, без обзира на његову идеју, односно инспирацију местом или изузетним околностима, да обавити неки разговор. Независно од тога да ли је реч о јавној личности (научнику, политичару, глумцу, спортисти итд.), одабир лица и места за вођење интервјуа не доприноси оригиналности удела новинара у настанку истог, иако ексклузивитет утиче на повећање његове популарности и може да утиче и на гледаност емисија или преглед текстова, који садрже интервју. Такође, новинар не располаже ауторским правом над садржајем ове форме новинарског изражавања, само због ексклузивности саговорника, већ једино због оригиналних питања, док његов стил постављања питања (кроз песму, стихове и сл.) и начин вођења интервјуа (кроз игру, плес итд.) може да представља друго ауторско дело или интерпретацију неког дела, песмом, глумом итд.

Интервју не представља новину у новинарском послу, па нема ауторског права водитеља над овим жанром у новинарству. Према правилима струке у комуникологији, Новинарском кодексу и законским прописима, новинари немају право да располажу интелектуалном садржином одговора у интервјуу, а што се види давањем тог садржаја на ауторизацију интервјуисаном лицу. Садржај интервјуа се не може мењати одлуком уредника или редакције медија ни у погледу питања на која су дати одговори, јер би њихова промена или стилизација, одговорима могла дати другачији смисао.

Када је реч о интервјуу у телевизијској емисији, која представља ауторско дело на коме учествује више стваралаца, поред аутора концепције - творца концепта типа и тока емисије који је материјализован у њој, приликом реализације интервјуа, у стварању такве емисије учествују и друга лица.<sup>8</sup> Уколико је интервју настао у

---

<sup>8</sup> Према члану 11. ЗАСП, под коауторима филмског дела сматрају се писац сценарија, режисер и главни сниматељ, а ако је музика битан елемент филмског дела онда и композитор.

студију ТВ куће, уз помоћ њене технике, произвођач емисије је њен власник, па ће у случају реемитовања емисије која садржи интервју, он бити оштећен, ако се то учини без његове дозволе.

У смислу одредби члана 94. став 2. ЗАСП, коаутор филмског (телевизијског) дела, односно аутор појединих доприноса на том делу, према ставу 1. тог члана, има и одговарајућа ауторска права на том делу ТВ емисије. Стога је потребно утврдити да ли новинар-водителј интервјуа, има ауторски допринос и по основу посебних ауторских прилога (снимци, фотографије, скичеви), уз водитељство, које може бити оригинална у кореографска креација у ТВ емисији у чијем настанку учествују, пре свега, сниматељи, али и тонски мајстори, мајстори светла и друга лица од којих нека, поред водитеља, могу да имају ауторски допринос, а остала представљају техничку помоћ.

У судском поступку од значаја је утврдити да ли је новинар коаутор на телевизијском делу и на који начин је његов допринос регулисан уговором о пословној сарадњи са издавачем медија (ТВ кућа), односно какву накнаду је произвођач емисије уговорио са водитељем емисије и интервјуа ако је аутор прилога и тражи да му се досуди уобичајена накнада, сходно члану 206. Закона о ауторском и сродним правима, уместо накнаде штете. Када је учинилац повреде знао или могао да зна да чини повреду права, суд узима у обзир све околности конкретног случаја, као што су негативне економске последице које трпи оштећени, укључујући изгубљену добит; добит коју је штетник остварио повредом права и у одговарајућим случајевима, околности које немају економски карактер, као што је неимовинска штета, али суд може, када околности случаја то оправдавају, уместо накнаде штете да досуди паушалну накнаду оштећеном новинару, која не може бити нижа од уобичајене накнаде коју би као аутор или носилац ауторског права примио за конкретни облик коришћења предмета заштите, да је коришћење било законито.

Надаље, према одредби члана 41. наведеног ЗАСП, у случајевима искоришћавања ауторског дела, морају се навести име ауто-

---

Чланом 92. ЗАСП је прописано да је у уговору о филмском (ТВ) делу, одредбама о ауторској накнади одређено који износ ауторске накнаде одговара ком облику и обиму искоришћавања филмског дела.

ра и извор из кога је дело преузето (издавач дела, година и место издања, часопис, новина, телевизијска или радио станица где је дело, односно одломак дела, изворно објављен или непосредно преузет и слично), с тим да у сваком конкретном случају, обим ограничења искључивих права не сме бити у супротности са нормалним искоришћавањем дела, нити сме неразумно вређати интересе аутора. С тим у вези од значаја је навести емисију из које је интервју преузет, пре свега због права произвођача емисије и због ауторског права интервјуисаног који у одређеним ситуацијама може да одговарајући на питање створи говорно ауторско дело, у смислу члана 2. став 2. тачка 2. ЗАСП, ако тај садржај испуњава услове прописане одредбом става 1. тог члана, тј. да је реч о оригиналној духовној творевини тог лица, израженој у некој од наведених усмених форми, без обзира на уметничку, научну или другу вредност, намену те творевине, њену величину, садржину и начин испољавања и допуштеност јавног саопштавања њене садржине.

Од значаја за правилну одлуку је да суд пружи довољно јасне разлоге о битним чињеницама у вези са ауторством новинара у погледу интервјуа, које се може односити само на његова оригинална питања у конкретном случају и у вези са ауторским правом новинара на прилоге у тој емисији где је био и водитељ интервјуа. Такође, од значаја је да ли је у време јавног саопштавања спорног интервјуа (у аудио-визуелној или само у текстуалној форми – прекуцавањем садржаја са "ТВ" снимка), имао закључен уговор о пословној сарадњи или је био у радном односу са том ТВ кућом и да ли би се могло радити о делу створеном у радном односу, када је од значаја да је интервју урађен у студију те телевизије и уз помоћ технике оснивача медија, који је власник емисије.

### **3. Ауторски допринос новинара - водитеља интервјуа**

Од утврђења ауторског доприноса новинара у односу на интервју који је обавио са изабраним саговорником, а који је емитован у некој емисији или у другом јавном гласилу, зависи његово право да располаже ауторским правом над том формом новинарског изражавања, с тим да водитељ интервјуа не може да присвоји инте-



лектуалну садржину одговора свог саговорника, имајући у виду право интервјуисаног на ауторизацију исказа.

Уколико је приликом вођења разговора очитован стваралачки напор и ангажман новинара који је садржан у његовим питањима, као продукт његовог расуђивања, образовања, инспирације и специфичног манира и начина вођења разговора, који одражава његов стил, који надилази устаљене стандарде композиције ове новинарске форме, постоји и његов ауторски допринос, с тим да је несумњиво да он мора бити означен, као водитељ (односно аутор интервјуа у новинарском жаргону) и да уместо њега нико други не би смео да буде потписан у том својству, што истовремено не значи да означавање његовог имена подразумева да је тај интервју његово ауторско дело и без посебног ауторског доприноса.

Наиме, ако су новинарска питања типска или очекивана за конкретан тренутак, друштвено политичко дешавање или за конкретног саговорника, па су у том смислу уобичајена за сваког новинара, јер су упутна за такву ситуацију, за одређена дневна дешавања или за одређену јавну личност (нпр. како се осећа на новој функцији, шта планира у скорој будућности, да ли спрема листу промена итд.), она нису оригинална и креативна у дијалогу новинара, као водитеља интервјуа, са саговорником. Стога новинар може имати ауторскоправну заштиту само уколико постоји његов ауторски допринос у садржини постављених питања, у смислу члана 2. став 1. ЗАСП.

### **Закључак**

Околност да ли је нека људска творевина резултат духовног рада, знања, даровитости и оригиналност, те да ли представа ауторско дело, односи се и на питања новинара из интервјуа, што је чињенична дилема која се утврђује одговарајућим доказима, па и вештачењем од стране стручњака у датој области (новинарство, комунологија). Законско одређење ауторског дела представља правни стандард, чију садржину, као правно питање у случају спора, утврђује суд на основу свих околности случаја. Од значаја је да ли постављена питања новинара надилазе устаљене стандарде начина вођења интервјуа, компози-

цију и стил, уобичајене за ову новинарску форму, односно да ли су наметнута самим дешавањем и да ли би за сваког новинара она представљала дневну агенду.<sup>9</sup> Интервју, као новинарски жанр је у новинарству одавно познат, па ова врста медијског изражавања не може да буде заштићена по форми, тј. по концепту "питање - одговор", без обзира на начин његовог вођења, иако може да представља оригиналну креацију. Такође, новинар не може да присвоји интелектуални садржај одговора упитаног, који је видљив у синопсису интервјуа, али може да утврди своје ауторство, у одређеном смислу, на преосталој садржини интервјуа. Произвођач емисије, рађене у ТВ студију, уз помоћ технике тог предузећа које је издавач медија и власник емисије, има право на накнаду штете због неовлашћеног реемитовања емисије у којој је садржан интервју, које право нема и водитељ интервјуа. Међутим, постоји могућност да се и без сагласности произвођача употребе делови емисије који садрже информације о којима јавност има право да буде обавештена - искључиво у сврху емитовања вести или информативних и образовних програма радио и ТВ станица. Тада могу да се користе разумно кратки исечци видео, аудио или текстуалног материјала, који подлежу ауторскоправној заштити, под условом да се јасно назначи извор. Насупрот томе, преузимање целе емисије, без сагласности њеног произвођача, није дозвољено, па издавач медија има право на накнаду штете у том случају, осим ако неким актом то право није пренео на друго лице, под условом да је новинару-водителу, исплатио накнаду за његов део посла – водитељски.

Уколико водитељ интервјуа у ТВ емисији сматра да се ради о његовом ауторском делу, од значаја је да ли питања која поставља саговорнику представљају његову оригиналну духовну творевину. Од водитеља интервјуа би се тада очекивало да та питања и концепција самог интервјуа, имају дозу оригиналности, односно да је препознатљив његов "печат", у ауторскоправном смислу речи, а не само у новинарском жаргону. С друге стране, део интервјуа који садржи одговоре интервјуисаног, не може бити ауторско дело водитеља интервјуа, већ саговорника, под претпоставком да представља ориги-

---

<sup>9</sup> Види Архив Вишег суда у Београду, пресуда Окружног суда у Београду П број 1519/00 од 12.05.2005. године.

налну духовну творевину тог лица. Новински чланци којима се износе информације од значаја, које се најчешће тичу свакодневних збивања у јавном животу (политика, привреда, спорт, култура) и познатих личности, могу да садрже интервју са актуелном особом која је у том тренутку од значаја за јавност, као тзв. "јавна личност и да представљају вести. Пошто је вест информација која се мора саопштити јавности, новинар нема оригиналну идеју, нити инспирацију у вези са саопштавањем таквих тврдњи, па се чланак који садржи штуре вести, без коментарисања од стране новинара (лични осврт, поређење, предвиђање итд.), не може сматрати ауторском креацијом<sup>10</sup>.

---

<sup>10</sup> Бесаровић, Весна, *op. cit.* (фуснота 4), ако новински чланак садржи не само вест и информацију, већ и мишљење новинара о случају о коме пише, анализу, коментар, под законом предвиђеним условима може да се сматра ауторским делом. То су углавном репортаже, анализе догађаја итд, страна 253.



**IV**  
**СУДСКА ПРАКСА**



## **КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ**

### **Кривично процесно право**

#### **НЕБЛАГОВРЕМЕНИ ПРЕДЛОГ ЗА ИЗМЕНУ ПРАВНОСНАЖНОГ ПОЈЕДИНАЧНОГ АКТА**

Предлог за измену правоснажног појединачног акта донетог на основу закона за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, може се поднети у року од 6 месеци од дана објављивања одлуке у Службеном гласнику Републике Србије ако од достављања појединачног акта до доношења предлога или иницијативе за покретање поступка није прошло више од 2 године.

#### *Из образложења*

Како је одредба члана 262. став 2. ЗКП, у делу који гласи: "Подаци о висини трошкова и захтева за њихову накнаду могу се поднети најкасније у року од једне године од дана правоснажности пресуде или решења из става 1. овог члана" престала са важи даном објављивања у Службеном гласнику РС дана 24.3.2021. године, то је за овај део наведене законске одредбе све до 24.3.2021. године важила претпоставка уставност, па када се има у виду да су побијана решења донета пре 24.3.2021. године (првостепено решење 27.12.2016. године, а другостепено решење 13.07.2017. године), то Апелациони суд у Београду, Посебно одељење, налази да предлог браниоца окривљеног којим је тражено да се измене правоснажни појединачни акти и то решење Апелационог суда у Београду, Посебно одељење, Кж1По1 8/17 од 13.1.2017. године и Кж1 По1

13/15 од 27.12.2016. године није благовремен, имајући у виду напред цитирану одредбу члана 61. став 1. Закона о Уставном суду која прописује да се предлог за измену коначног или правоснажног појединачног акта може поднети у року од 6 месеци од дана објављивања одлуке у "Службеном гласнику Републике Србије" под условом да од достављања појединачног акта до подношења предлога или иницијативе за покретање поступка није протекло више од две године.

Када се има у виду наведено без обзира што је у конкретном случају предлог за измену правоснажног појединачног акта поднет дана 30.7.2021. године, дакле у року од шест месеци од дана објављивања одлуке Уставног суда у "Службеном гласнику РС" дана 24.3.2021. године, бранилац је занемарио чињеницу да је у конкретном случају од достављања појединачног акта до достављања предлога или иницијативе за покретање поступка дана 20.1.2019. године протекло више од две године у смислу одредбе члана 61 став 1 Закона о Уставном суду, будући да је према стању у списима предмета појединачан акт-решење Кж1 По1 13/15 од 27.12.2016. године којим је одбачен као неблаговремен захтев окривљеног за накнаду трошкова кривичног поступка постало правоснажно даном доношења решења Апелационог суда у Београду, Посебно одељење, Кж2-По1 8/17 од 13.1.2017. године којим је одбијена као неоснована жалба браниоца окривљеног и које је достављено окривљеном 20.1.2017. године док је Адвокатска комора Београда дана 25.6.2019. године поднела иницијативу Уставном суду РС, стога је овај суд донео одлуку као у изреци решења, тако да предлог браниоца окривљеног за измену правоснажног појединачног акта и то решења Апелационог суда у Београду, Посебно одељење Кж1 По1 8/17 од 13.1.2017. године и Кж1 По1 13/15 од 27.12.2016. године треба одбацивати као неблаговремен.

*(Решење Посебног одељења Апелационог суда у Београду  
Кж1 По1 13/15 од 15. новембра 2021. године)*

*аутор сентенце: Небојша Павловић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*



## **Кривично материјално право**

### **ОПОЗИВАЊЕ УСЛОВНЕ ОСУДЕ ЗБОГ НЕИСПУЊАВАЊА МЕРЕ ЗАБРАНЕ ПРИБЛИЖАВАЊА И КОМУНИКАЦИЈЕ СА ОШТЕЋЕНИМ**

**Суд може у условној осуди одредити да ће се казна извршити ако осуђени у одређеном року не испуни неку обавезу предвиђену кривично правним одредбама, међу којима је и мера забране приближавања и комуникације са оштећеним.**

#### *Из образложења*

Првостепени суд је ценећи олакшавајуће околности, а у одсуству отежавајућих околности правилно закључио да има места примени одредби члана 65. и 66. КЗ па је извршење утврђене казне затвора одложио окривљеном за период од 4 године налазећи да ће се истом остварити сврха кажњавања и да ово дуже проверавање одговара реалној тежини учињеног кривичног дела и индивидуалној одговорности окривљеног. Првостепени суд је такође према окривљеном на основу члана 89а КЗ изрекао меру забране прилажења и комуникације са оштећеном Б. Ф. и то на удаљености од 200 метара, па је истом забрањено да приступа око места становања оштећене на адреси на Новом Београду, као и забрана даљег узнемиравања оштећене, односно даље комуникације са оштећеном и то за период од 3 године, рачунајући од дана правноснажности пресуде ово стога што је окривљени показао упорност и дрскост у дужем временском периоду у погледу покушаја комуникације са оштећеном, чињеницом да је пратио њено кретање и слао јој претеће поруке преко пријатеља, лично јој претио како је то ближе и наведено у изреци побијане пресуде посебно када се има у виду да је сведоку М. В. рекао да ће оштећену убити и претио да ће је наћи, вређао погрдним изразима, тако да и по оцени Апелационог суда првостепени суд изводи правилан закључак

да су оправдани разлози за изрицање предметне мере, као неопходне, јер постоји опасност да би могао да настави са истима, па је у вези са изнетим на основу члана 69. КЗ према окривљеном одредио да ће бити опозвана условна осуда уколико окривљени прекрши меру забране приближавања и комуникације са оштећеном Б.Ф., те ће бити упућен на издржавање казне затвора о чему су у побијаној пресуди дати јасни разлози, а које у свему као правилне прихвата и овај суд као другостепени, јер је првостепени суд правилно поступио у смислу одредбе члана 69. и 65. КЗ тиме што је могућност опозива условне осуде везана за испуњење обавезе из члана 89а КЗ, као обавезе предвиђене у кривично правним одредбама.

*(Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 По3 7/20 од 15. јуна 2020. године и пресуда Вишег суда у Београду Кпо3-17/19 од 30. децембра 2019. године)*

*аутор сентенце: Небојша Павловић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

## **ИЗРИЦАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА**

**Осуђеном, који испуњава услове из члана 62. став 1. Кривичног законика за изрицање јединствене казне, а који за време издржавања казне затвора изврши кривично дело, може се изрећи јединствена казна затвора, само ако се сходно одредбама члана 60. КЗ може остварити сврха кажњавања.**

### *Из образложења*

По оцени Апелационог суда у Београду, а на супрот изнетим жалбеним наводима осуђеног, треба имати у виду и одредбу члана 62. став 2. КЗ којом је прописано да ће за кривично дело учињено у току издржавања казне затвора или малолетничког затвора суд учињеницу изрећи казну независно од раније изречене казне, ако се применом одредбе члана 60 наведеног законика с обзиром на тежину кривичног дела и неиздржани део раније изречене казне не би могла остварити сврха кажњавања, па је стога и по оцени овог суда пра-

вилна одлука првостепеног суда којом је одбијен као неоснован захтев осуђеног за спајање казни по напред наведеним правноснажним пресудама, налазећи да се у конкретном случају, а имајући у виду цитирану одредбу члана 62. став 2. КЗ не би могла постићи сврха кажњавања, ово поготово ако се има у виду бројност радњи, као и тежина извршених кривичних дела, па су у том смислу оцењени као неосновани жалбени наводи осуђеног да је погрешна одлука првостепеног суда којом је његов захтев за спајање казни одбијен као неоснован.

*(Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 СПК2/20 од 1. јуна 2020. године и пресуда Основног суда у Ваљевоу КВ бр.272/19 од 18. новембра 2019. године)*

*аутор сентенце: Небојша Павловић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

### **ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ**

**У ситуацији када се у поновљеном поступку донесе пресуда којом се оставља на снази ранија правоснажна пресуда, застарелост извршења казне почиње да тече од дана када је пресуда која је остала на снази постала правоснажна.**

*Из образложења*

По налажењу Апелационог суда у Београду, Посебног одељења, апсолутна застарелост извршења казне у конкретном случају се рачуна од правоснажности пресуде Вишег суда у Београду, Посебног одељења за борбу против организованог криминала К.По1 бр.114/10 од 23.5.2011. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду, Посебног одељења Кж1По1 бр.12/12 од 3.12.2012. године, будући да у истом поступку не могу да егзистирају две правоснажне пресуде, у погледу истог догађаја и предмета оптужбе, посебно, јер је пресудом Вишег суда у Београду, Посебног одељења К.По1 бр.117/17 од 19.10.2017. године, остављена на снази пресуда Вишег суда у Београду, Посебног одељења за борбу против организованог криминала К.По1 бр.114/19 од 23.5.2011. године,

Апелациони суд у Београду

---

због чега је Апелациони суд у Београду, Посебно одељење, уважавањем жалбе браниоца окривљеног, преиначио решење Вишег суда у Београду, Посебног одељења К.По1 бр.117/17 – Кв.По1.бр. 388/18 од 12.9.2018. године, тако што је утврдио да је наступила апсолутна застарелост извршења казне у трајању од 1(једне) године на коју је окривљени осуђен правоснажном пресудом Вишег суда у Београду, Посебног одељења за борбу против организованог криминала К.По1 бр.114/10 од 23.5.2011. године, а која је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду, Посебног одељења Кж1 По1 бр. 12/12 од 3.12.2012. године, те се извршење наведене казне по овој пресуди обуставља.

*(Решење Апелационог суда у Београду, Посебно одељење Кж2 По1 212/18 од 11. октобра 2018. године и решење Вишег суда у Београду Посебно одељење К.По1 117/17 – Кв.По1 бр.388/18 од 12. септембра 2018. године)*

*аутор сентенце: Небојша Павловић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

## ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

### Правни став

#### ПРАВНИ СТАВ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА И ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ УТВРЂЕН НА СЕДНИЦИ КОЈА ЈЕ ОДРЖАНА 28. СЕПТЕМБРА 2020. ГОДИНЕ

Апелациони суд приликом решавања сукоба стварне надлежности између основног и вишег суда може одредити да је стварно надлежан и неки од судова посебне надлежности.

#### О б р а з л о ж е њ е

Одредбе Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011 са каснијим изменама и допунама), којима се регулише питање сукоба стварне надлежности између судова, нису се мењале у односу на раније процесне законе: Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/2004 са каснијим изменама и допунама), и Закон о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ", бр. 4/77 са каснијим изменама и допунама и "Службени лист СРЈ", бр. 27/92 са каснијим изменама и допунама), који су ово питање решавали на исти начин.

Чланом 21. став 1. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011 са каснијим изменама и допунама), прописано је да ако суд коме је предмет уступљен као надлежном сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, доставиће предмет суду који треба да реши овај сукоб надлежности, осим ако нађе да му је предмет уступљен услед очигледне омашке, а требало је да буде уступљен неком другом суду, у ком случају ће да уступи предмет другом суду и о томе обавести суд који му је предмет уступио. Према ставу 3. истог члана, одлука другостепеног суда о

стварној ненадлежности првостепеног суда везује сваки суд коме исти предмет буде касније уступљен, ако је другостепени суд надлежан за решавање сукоба надлежности између тих судова.

Сукоб о коме ова одредба говори, у науци се назива негативним, јер два суда одбијају од себе надлежност, односно одбијају да поступају у конкретној правној ствари.

Изменама процесног закона, нису се мењале ни одредбе о надлежности суда за решавање сукоба надлежности, тако да је и према сада важећем Закону о парничном поступку, прописано у члану 22. да сукоб надлежности између судова исте врсте решава заједнички непосредно виши суд, а сукоб надлежности између судова разне врсте решава Врховни касациони суд.

Заједнички непосредно виши суд је увек суд који то својство има за суд који предмет због ненадлежности уступа другом суду, као и за онај коме је предмет као надлежном уступљен. Који је суд непосредно виши у односу на други, између судова опште и посебне надлежности, регулише одредба члана 15. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008 са каснијим изменама и допунама), тако што прописује у ставу 1. да је Врховни касациони суд непосредно виши суд за Привредни апелациони суд, Прекршајни апелациони суд, Управни суд и апелациони суд, у ставу 2. да је апелациони суд непосредно виши суд за виши суд и основни суд, Привредни апелациони суд за привредни суд, а Прекршајни апелациони суд за прекршајни суд. У ставу 3. је прописано да је виши суд непосредно виши суд за основни суд када је то одређено овим законом, као и за питања унутрашњег уређења судова и примене Закона о судијама.

Заједнички непосредно виши суд треба да реши сукоб надлежности не само када суд коме је предмет као надлежном уступљен, сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио, већ и када сматра да је стварно надлежан трећи суд. Ово овлашћење суда који решава сукоб надлежности несумњиво произлази из одредбе члана 21. став 1. ЗПП.

У пракси судова све до ступања на снагу и почетка примене Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008), није било недоумица у погледу тога да ли заједнички непосредно виши суд који решава сукоб надлежности, има овлашћење да у случају негативног сукоба надлежности између судова исте врсте (општинског и окружног), сукоб реши одређивањем као надлежног суда друге врсте (привредног), јер је сукоб надлежности као заједнички непосредно виши суд у том случају решавао тада највиши суд у Републици Србији, Врховни суд. Врховни суд као заједнички непосредно виши суд за општински и окружни, био је несумњиво овлашћен да сукоб у овом случају реши одређивањем као надлежног, и суда посебне надлежности (привредног) који је суд друге врсте у односу на судове у сукобу (општински и окружни). Међутим, ступањем на снагу и почетком примене Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008), основан је још један суд опште надлежности – апелациони суд, који је према члану 15, непосредно виши за виши суд и основни суд, али, с обзиром да није непосредно виши у односу на судове посебне надлежности (привредни, привредни апелациони, прекршајни, прекршајни апелациони суд и управни суд), поставило се као спорно питање да ли апелациони суд када као заједнички непосредно виши суд за судове у сукобу, основни и виши, решава овај сукоб, овлашћен да о сукобу стварне надлежности одлучи на тај начин да одреди као надлежан суд посебне надлежности.

Иако би се рекло да су одредбе о суду надлежном да решава сукоб надлежности јасне, уколико се пође од тога да сукоб постоји између суда који је предмет уступио и суда коме је предмет уступљен, те уколико се има у виду одредба члана 22. ЗПП о томе који је суд надлежан да сукоб реши и члана 15. Закона о уређењу судова о томе који је суд непосредно виши за одређени суд – од ступања на снагу и почетка примене Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008), често су судови, они у сукобу (основни или виши) или апелациони (коме је предмет достављен да сукоб реши), сматрали да о сукобу треба да решава Врховни касациони суд, увек када је суд коме је као надлежном предмет уступљен, сматрао да је

стварно надлежан да суди, суд посебне надлежности (најчешће привредни или управни).

У тим случајевима Врховни касациони суд је доносио решење о враћању списка апелационом суду, ради одлучивања о сукобу надлежности (види: Р1 234/18 од 2.8.2018. године и Р1 333/19 од 20.6.2019. године), указујући да је апелациони суд као заједнички непосредно виши суд за основни и виши, надлежан да одлучи о сукобу надлежности, независно од тога што суд коме је предмет уступљен као надлежном, сматра да је надлежан суд посебне надлежности.

Према нашем мишљењу, апелациони суд када као надлежан решава сукоб између ових судова, овлашћен је да га реши на начин да одреди да је надлежан да суди у конкретном предмету и суд посебне надлежности. Овлашћења апелационог суда када сукоб решава, не могу бити ограничена због чињенице да он није непосредно виши суд у односу на судове посебне надлежности, јер када одлучује о сукобу, он треба да га реши одлуком да је надлежан суд који се огласио стварно ненадлежним, суд коме је предмет уступљен као надлежном, или неки трећи суд, макар тај суд био и суд посебне надлежности коме апелациони није непосредно виши. Уосталом и пре ступања на снагу и почетка примене Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008), када је о сукобу стварне надлежности између судова опште надлежности (општинског и окружног), решавао Врховни суд Србије, он је одлуку о сукобу стварне надлежности да је надлежан суд посебне надлежности, доносио због тога што је заједнички непосредно виши суд између судова у сукобу, а не зато што је највиши суд у Републици, посебно ако се има у виду са је Врховни суд Србије према члану 11. став 3. Закона о уређењу судова, као сада Врховни касациони суд, суд опште надлежности, а не посебне, тако да је његово овлашћење да сукоб реши одређивањем као надлежног трећег суда а не судова у сукобу, који је посебне надлежности, произашао из чињенице да је био надлежан да реши сукоб као заједнички непосредно виши суд.

Дакле, апелациони суд када као надлежан решава сукоб стварне надлежности, између основног и вишег, нема законских ограничења у погледу тога који суд може одредити као стварно надлежан, односно то може бити и суд посебне надлежности. Супротно



становиште према којем апелациони суд када решава о сукобу, не може одлучити да је надлежан суд посебне надлежности, нема законско упориште и мора се критиковати. Оно полази од тога да апелациони суд у том сукобу не може одлучити о надлежности суда посебне надлежности, јер није непосредно виши суд овим судовима. Међутим, ова чињеница је одлучна само за одређивање суда надлежног да реши сукоб, а не и за питање које се тиче тога на који начин ће сукоб решити. Стварна надлежност се оцењује према чињеницама које постоје у време подношења тужбе (члан 15. Закона о парничном поступку) и незамисливо је и противно члану 2. и 10. ЗПП, да апелациони суд, мимо чињеница које постоје још у време подношења тужбе, а које су од значаја за оцену стварне надлежности (на пример чињеница отвореног стечаја над туженим привредним друштвом још у време подношења тужбе), пренебрегне ове чињенице и одлучи о надлежности као да ове чињенице не постоје. С обзиром да, када се сагледају све чињенице које су од значаја за стварну надлежност у једном конкретном парничном поступку, само један суд може бити стварно надлежан, закључивање према којем апелациони суд за стварно надлежан може одредити само судове у односу на које је непосредно виши (основни и виши), а не и онај који је стварно надлежан, значило би да апелациони суд одлучује између два стварно ненадлежна суда о томе који је надлежнији, што је потпуно неприхватљиво.

На исти начин треба посматрати и поступање апелационог суда да приликом решавања сукоба између основног и вишег, одреди један од тих судова, руководећи се одређеним чињеницама које су од значаја за стварну надлежност (на пример вредност предмета спора), али не и другим чињеницама које су такође од значаја за стварну надлежност (на пример врсти спора која може бити од значаја за надлежност привредног суда у случају да је спор у вези са применом Закона о привредним друштвима), те да у образложењу решења којим је као надлежан одредио основни или виши суд, овај суд упути да у случају да сматра да је према врсти спора надлежан привредни, донесе решење о стварној ненадлежности. Ово из разлога што одлуку о стварној надлежности, како је то већ истакнуто, апелациони суд мора донети с обзиром на све чињенице које су од

значаја за одређивање надлежности, како чињенице које се тичу врсте, тако и вредности спора, као и из разлога што нема никаквог основа да суд који је сматрао да није надлежан, због чега се решењем огласио ненадлежним или изазвао сукоб, након што је о сукобу већ решавао надлежан суд, поново донесе решење о стварној ненадлежности. Према члану 21. став 1. Закона о парничном поступку, након уступања предмета на основу решења о ненадлежности, суд коме је предмет уступљен једино може изазвати сукоб. Нема никакве законске могућности за ново решење о стварној ненадлежности (против које је дозвољена жалба и по том основу даљег пролонгирања парнице). Ову одредбу треба применити и у случају да суд посебне надлежности коме је надлежност одређена од стране апелационог суда приликом решавања сукоба стварне надлежности између основног и вишег, сматра да није надлежан. С обзиром да одлука апелационог суда када решава о сукобу, у овом случају, не може везати те судове (члан 21. став 3. ЗПП), уколико сматра да није стварно надлежан, суд посебне надлежности коме је предмет уступљен као надлежном суду, сагласно овлашћењу из члана 21. став 1. Закона о парничном поступку, изазваће сукоб надлежности, о коме ће решавати, сагласно одредби члана 22. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд као суд надлежан да решава сукобе надлежности између судова разне врсте.

## **Процесно право**

### **АКТОРСКА КАУЦИЈА**

**У брачним споровима, споровима о утврђивању или оспоравању очинства или материнства и ако је у питању законско издржавање, тужени нема право на обезбеђење парничних трошкова.**

*Из образложења:*

Према образложењу побијаног решења, тужилац је 30.4.2019. године поднео тужбу ради утврђивања очинства против тужених, који су благовремено предложили да суд одреди акторску кауцију и обавезе тужиоца да у судски депозит уплати одређени новчани износ на име обезбеђења парничних трошкова, будући да је тужилац страни држављанин са пребивалиштем у другој страниј земљи и да нема било какве приходе или имовину на територији Републике Србије из које би се евентуално наплатили трошкови парничног поступка. Тужилац се противио оваквом предлогу тужених сматрајући да за то нису испуњени законски услови будући да је он држављанин Египта који је потписник Хашке конвенције о грађанском поступку од 1.3.1954. године и да је, уз свој поднесак од 2.11.2020. године, доставио уговор о закупу стана у Египту од 9.2.2020. године, потврду од 21.10.2020. године о свом рођењу и личну карту издату у Египту у октобру 2020. године, на основу којих доказа он поткрепљује свој навод да је у међувремену пријавио пребивалиште у Арапској Републици Египат.

Приликом одлучивања о захтеву тужених, првостепени суд је закључио да између Републике Србије и Арапске Републике Египат постоји узајамност у смислу члана 83. став 1. тачка 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, због чега тужени немају право на обезбеђење парничних трошкова, јер у

држави чији је држављанин тужилац тужени нису дужни да дају обезбеђење. До оваквог закључка првостепени суд је дошао због тога што је тужилац држављанин Арапске Републике Египат, на чијој територији он има и пребивалиште, а што је утврдио и из поменутих доказа приложених уз поднесак тужиоца од 2.11.2020. године, налазећи да су неосновани наводи тужених да се испуњеност услова за одређивање акторске кауције цени у моменту подношења тужбе, као и од Хашке конвенције у грађанском поступку од 1.3.1954. године, којом је прописано да се од држављана једне од држава уговорница, који имају пребивалиште у некој од тих држава, а који се појаве у својству тужиоца или умешача пред судовима неке од држава уговорница, не може захтевати никакво обезбеђење нити залога због тога што су странци или што немају пребивалиште или боравиште у тој држави (члан 17. став 1), при чему исто правило важи и за плаћање које би се тражило од тужиоца или умешача на име обезбеђења парничних трошкова (члан 17. став 2).

Супротно наводима у жалби тужених, првостепена одлука је правилна, без обзира на разлоге којима је образложена. Наиме, сходно одредби члана 81. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/82, 72/82, "Службени лист СРЈ", бр. 46/96, "Службени гласник РС", бр. 46/06), којом је прописано да су за оцену надлежности суда СРЈ од значаја чињенице које постоје у време када парница почиње да тече, овај суд сматра да су и за одређивање акторске кауције битни услови који су постојали у моменту подношења тужбе од 30.4.2019. године. Ти услови били су изричито наведени у тужби, у којој је тужилац навео да је држављанин Арапске Републике Египат, али да годинама борави и ради у Уједињеним арапским емиратима. С тим у вези, докази које је тужилац доставио уз свој поднесак од 2.11.2020. године (да је закључио уговор о закупу стана у Египту и да је добио египатску личну карту), не би били од утицаја на закључак о испуњености услова из члана 17. став 1. Конвенције о грађанском поступку од 1.3.1954. године (која је ратификована од стране правног претходника Републике Србије 23.6.1962. године и објављена у "Службеном листу ФНРЈ – Међународни уговори", бр.6/1962. године).

Поменутом конвенцијском одредбом је прописано да се држављанима једне од држава уговорница, који имају свој домицил у једној од тих држава, а који се појаве као тужиоци или као интервенијенти пред судовима неке друге од тих држава, никаква кауција ни депоновање, ма под којим називом то било, не може наметнути, било стога што су странци, било услед тога што немају домицил или место пребивања у тој земљи (став 1); при чему се исто правило примењује на плаћање које би се тражило од тужилаца или интервенијента ради обезбеђења судских трошкова (став 2).

Међутим, првостепени суд није имао у виду и није применио одредбу члана 83. став 1. тачка 4. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, коју је морао применити у конкретном случају. Поменутом законском одредбом је прописано да тужени нема право на обезбеђење парничних трошкова ако су у питању брачни спорови или спорови о утврђивању или оспоравању очинства или материнства и ако је у питању законско издржавање.

Како је у конкретном случају тужилац поднео тужбу ради утврђења свог очинства над мал.туженим Д.В., у конкретном случају у питању је спор о утврђивању очинства, у ком тужени нема право на обезбеђење парничних трошкова сагласно члану 83. став 1. тачка 4. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља.

*(Решење Вишег суда у Београду П2 45/19 од 25. јануара 2021. године - решење Апелационог суда у Београду Гж2 140/21 од 30. јула 2021. године)*

*аутор сентенце: Снежана Живковић,  
судија Апелационог суда у Београду*

**НЕДОЗВОЉЕНОСТ ЖАЛБЕ ПРОТИВ РЕШЕЊА  
КОЈИМ СЕ УСВАЈА ПРЕДЛОГ ПРОТИВНЕ СТРАНЕ ЗА  
ОСЛОБАЂАЊЕ ОД ПЛАЋАЊА ТРОШКОВА ПОСТУПКА**

**Жалба против решења којим је странка ослобођена од плаћања трошкова поступка, изјављена од стране противника те странке, није дозвољена услед недостатка правног интереса.**

*Из образложења:*

По налажењу овог суда, тужени нема правни интерес за изјављивање жалбе на решење којим се тужилац ослобађа плаћања трошкова поступка у овој парници, због чега је његова жалба у том делу недозвољена. Наиме, одлуку о ослобађању од трошкова поступка, сагласно одредбама члана 168. и 169. Закона о парничном поступку, доноси суд на предлог странке, уз испуњење одређених услова који се тичу имовног стања странке, вредности спора и других околности. Из одредби Закона о парничном поступку (члан 168-173), произилази да ову одлуку суд доноси на предлог странке која тражи ослобађање од плаћања трошкова, без учешћа противне странке у поступку, којој није дата могућност да на било који начин (предлозима, оспоравањем приложених доказа и слично) утиче на одлуку суда. Одлука суда о ослобађању од плаћања трошкова поступка, ни на који начин не може штетити, нити користити супротној страни, јер ће она, у случају да изгуби спор, платити само оне трошкове које је иначе дужна да плати, односно исти ће јој бити надокнађени у припадајућем обиму, за случај успеха у спору, у складу са одредбама Закона о парничном поступку о накнади трошкова парничног поступка. С обзиром на изнето, тужени нема правни интерес за изјављивање жалбе на решење садржано у ставу осмом изреке првостепене пресуде, па је жалба у том делу недозвољена у смислу члана 378. став 3. Закона о парничном поступку. Из изнетих разлога, одлучено је као у ставу трећем изреке овог решења

*(Пресуда Вишег суда у Београду III 198/15 од 1. јула 2021. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжI 3841/21 од 14. јануара 2022. године)*

*аутор сентенце: Гордана Тошић,  
судија Апелационог суда у Београду*

**ПРИМЕНА ПРАВИЛА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА  
У СПОРОВИМА ИНИЦИРАНИМ НА ОСНОВУ  
ВЕРОДОСТОЈНЕ ИСПРАВЕ**

**Поступци који су покренути предлогом за извршење на основу веродостојне исправе и који су након приговора извршног дужника трансформисани у парничне поступке, окончавају се применом правила у поступцима за издавање платних налога.**

*Из образложења:*

Из образложења ожалбене пресуде следи да су правни претходник тужиоца и тужени дана 22.12.2015. године, закључили уговор о кредиту бр. 638189 за измиривање раније преузетих обавеза у износу од 921.523,88 динара и за износ од 308.486,12 динара, који износ представља додатни износ који банка одобрава дужнику у висини ненаменског готовинског кредита, уз договор да тужени као дужник и корисник кредита банци врати износ од 1.540.529,57 динара, према обрачуну важећем на дан закључења уговора, са роком враћања у 84 месечних ануитета, а који доспевају за плаћање сваког 22. у месецу, с тим да последњи ануитет за плаћање доспева 22.12.2022. године. Као средство обезбеђења наведеног уговора, тужени је тужиоцу издао једну бланко меницу серије АВ 5276895, која је на износ од 1.305.377,95 динара попуњена дана 02.03.2017. године, ког дана је правни претходник тужиоца огласио доспелим целокупан износ преосталог неисплаћеног кредита, с обзиром да је тужени нередовно плаћао месечне рате кредита. На основу наведене менице тужилац је дана 13.04.2018. године, пред Основним судом у Великој Плани покренуо извршни поступак ради намирања тог потраживања, који суд је дана 16.04.2018. године донео решење о извршењу И.Ив. бр. 176/18, а којим је тужени као извршни дужник обавезан да тужиоцу као извршном повериоцу исплати наведени износ, међутим, наведени поступак је по приговору туженог трансформисан у парнични поступак. Пресудом Основног суда у Великој Плани П бр. 3266/18 од 17.05.2019. године, одржано је на снази решење о извршењу И.Ив. бр. 176/18 од 16.04.2018. године, уз образложење да обавеза туженог произлази из уговора о кредиту, те да се у конкретном случају у вези са застарелошћу потраживања на

коју се тужени позвао не могу применити одредбе из члана 78. Закона о меници, већ одредба о општем року застарелости из члана 371. Закона о облигационим односима, с обзиром да је предметни спор изјављивањем приговора од стране туженог из меничног спора прерастао у општи спор, што је и био разлог да се даљи ток поступка настави по правилима парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 504/20 од 29.01.2020. године, преиначена је првостепена пресуда и сагласно члану 460. ЗПП, у целости укинута наведено решење о извршењу.

Наиме, меница представља строго формалну хартију од вредности која је погодна да циркулише у правном промету. Најопштија подела менице је на трасирану и сопствену меницу, па трасирана меница (одредба члана 2.-9. Закона о меници), представља хартију од вредности по наредби код које њен издавалац (трасант), даје безуслован налог другом лицу (трасату), да исплати означену суму новца трећем лицу по његовој наредби у време доспелости менице, док сопствена или властита меница (регулисана одредбом члана 107.-110. Закона о меници), представља меницу у којој се њен издавалац (трасант), обавезује да ће сам у одређено време и на одређено место исплатити означени износ новца лицу именованом у меници. Одредбом члана 78. став 2. истог Закона, прописано је да менично-правни захтев имаоца менице против индосанта или против трансанта застарева за годину дана, рачунајући од дана благовремено подигнутог протеста, а ако се у меници налази одредба "без протеста", онда од доспелости, док је одредбом члана 109. став 1. тачка 9. овог закона прописано да се и на сопствене менице примењују правила о застарелости потраживања прописана одредбама члана 78. до 84 овог закона.

Како је предметна парница произашла из извршног поступка иницираног на основу веродостојне исправе-менице број АВ 5276895, коју је тужени предао правном претходнику тужиоца на дан закључења уговора о кредиту, а која исправа сагласно члану 52. Закона о извршењу и обезбеђењу (важећег на дан иницирања поступка) представља веродостојну исправу подобну за доношење решења о извршењу, то се решење овог питања уколико је због изја-



вљивања приговора извршног дужника дошло до трансформације извршног у парнични поступак, поступак окончава у смислу одредбама члана 455.-466. ЗПП, имајући у виду изричиту садржину одредбе из члана 460. овог закона о форми одлуке у овој врсти поступака, а не применом општих правила парничног поступка.

У том контексту, у оваквој врсти поступака погрешно оцењује првостепени суд да се код решавања приговора застарелости потраживања примењују општа правила парничног поступка, већ правила која важе за посебне парничне поступке, који су регулисани у глави 32. Закона о парничном поступку (одредбе члана 455.-466. ЗПП), те да се на приговоре застарелости примењују правила из Закона о меници, а не правила ЗОО о примени одредбе о општем року застарелости из члана 371. ЗОО.

*(Пресуда Основног суда у Великој Плани П 3266/18 од 17. маја 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 504/20 од 29. јануара 2020. године)*

*аутор сентенце: Светлана Павић,  
судија Апелационог суда у Београду*

### **СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА ПО ТУЖБИ РАДИ УТВРЂЕЊА НЕДОЗВОЉЕНОСТИ ИЗВРШЕЊА НА НЕПОКРЕТНОСТИМА**

**Тужба ради утврђења недозвољности извршења на стану представља спор о непокретности који се по врсти спора не сматра спором мале вредности, без обзира на означену вредност спора.**

*Из образложења:*

Према стању у списима тужиља је 01.12.2017. године Првом основном суду у Београду поднела тужбу ради утврђења недозвољности извршења одређеног решењем о извршењу Првог основног суда у Београду Ии 5735/17 од 13.03.2017. године на предметном стану будући да се предмет извршења налази у њеном ванкњижном власништву, а не у власништву извршног дужника из поступка извр-

шења. Као вредност предмета спора означила је износ од 7.415.467,00 динара. Према чињеничним наводима тужбе тужена је поступајући у својству извршног повериоца у предмету Првог основног суда у Београду Ии 5735/17 тражила предају непокретности ради намирења новчаног потраживања одређеног у извршној исправи- пресуди Првог основног суда у Београду К 1015/14. Први основни суд у Београду донео је решење о извршењу Ии 5735/2017 од 13.03.2017. године на предметном стану на основу кога је извршитељ донео закључак о спровођењу решења о извршењу ИИ 283/17. Тужила је против наведеног закључка о спровођењу решења о извршењу поднела приговор трећег лица који је одбијен, те је тужила упућена на покретање парничног поступка.

Одредбом члана 111. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС" број 106/15, 106/16-аутентично тумачење и 113/17-аутентично тумачење) прописано је да треће лице у року од 30 дана од дана пријема правноснажног решења о одбијању приговора може да покрене парнични поступак против извршног повериоца ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено док је ставом 4. истог члана прописано да се на парнични поступак примењују одредбе о парничном поступку за утврђење недозвољености извршења (члан 81). Одредбом члана 81. став 4. истог закона прописано је да се на парнични поступак за утврђење недозвољености извршења независно од означене вредности предмета спора примењују одредбе о споровима мале вредности из закона којим се уређује парнични поступак, а ревизија није дозвољена. Одредбом члана 403. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" број 72/11 са каснијим изменама и допунама) прописано је да ревизија није дозвољена у имовинско-правним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Чланом 471. истог закона прописано је да се поступак у споровима мале вредности спроводи пред нижим судовима првог степена ако овим законом није другачије прописано. Чланом 469. истог закона прописано је да се не сматрају споровима мале вредности у смислу одредбе ове главе закона спорови о непокретностима, спорови из

радног односа и спорови због сметања државине. Одредбом члана 22. став 2. Закона о уређењу судова прописано је, између осталог, да основни суд у првом степену суди у грађанско-правним споровима ако за поједине од њих није надлежан други суд, а одредбом члана 23. став 1. тачка 7. истог закона прописано је између осталог да виши суд суди у грађанско-правним споровима када вредност предмета спора омогућује изјављање ревизије.

Имајући у виду изложено стање списка и цитиране законске одредбе односно да је тужила поднела тужбу ради утврђења недозвољености извршења на предметном стану то се у конкретном случају ради о спору о непокретности који се према врсти спора сходно одредби члана 469. ЗПП не сматра спором мале вредности, без обзира на означену вредност спора. Како је тужила у тужби као вредност предмета спора означила износ од 7.415.467,00 динара (средњи курс евра на дан 01.12.2017. године износио 119,6094 динара) то вредност тужбеног захтева прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе 01.12.2017. године, те овај суд налази да је суђење у овом спору надлежан Виши суд у Београду, а све у складу са одредбама члана 403 и 469 Закона о парничном поступку.

*(Решење Апелационог суда у Београду Р 160/18 од 27. марта 2019. године).*

*аутор сентенце: Ива Мицић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

### **СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДОВА ПРЕМА ВРЕДНОСТИ ПРЕДМЕТА СПОРА**

**Виши суд је стварно надлежан за суђење у спору по тужби правног лица против физичког лица проистеклог из обављања пословне делатности правног лица, ако вредност предмета спора прелази динарску противвредност 40.000,00 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.**

*Из образложења:*

"Први основни суд у Београду се решењем П 19127/18 од 28.11.2018. године огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и одлучио да се по правноснажности решења предмет уступи Вишем суду у Београду, као стварно и месно надлежном суду, јер је тужилац као вредност спора у овој парници навео износ од 12.037.400,00 динара, а из Службене белешке од 28.11.2018. године, из курсне листе НБС на дан 16.11.2018. године, као дана подношења тужбе, се види да је означена вредност предмета спора виша од 40.000,00 евра, па како вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије, то је оценио да није стварно надлежан за поступање у овој правној ствари, већ је према одредби члана 23. став. 1. тачка 7. Закона о уређењу судова надлежан у првом степену да суди виши суд.

Виши суд у Београду је актом П 663/19 од 19.04.2019. године изазвао сукоб надлежности и, позивајући је на одредбу члана 25. став 1. тачка 1. Закона о уређењу судова, закључио да се у конкретном случају спор води између државног органа као правног лица и туженог као физичког лица, те да тужилац од туженог потражује накнаду због повреде предуговора о закупу пословног простора, па како је спор проистекао из обављања пословне делатности, то је за поступање у овом спору стварно и месно надлежан Привредни суд у Београду, због чега није прихватио надлежност за поступање и списе је доставио Апелационом суду у Београду ради решавања сукоба надлежности.

Решавајући настали сукоб надлежности, Апелациони суд у Београду је оценио да је за суђење у овом спору, с обзиром на вредност предмета спора, надлежан Виши суд у Београду.

Према стању у списима тужилац тужбом, у којој је као вредност предмета спора значао износ од 12.037.400,00 динара, захтева да се обавезе тужени да тужиоцу, на име стицања без основа по основу дугованих закупнина за период од новембра 2009. године закључно са августом 2016. године, исплати износ од 12.037.400,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате.

Законом о уређењу судова прописано је да виши суд у првом степену суди у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије (члан 23. став 1. тачка 7.), а да основни суд у првом степену суди грађанскоправним споровима ако за поједине од њих није надлежан други суд (чл. 22. став. 2.). Према одредби члана 403. став 3. ЗПП ревизија је дозвољена када вредност предмета спора прелази динарску противвредност 40.000,00 евра.

С обзиром на цитиране законске одредбе, Апелациони суд у Београду, у границама своје надлежности да решава сукобе надлежности између нижих судова исте врсте са свог подручја, сматра да је у конкретном случају, с обзиром на вредност предмета спора, надлежан да суди у овом спору Виши суд у Београду, па је одлучио као у изреци решења, на основу члана 24. став 2. Закона о уређењу судова и члана 22. став 1. ЗПП."

*(Решење Апелационог суда у Београду Р 118/19 од 16. маја 2019. године.)*

*аутор сентенце: Милица Аксентијевић,  
судија Апелационог суда у Београду*

### **СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ**

**Основни суд пред којим је започет поступак по старом ЗПП ("Службени гласник Републике Србије" бр. 125/04 и 111/09) након укидања одлуке којом је окончан поступак задржава надлежност и наставља поступак, односно суђење по новом ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020) иако је вредност предмета спора преко 40.000 евра, а а нижа од 100.000 евра.**

*Из образложења:*

Решењем Трећег основног суда у Београду П. 6932/18 од 10.5.2019. године Трећи основни суд у Београду огласио стварно ненадлежним за поступање и одредио да се по правноснажности

решења спис достави Вишем суду у Београду, као стварно и месно надлежном суду.

Виши суд у Београду је актом П. 6079/19 од 16.9.2019. године доставио предмет Апелационом суду у Београду, ради решавања сукоба надлежности, сматрајући да је за суђење стварно и месно надлежан Трећи основни суд у Београду према одредби члана 22. Закона о уређењу судова, као и одредаба члана 33. и члана 39. ЗПП.

Према стању у спису тужилац је дана 19.5.2008. године поднео Четвртом општинском суду у Београду тужбу против туженог, којом је тражио да суд утврди ништавост уговора о преузимању дуга закљученог дана 17.4.2006. године између тужиоца и туженог, а што је тужени дужан да призна и трпи. Како је тужилац у тужби као вредност предмета спора означио новчани износ од 10.000,00 динара, то је суд по приговору туженог на рочишту одржаном дана 6.2.2009. године донео решење којим је утврдио вредност предмета спора у износу од 7.444.153,33 динара, а што на дан подношења тужбе суду износи 89.889,06 евра. Пресудом Трећег основног суда у Београду П. 4970/15 од 28.9.2016. године први пут је одлучено о постављеном тужбеном захтеву тужиоца, па је ставом првим изреке одбијен тужбени захтев а ставом другим је одлучено о парничним трошковима. Решењем Апелационог суда у Београду Гж 3543/17 од 17.5.2018. године укинута је пресуда Трећег основног суда у Београду П 4970/15 од 28.9.2016. године и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење и до сукоба надлежности је дошло у поновном поступку.

Стварна надлежност судова за суђење у првом степену у грађанскоправним споровима подељена је између основних и виших судова, у зависности, између осталог, и од вредности предмета спора. Ако вредност предмета спора омогућава изјављивање ревизије постоји стварна надлежност вишег суда да у првом степену суди у грађанскоправном спору у смислу одредбе члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС" број 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011, 78/2011, 101/2011, 101/2013, 40/2015 и 106/2015), а у супротном за суђење је стварно надлежан основни суд, под условом да не постоји надлежност неког другог суда посебне надлежности у смислу одредбе члана 22. став 2. истог закона.

У тренутку подношења тужбе Четвртом општинском суду у Београду дана 19.5.2008. године био је на снази Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр.125 од 22.11.2004. године), а у тренутку доношења решења о ненадлежности Трећег основног суда у Београду П 6932/18 од 10.5.2019. године Закон о парничном поступку који је ступио на снагу 1.2.2012. године ("Службени гласник РС" број 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС и 55/14-УС).

У конкретном случају, вредност предмета спора утврђена решењем суда од 6.2.2009. године, у смислу раније важеће одредбе члана 34 став 3 ЗПП ("Службени гласник Републике Србије" бр. 125/04 и 111/09) износи 7,444.153,33 динара, а што одговара противвредности од 89.889,06 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан 15.5.2008. године, као дана подношења тужбе (1 еврo =82,8149 динара). Овако одређена вредност предмета спора нижа је од динарске противвредности 100.000,00 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе (8,281.490,00 динара), која је одредбом члана 394 став 3 ЗПП ("Службени гласник Републике Србије" бр. 125/04 и 111/09) прописана као вредност предмета спора према којој се цени дозвољеност ревизије у имовинскоправним споровима кад се тужбени захтев не односи на потраживање у новцу. Зато је, применом одредбе члана 22. став 2. у вези са одредбом члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова ("Службени гласник Републике Србије" бр. 116/08) који се почео примењивати од 1.1.2010. године, за суђење у овом спору постојала стварна надлежност Првог основног суда у Београду који је основан чланом 1 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник Републике Србије" бр. 116/08).

Пресуда Трећег основног суда у Београду П 4970/15 од 28.9.2016. године, која је донета у спору укинута је решењем Апелационог суда у Београду Гж. 3543/17 од 17.5.2018. године и предмет је враћен на поновно суђење истом првостепеном суду. У поновном поступку, применом одредбе члана 506. став 2. ЗПП ("Службени гласник РС" број 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС и 55/14-УС), примењују се одредбе тог закона, укључујући и његове измене и допуне објављене у "Службеном гласнику Републике Србије" бр. 55 од 23.5.2014. године које су ступиле на снагу 31.5.2014. године. Изменама тог закона, изме-

ђу осталог, смањена је и вредност предмета спора према којој се цени дозвољеност ревизије у имовинскоправним споровима на износ од 40.000,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Према измењеној одредби члана 403. став 3. сада важећег ЗПП у овом спору ревизија би била дозвољена, јер је вредност предмета спора већа од динарске противвредности 40.000,00 евра на дан подношења тужбе.

Међутим, одредбом члана 23. став 2. Закона о изменама допунама ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 55/14) изричито је прописано да поступак који је започет пред основним судом у којем вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије према одредбама измењеног закона, окончаће се пред тим судом.

Имајући изложено у виду, стварно надлежан суд за суђење у овом спору је Трећи основни суд у Београду, као суд пред којим је поступак започет, који је задржао надлежност и након ступања на снагу Закона о изменама и допунама ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 55/14), без обзира на то што вредност предмета спора по одредбама тог закона омогућава изјављивање ревизије.

Апелациони суд у Београду је приликом доношења одлуке о сукобу надлежности посебно имао у виду и схватање Трећег основног суда у Београду, који се огласио стварно ненадлежним сматрајући да је вредност предмета спора требало одредити према лимиту обавезе из чл. 3. оспореног уговора, што у овом случају износи 187.466,37 евра, а не према износу дуга у динарима из чл. 2. истог уговора. Спор се не води о износу преузетог дуга, већ о пуноважности преузимања, вредност спора је по приговору туженика утврђена решењем према номиналном износу дуга по оспореном уговору у динарима од 7.444.153,33 динара, а што на дан подношења тужбе суду износи 89.889,06 евра и нова вредност није утврђена, а није било основа да се у каснијим фазама поступка вредност поново утврђује или да се већ утврђена вредност преиспитује.

*(Решење Апелационог суда у Београду Р 189/19 од 26. септембра 2019. године)*

*аутор сентенце: Иван Илић,  
судија Апелационог суда у Београду*



## **Стварно право**

### **АКТИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА СУВЛАСНИКА**

**Сваки од сувласника има право да тражи враћање у државину целе ствари од трећих лица која ствар држе без правног основа.**

*Из образложења:*

Правилно је првостепени суд оценио као неоснован приговор недостатка активне легитимације на страни тужиље као власника 1/4 идеалних делова закупљене непокретности.

Одредбом члана 37. Закона о основама својинскоправних односа прописано је да власник може тужбом захтевати од држаоца повраћај индивидуално одређене ствари, али да мора доказати да на ствари чији повраћај тражи има право својине, као и да се ствар налази у фактичкој власти туженог. Према одредби члана 43. истог закона, сувласник има право на тужбу за заштиту права својине на целу ствар, као и на тужбу за заштиту свог права на делу ствари.

Сусвојина постоји када више лица имају право својине на истој ствари сразмерно свом уделу. Удели се не односе на реалне делове ствари већ на ствар као целину односно на сваки њен део. Стога сваки сувласник има идеални део на свакој честици заједничке ствари, као и право државине док се међу сувласницима не уреди начин коришћења заједничке непокретности (члан 141. ЗВП) или деоба ствари (члан 148. ЗВП). Када ствар није подељена, нико од сувласника нема искључиву власт на физички одређеном делу ствари, већ свако од сувласника врши своја власничка овлашћења сразмерно свом сувласничком идеалном делу на целој ствари (члан 14. ЗОСПО). У том смислу, сувласник има право да сувласничку ствар држи и њоме се користи заједно са осталим сувласницима сразмерно свом уделу, не повређујући права осталих сувласника, па се сувласници у односу на целу сувласничку ствар појављују као судр-

жаоци у смислу члана 70. став 4. ЗОСПО и сваки од сувласника има право да тражи враћање у државину целе ствари у односу на трећа лица која ствар држе без правног основа (члан 43. ЗОСПО).

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 18189/19 од 2. новембра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 4012/21 од 8. септембра 2021. године)*

*аутор сентенце: Светлана Вујић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

### **ИСКЉУЧЕНОСТ ПРИМЕНЕ ИНСТИТУТА ПРАВА ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ ПРИЛИКОМ ОТУЂЕЊА ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА**

**Право прече куповине се не примењује приликом промета катастарских парцела које се према просторном плану јединице локалне самоуправе налазе у грађевинском подручју-зони предвиђеној за изградњу стамбених објеката, већ само код промета пољопривредног земљишта.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању један од тужених је као продавац са осталим туженима као купцима дана 02.11.2018. године, закључио уговор о купопродаји катастарских парцела бр. 1001/2 и 1002/2, обе у КО Парцани, који је оверен код јавног бележника под бројем ОПУ 1020-18. Тужилац је власник суседних катастарских парцела бр. 1002/1 и 1001/1, које непокретности је стекао на основу наслеђа иза свог оца. Према наводима тужиоца непокретности тужених по својој намени представљају пољопривредно земљиште, коју намену имају и његове катастарске парцеле, због чега је пре продаје истих требала бити учињена понуда њему као носиоцу права прече куповине сагласно члану 6. Закона о промету непокретности, што није учињено, због чега постоји разлог за поништај уговора у смислу одредбе члана 10. овог Закона. Увидом у лист непокретности бр. 2655, 2656, 2390 и 620, све у КО Парцани, утврђено је да су непокрет-

ности тужиоца, односно катастарске парцеле бр. 1002/1 и 1001/1, као и спорне парцеле бр. 1001/2 и 1002/2, уписане као њиве, с тим да је као врста земљишта наведено да се ради о земљишту у грађевинском подручју, те да из обавештења Градске општине Сопот, Одељења за урбанистичке, грађевинске, комуналне и стамбене послове од 01.09.2020. године, произлази да на основу Просторног плана Градске општине Сопот ("Службени лист Града Београда" бр. 54/12), катастарске парцеле бр. 1001/2 и 1002/2, у КО Парцани, се налазе у грађевинском подручју, у зони за изградњу стамбених објеката, због чега је одбијен тужбени захтев тужиоца.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 850/21 од 24.02.2021. године, потврђена је одлука првостепеног суда.

Наиме, одредбом члана 5. и 6. Закона о промету непокретности ("Службени гласник РС" бр. 93/14, 121/14 и 6/15), прописано је да се за сувласнике и власнике суседног пољопривредног земљишта, уколико је предмет продаје пољопривредно земљиште установљава право прече куповине. Према члану 6. став 1. и 3. овог Закона, следи да уколико власник пољопривредног земљишта намерава да прода пољопривредно земљиште, дужан је да земљиште претходно понуди власнику суседног пољопривредног земљишта, те да је власник суседног земљишта у остваривању права прече куповине по реду иза сувласника земљишта која је предмет продаје. Одредбом члана 10. овог Закона, прописано је да уколико је продавац продао непокретност, а није претходно понудио имаоцу права прече куповине или је непокретност продао под условима повољнијим од услова понуде, ималац права прече куповине може тужбом да захтева да се уговор о продаји непокретности огласи без дејства према њему и да се непокретност њему прода и преда под истим условима, с тим да је према ставу 5 овог члана дужан да истовремено са подношењем тужбе због повреде права прече куповине код надлежног суда положи износ у висини тржишне вредности непокретности на дан подношења тужбе.

Одредбом члана 2. став 1. тачка 1. Закона о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС" бр. 62/06...75/18), прописано да пољопривредно земљиште јесте земљиште које се користи за пољопривредну производњу (њиве, вртови, воћњаци, виногради,

ливаде, пашњаци, рибњаци и мочваре, као и земљиште које се може привести намени за пољопривредну производњу). Одредбом члана 3. овог Закона, прописано је да је пољопривредно земљиште које је у складу са посебним Законом одређено као грађевинско земљиште, до привођења планираној намени користи се за пољопривредну производњу, док је одредбом члана 2. став 1. тачка 19. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" бр. 72/09), прописано да је грађевинско подручје уређени и изграђени део насељеног места, као и неизграђени део подручја одређен планским документом за заштиту уређења или изградњу објекта.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, те и утврђено чињенично стање, према којем се спорне катастарске парцеле бр. 1001/2 и 1002/2, које су биле предмет продаје по уговору о купопродаји од 02.11.2018. године, као и катастарске парцеле тужиоца бр. 1002/1 и 1001/1, иако уписане као њиве, налазе у грађевинском подручју, те да се исте непокретности на основу Просторног плана за Градску општину Сопот ("Службени лист Града Београда" бр. 54/12), налазе у грађевинском подручју, у зони предвиђеној за изградњу стамбених објеката, то се приликом њиховог отуђења не примењује институт права прече куповине, будући да се право прече куповине примењује само код прометовања пољопривредног земљишта, што у овом случају није у питању.

*(Пресуда Основног суда у Младеновцу П 1086/18 од 5. октобра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 850/21 од 24. фебруара 2021. године)*

*аутор сентенце: Ива Мицић,  
саветник Апелационог суда у Београду*

## **СТИЦАЊЕ СВОЈИНЕ СТРАНАЦА**

**Могућност стицања својине странаца на становима и стамбеним зградама на основу уговора о промету непокретности условљена је постојањем узајамности са државом чије држављанство има лице које претендује стицању својине.**

**Који реципроцитет је услов за стицање права својине није законом прописан, тако да у случају да постоји формални (законски) реципроцитет али који се у пракси односне државе не примењује, не би био испуњен овај услов.**

**За случај да нема података о фактичкој узајамности у пракси односне државе, а постоји формални (законски) реципроцитет законски услов узајамности би био испуњен.**

*Из образложења:*

Одредба члана 103. став 1. Закона о облигационим односима, установљава ништавост уговора који је противан принудном пропису. Према одредби члана 82а став 2. Закона о основама својинско-правних односа, страном физичко лице које не обавља делатност у нашој држави, може, под условом узајамности, стицати право својине на стану и стамбеној згради, као и држављанин наше државе.

Иако тужени није држављанин Републике Србије, већ Републике Македоније (сада Северне Македоније), правилан је закључак првостепеног суда да уговор о купопродаји закључен дана 23.03.2006. године, а оверен од стране Општинског суда у Пожаревцу Ов.бр.3781/06, између тужених, није ништав уговор јер није противан принудном пропису (што је захтев одредбе члана 103. став 1. ЗОО), и то прописима о правима страних лица садржаних у одредбама чланова 82а став 2, 82в став 1, 2, 3. и 4. и 82д Закона о основама својинскоправних односа, због чега је такав захтев тужиоца правилно одбијен.

Наиме, предмет купопродаје по уговору закљученом између тужених дана 23.03.2006. године, била је 1/2 дела кат.парцеле број ... КО Смедерево, кућа К.бр. 14 са кућиштем и двориштем у Ул.... у Смедереву, непокретност описана као и у ЗКУЛ број ..., дакле, поред куће, предмет купопродаје било је и земљиште које страном физичко лице не може стицати ни под условом узајамности, на шта се жалбом тужиоца посебно указује. Међутим, принудни пропис садржан у одредби члана 82а став 2. ЗОСПО, странцима поставља услове који се тичу стицања својине, а у конкретном случају на основу уговора од 23.03.2006. године тужени својину на катастарској парцели и није стекао. Наиме, на основу овог уговора који пре-

ма одредби члана 33. ЗОСПО, представља само основ стицања (*iustus titulus*) није дошло до стицање својине на земљишту јер решењем Дн ... од 15.05.2006. године, право својине купца на земљишту није уписано. На основу уговора од 23.03.2006. године, уверења ОУ Смедерево од истог дана, као и решења НОО Смедерево од 07.03.1961. године, отписана је кат.парцела број ... из ЗКУЛ број ... и приписана у ЗКУЛ број ..., а затим је извршено издвајање земљишта без зграде-кућишта и дворишта површине 4,23 ара, описано као ЗК.тело под I и на зграду без земљишта-кућа К. број ... у Ул... описана као ЗК тело под II, тако да тужени, својину и није стекао на земљишту на основу овог уговора већ је на земљишту извршен упис државне својине. Његово право својине уписано је само на ЗК тело II са 1/2 дела, односно на 1/2 дела куће која је била предмет купопродаје.

Даље, неосновано се жалбом тужиоца указује и да са државом чији је држављанин тужени није било узајамности, што је као услов стицања својине на становима и зградама, за страном физичко лице постављено одредбом члана 82а став 2. ЗОСПО. Наиме, према извештају Министарства правде Републике Србије од 29.01.2018. године, који је објашњење о постојању узајамности дао на захтев суда сагласно одредби члана 82в став 2. ЗОСПО, у време закључења уговора између тужених, те уписа права својине туженог на делу куће, током 2006. године, у Македонији је стицање права својине било уређено Законом о својини и другим стварним правима ("Службени весник РМ", број 18/2001), који је у члану 244. предвидео да страна физичка и правна лица могу под условом реципроцитета стицати право својине на стану и стамбеној згради, као и држављани Републике Македоније. Дакле, с обзиром да су позитивни прописи тадашње Републике Македоније (сада Северне Македоније), у време стицања својине туженог, омогућавали стицање права својине нашим држављанима, под истим условима као и наше позитивно законодавство, несумњиво је био испуњен услов узајамности, јер је постојао формални (законски реципроцитет). Закон у одредби члана 82а став 2, не прецизира који реципроцитет је услов за стицање права својине, тако да у случају да постоји формални реципроцитет али

који се у пракси односне државе не примењује, не би био испуњен овај услов који закон поставља у одредби члана 82а. Међутим, у ситуацији када орган који о томе сходно одредби члана 82в став 2. ЗОСПО, треба да пружи објашњење, нема података, то не значи да услов није испуњен јер законски услов није постојање фактичке узајамности, већ узајамности.

Супротно наводима жалбе тужиоца, према обавештењу Министарства правде Републике Србије од 29.01.2018. године, а датом на основу дописа Министарства правде Републике Македоније од 13.08.2013. године, тек од измена и допуна Закона о својини и другим стварним правима ("Службени весник РМ", број 92/08, 139/09 и 35/2010) за држављане државе које нису чланице Европске уније и ОЕЦД (Организација за економску сарадњу и развој), па према томе и РС, и поред постојања формалног реципроцитета, фактички то право могу стицати само на основу наслеђа, а не и правним послом, из чега следи да тек од измена и допуна овог закона услов постојања реципроцитета не би био испуњен, јер фактички то право по основу правног посла наши држављани не могу остварити.

С обзиром да је у време стицања својине на делу куће од стране туженог са државом чији је тужени држављанин (Северна Македонија) постојао формални реципроцитет, те да није било доказа да у Северној Македонији није било могуће фактички стицати својину на непокретностима правним послом, правилно је првостепени суд закључио да су за стицање права сусвојине на кући од стране туженог били испуњени услови.

*(Пресуда Основног суда у Смедереву П 1951/16 од 23. августа 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1472/19 од 28. августа 2019. године)*

*аутор сентенце: Ирена Вуковић,  
судија Апелационог суда у Београду*

**СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ ОДРЖАЈЕМ  
НА НЕПОКРЕТНОСТИМА У ДРУШТВЕНОЈ СВОЈИНИ  
И ПОТПУНА ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА**

**Титулар државне својине катастарске парцеле и титулар права коришћења те катастарске парцеле су нужни супарничари и представљају једну странку у парници за утврђење права својине одржајем обзиром да је право коришћења део права државне својине и да се такво својинско овлашћење не може конституисати на ствари у приватној својини.**

*Из образложења:*

Правни претходник тужиоца, његов деда је са ПИК "АА", правним претходником ДПП "ББ" извршио усмену трампу земљишта којом је тужиочев деда добио у својину катастарску парцелу ... КО П. Решењем Општинског суда у Убу О 9/75 за наследнике иза пок. РМ оглашени су ПР, СР и тужиочев отац РМ са уделима од по 1/3. Деобу сувласничке имовине наследници су извршили поравнањем 1992. године које је оверено пред судом под Ов 1187/92 и тим поравнањем је тужиочевом оцу припала на део катастарска парцела ... КО П. која одговара катастарској парцели ... КО П. по новом премеру. Ова парцела је и у време сачињавања поравнања уписана са правом коришћења ПИК "АА" што је учесницима поравнања било познато.

Како су правни претходници тужиоца, најпре деда па отац а након очеве смрти и сам тужилац били у савесној државини катастарске парцеле ..., новог премера, која одговара катастарској парцели ... старог премера у КО П. првостепени суд је оценио да су испуњени услови из члана 28. став 4. Закона о основама својинско-правних односа и утврдио право својине тужиоца по основу одржаја на наведеној парцели.

Међутим овакву одлуку првостепени суд је донео погрешном применом материјалног права, на шта другостепени суд пази по службеној дужности.

Чланом 45. Закона о основама својинскоправних односа прописано да право својине које одређено лице има на ствари пре-



стаје када друго лице стекне право својине на ту ствар. Право својине је стварно право које, када је приватно, садржи у себи најшира овлашћења поводом коришћења и располагања једном ствари, док у друштвеној, односно државној својини право својине има свој грађанскоправни израз у виду права коришћења као имовинског израза својине. Како је у листу непокретности као власник катастарске парцеле ... уписана Република Србија а као носилац права коришћења ДПП "ББ" из Уба у стечају то би, за случај да тужилац испуњава услове за стицање права својине одржајем престало не само право својине Републике Србије као титулара државне својине и већ и право коришћења ове ствари чији је титулар непарничар ДПП "ББ" из Уба у стечају. Због тога су носилац права својине и носилац права коришћења катастарске парцеле 1719 нужни супарничари из члана 211. став 1. ЗПП. Ова два правна лица они представљају једну странку обзиром да је право коришћења део права државне својине и да се такво својинско овлашћење не може конституисати на ствари у приватној својини.

Наиме, најпре Законом о средствима привредних организација (Службени лист ФНРЈ бр. 54/57 са свим изменама и допунама) а потом Законом о удруженом раду (Службени лист СФРЈ бр. 11/87 са свим изменама и допунама), Законом о предузећима (Службени лист СФРЈ 77/88 са свим изменама и допунама) и Законом о предузећима (Службени лист СРЈ бр. 29/96 са свим изменама и допунама) прописано је да имовину привредне организације, односно привредног друштва у друштвеној својини, какво је ДПП "ББ" из Уба у стечају, чине средства које привредне организације стичу по било ком основу и које су код друштвених предузећа, међу којима су и ствари на којима ова правна лица стичу права коришћења у друштвеној, односно након ступања на снагу Закона о средствима у својини Републике Србије у државној својини Републике Србије.

Стога су Република Србија као носилац права својине и ДПП "ББ" из Уба у стечају као носилац својинског овлашћења права коришћења јединствена странка па како тужбом није обухваћен носилац права коришћења чије право престаје стицањем права својине тужиоца, то је тужбени захтев за утврђење права својине одр-

Апелациони суд у Београду

---

жајем морао бити одбијен обзиром да за другачију одлуку нису испуњени услови из члана 211. став 2. ЗПП.

*(Пресуда Основног суда у Убу II 362/20 од 25. марта 2021. године – пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2932/21 од 29. септембра 2021. године)*

*аутор сентенце: Зорица Булајић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Облигационо право**

### **ПРЕДУГОВОР О КУПОПРОДАЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ**

**На основу предуговора закљученог између тужиоца као купца и туженог правног лица као продавца, тужилац не може стећи право својине на предметном стану, имајући у виду да је предуговором било уговорено закључење уговора о купопродаји предметног стана као главног уговора са свим његовим битним састојцима, а по основу ког уговора би се извршио пренос права својине са наведеног туженог на тужиоца.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању дана 2.6.2006. године између туженог "Д." д.о.о. као продавца и тужиоца као купца закључен је и пред Другим општинским судом у Београду оверен под Ов.бр. 6277/06 предуговор о купопродаји непокретности. Предуговором је констатовано да је "Д." д.о.о као продавац власник стана – стамбеног простора у изградњи у улици ... у Београду нето вршине 35,72 м<sup>2</sup> на III спрату ламеле 7, означеног бројем 18, тип Д, при чему се као продавац легитимисао на основу уговора закључених са "С.". Чланом 4. предуговора је уговорена купопродајна цена наведеног стана у износу од 36.613 евра, коју ће купац исплатити тако што ће износ од 26.000 евра исплатити продавцу 2.6.2006. године приликом овере предуговора, 8.000 евра исплатити до 30.5.2007. године, а 2.613 евра приликом уласка у посед, при чему ће исплате вршити у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије. Продавац се чланом 5. уговора обавезао да ће радови на изградњи објекта у коме је стан, бити завршени најкасније до 30.9.2007. године када ће се купцу стан предати на коришћење по систему "кључ у руке", због чега се обавезао и да најкасније до 30.9.2007. године прибави употребну дозволу.

Чланом 6. је предвиђено да купац постаје искључиви власник непокретности потписивањем и овером главног уговора о купопродаји при надлежном органу овере. Чланом 7. се продавац обавезао да купца уведе у посед најкасније до 30.9.2007. године. Чланом 9 је констатовано да је продавац сагласан да купац своја власничка права упише у земљишној књизи на основу главног уговора а у члану 11. су се странке сагласиле да је рок за закључење главног уговора приликом целокупне исплате непокретности. Тужилац је на име дела купопродајне цене стана туженом "Д." д.о.о. Београд исплатио дана 1.6.2006. године 2.000 евра, а 2.6.2006. године износ од још 24.000 евра, односно укупно 26.000 евра. Предметни стан није изграђен.

Правилно је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му се утврди ванкњижно право својине на предметном стану. Ово из разлога што је тужилац наведени тужбени захтев засновао на чињеници да је са туженим "Д." д.о.о. Београд као продавцем, закључио предуговор о купопродаји. Правилно је првостепени суд нашао да се у конкретној правној ствари на основу предуговора закљученог између тужиоца као купца и туженог "Д." д.о.о. Београд као продавца не може стећи право својине на предметном стану. Наведеним предуговором је било уговорено закључење главног уговора о купопродаји предметног стана, и то приликом исплате целокупне купопродајне цене, а исплата цене у целости је предвиђена приликом уласка у посед, при чему је предаја стана уговорена по систему "кључ у руке" најкасније до 30.9.2007. године. Такође, да на основу наведеног предуговора о купопродаји, тужилац не може постати ванкњижни власник предметног стана указује и одредба члана 6. предуговора којом је уговорено да купац овде тужилац постаје искључиви власник непокретности тек потписивањем и овером главног уговора о купопродаји при надлежном органу овере.

Жалбени наводи да конкретан предуговор а с обзиром да има све битне елементе које један уговор као ваљан и подобан правни основ за пренос својине мора да садржи, јер има одређен предмет уговора, купопродајну цену и временски период у којем

би продавац требало да изврши изградњу стана и преда у посед купцу, те да се на основу таквог уговора може тражити извршење престације односно преузетих уговорних обавеза а не само закључење главног уговора, неосновани су и без утицаја на другачију одлуку суда. Ово из разлога што је конкретним предуговором о купопродаји закљученим између тужиоца као купца и "Д." д.о.о. из Београда као продавца, било уговорено закључење главног уговора о купопродаји, чији је рок био одредив и везан за исплату целокупне уговорене купопродајне цене, која се има исплатити у тренутку увођења у посед, које је уговорено најкасније до 30.9.2007. године, али и из разлога што је истим предуговором уговорено да купац постаје искључиви власник непокретности описаних у предуговору, потписивањем и овером главног уговора о купопродаји при надлежном органу овере, што даље указује да је воља продавца као лица које је вршило пренос права својине на предметном стану, била да тај пренос одложи до тренутка закључења главног уговора, који у конкретној правној ствари никад није ни закључен између парничних странака односно тужиоца и туженог "Д." д.о.о. из Београда. Са друге стране тужилац је као уговорна страна из предуговора закљученог са туженим "Д." д.о.о. сходно члану 45. став 4. и 5. Закона о облигационим односима могао да тражи судску заштиту свог права на закључење главног уговора, односно да захтева закључење главног уговора у року од 6 месеци од истека рока предвиђеног за његово закључење, што он није учинио, а имајући у виду да је било уговорено да тужилац постаје искључиви власник на предметном стану тек закључењем и овером главног уговора о купопродаји.

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 15402/10 од 8. априла 2010. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 8446/19 од 14. маја 2020. године)*

*аутор сентенце: Јасмин Томић,  
самостални саветник Апелационог суда у Београду*

## ПРАВО СУКОРИШЋЕЊА ГРОБНОГ МЕСТА

Након смрти једног од суносилаца права коришћења гробног места чији се наследник легитимисао као такав погребном предузећу на основу решења о наслеђивању, када суносиоци не одреде ни једног између себе као заједничког пуномоћника и не доставе примерак пуномоћја, овереног код суда, погребном предузећу, односно предузетнику, погребно предузеће нема правни основ за закључење уговора о коришћењу гробних места са тим лицем. У таквој правној ситуацији погребно предузеће, односно предузетник може само одредити заједничког пуномоћника више лица оглашених за наследнике, а остала лица евидентирати као сукориснике гробног места. Приликом одређивања заједничког пуномоћника код постојања два или више наследника права коришћења гробног места, погребно предузеће се мора руководити начелима савесности и поштења, ценећи све околности сваког конкретног случаја (степен сродства са сахрањеним носиоцем права коришћења гробног места, односно последњим сахрањеним НПК гробног места, уредност испуњавања уговорних и других обавеза и др.).

*Из образложења:*

У конкретном случају смрт тужиочевог брата као једног од равноправних сукорисника наведених гробних места, у чија права је ступила његова кћерка - овде друготужена по законском основу наслеђивања захтевала је да у новонасталој правној ситуацији тужилац и друготужена поступе сходно одредби чл. 25. ст. 2. Одлуке о уређивању и одржавању гробља и сахрањивању ("Службени лист града Београда" бр. 27/02 са изменама и допунама), важеће у време смрти брата тужиоца, којом је прописано да ако је више лица оглашено за наследнике ова лица су дужна да једног између себе одреде као заједничког пуномоћника и да примерак пуномоћја, овереног код суда, доставе предузећу, односно предузетнику, што они нису учинили.

Међутим, упркос томе што му се након смрти оца једног од суносилаца права коришћења гробних места друготужена легити-

мисала као наследник на основу решења о наслеђивањима, првотужени по налажењу Апелационог суда није имао правни основ за закључење уговора о коришћењу наведених гробних места са њом јер таква могућност није била предвиђена одредбом чл. 25. ст. 2. Одлуке о уређивању и одржавању гробља и сахрањивању ("Службени лист града Београда" бр. 27/02 са изменама и допунама), која у свом преосталом делу регулише правну ситуацију која настаје када постоји више лица оглашених за наследнике а не одреде ни једног између себе као заједничког пуномоћника и не доставе примерак пуномоћја, овереног код суда, предузећу, односно предузетнику тада ће заједничког пуномоћника одредити предузеће, односно предузетник а остала лица евидентираће као сукориснике гробног места, због чега су оба уговора које је првотужени закључио са друготуженом ништава сходно чл. 103. ЗОО. Наравно, да се приликом одређивања заједничког пуномоћника код постојања два или више наследника права коришћења више гробних гробних места, као што је то овде био случај, погребно предузеће мора руководити начелима савесности и поштења, ценећи све околности сваког конкретног случаја (степен сродства са сахрањеним носиоцем права коришћења гробног места, односно последњим сахрањеним НПК гробног места, уредност испуњавања уговорних и других обавеза и др.).

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 10448/16 од 21. октобра 2016. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 8139/19 од 18. фебруара 2021. године)*

*аутор сентенце: Владислава Милићевић,  
судија Апелационог суда у Београду*

### **ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА У СПОРОВИМА РАДИ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ГРАДСКОГ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА**

**Преузимањем дуга од стране извођача радова и суинвеститора са чиме се сагласио поверилац, обавеза тужених као инвеститора и главних дужника је престала у смислу одредбе**

**члана 488 ЗОО, због чега они нису пасивно легитимисана лица у парници ради накнаде за уређење градског грађевинског земљишта.**

*Из образложења:*

Према разлозима ожалбене пресуде, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев тужиоца Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Града Београда основан у смислу одредаба члана 17, 148, 262, 324, 414 Закона о облигационим односима, с обзиром да су се тужени као инвеститори уговором који су дана 06.06.2007. године закључили са тужиоцем обавезали да ће истом платити накнаду за уређење грађевинског земљишта у износу и на начин ближе наведен у самом уговору, што исти до закључења расправе пред првостепеним судом то нису учинили, због чега је тужене обавезао да по овом основу плате тужиоцу износ од 41.244.547,14 динара, са припадајућом законском затезном каматом, не прихватајући приговор тужених да је њихова обавеза према Дирекцији престала због преузимања дуга учињеног од стране предузећа "А" д.о.о. Београд, јер за примену наведеног института је било неопходно закључење уговора између наведеног предузећа или његовог власника Р. Г. са тужиоцем као повериоцем.

Пресудом Апелационог суда Гж1137/21 од 17.03.2021. године, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца због непостојања пасивне легитимације на страни тужених.

По налажењу овог суда, независно од чињенице да су према Закону о планирању и изградњи ("Сл. гласник РС", бр. 47/03,34/06), важећем у време закључења спорног уговора од 06.06.2007. године и према сада важећем Закону о планирању и изградњи ("Сл. гласник РС" бр. 72/09 са свим изменама и допунама), тужени као инвеститори обвезници плаћања накнаде за уређење градског грађевинског земљишта, а што је чланом 8 типског уговора који је сачинио тужилац и констатовано као њихова солидарна одговорност али и одговорност Предузећа ... "А." д.о.о. Београд, означеног термином јемац-платац, овај суд је мишљења да је



стварна правна позиција тужених и наведеног предузећа заправо регулисана чланом 3. наведеног уговора, којим је договорено да се инвеститори обавезују, а поменуто правно лице прихвата да утврђени износ накнаде за грађевинско земљиште уплати на рачун тужиоца и то по тачно утврђеној динамици, коју је то правно лице испоштвало само у погледу плаћања прве рате у висини од 10% од укупно утврђеног износа, јер се у складу са чланом 446. став 3. ЗОО, претпоставља да је поверилац дао свој пристанак ако је без оградe примио испуњење обавезе од преузимаоца које је он учинио у своје име.

С друге стране, тумачењем садржине овог уговора несумњиво следи да је П."А." д.о.о. Београд, искључиви обвезник исплате накнаде за коришћење градског грађевинског објекта по овом уговору, будући да се у конкретном случају ради о преузимању дуга из члана 446. ЗОО, са којим преузимањем се тужилац као поверилац сагласио потписивањем наведеног уговора, чију је садржину сам сачинио и у складу са којом је све налоге за исплату и обрачунске износе дуга искључиво упућивао управо наведеном предузећу, које је преузело извршење обавезе тужених као инвеститора.

Дакле, закључењем уговора овакве садржине обавеза тужених је сагласно одредби члана 448. наведеног закона престала, па је на овакав закључак Апелационог суда без утицаја околност што су у члану 8 истог уговора тужени означени као солидарни дужници, имајући у виду да се ради о типском уговору, уобичајене форме уговора у том смислу, али да је стварна воља уговорних странака кроз преузимање дуга регулисаног чланом 3. уговора, била да обавеза тужених на плаћање накнаде за градско грађевинско земљиште престане.

Имајући у виду да стварна легитимација у спору представља материјално правни однос странке према предмету спора, према којој је тужилац активно легитимисан ако је он носилац права која су предмет спора, а тужени пасивно легитимисани ако на њему лежи обавеза која одговара том праву, то по налажењу Апелационог суда у Београду основан је истакнути приговор недостатка пасивне легитимације на страни тужених, јер на њима не лежи обавеза изми-

рења накнаде за уређење градског грађевинског земљишта према тужиоцу, већ искључиво на предузећу за Производњу и инжење-ринг "AG Invest" д.о.о., због чега је овај суд ожалбену пресуду преи-начио и одлучио као у изречи.

*(Пресуда Вишег суда у Београду П 141/14 од 29. октобра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1139/21 од 17. марта 2021. године)*

*аутор сентенце: Светлана Павић,  
судија Апелационог суда у Београду*

### **КОНВЕРЗИЈА ДЕВИЗНОГ ПОТРАЖИВАЊА**

**Када се постави тужбени захтев у динарима тако што се изврши конверзија девизног потраживања у динарски износ, новчани износ у страниј валути је садржан у захтеву за наплату новчаних јединица у домаћој валути.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле уговор о прихвату пре-рачуна за испоруку робе и начину плаћања 04.05.2004. године, ради продаје медицинске опреме "Ellman" радио-таласног ножа за купопродајну цену од 21.320,05 евра, у динарској противвредности, коју ће тужена-противтужиља као наручилац-купац плаћати у шест једнаких месечних рата, угово-рен је износ рате од 3.553,34 евра у динарима по званичном продај-ном курсу НБЈ за плаћање према иностранству пословних банака на дан исплате. Тужена-противтужиља је исплатила тужиоцу-против-туженом, као продавцу, три уговорене рате и обуставила плаћање.

Првостепени суд је одржао на снази решење о извршењу Трговинског суда у Београду Ив бр.14765/06 од 15.11.2006. године којим је тужена-противтужиља обавезана да тужиоцу-противтуже-ном на име дуга исплати износ од 756.148,10 динара, налазећи да нису испуњени услови за раскид уговора о купопродаји радиотала-сног ножа од 04.05.2004. године, због чега је захтев тужене-против-

тужиље одбијен као неоснован, док је захтев тужиоца-противтуженог за исплату дуга по наведеном уговору основан. Тужилац је тужбени захтев поставио у динарској противвредности дуга од три неисплаћених уговорених рата по 3.553,34 евра.

По налажењу овог суда, правилно је првостепени суд нашао да је тужена-противтужиља у обавези да тужиоцу-противтуженом исплати остатак купопродајне цене из уговора о купопродаји радиоталасног ножа од 04.05.2004. године. Међутим, одлучујући о висини тужбеног захтева, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, погрешно применио материјално право. Наиме, уговорена продајна цена медицинске опреме је износила 21.320,05 евра у динарској противвредности на тај дан и тужена се обавезала да цену исплати у 6 једнаких рата, тако што је износ рате 3.553,34 евра "исплативо у динарима по званичном продајном курсу НБЈ за плаћање према иностранству пословних банака на дан исплате". У конкретном случају, странке су према Закону о девизном пословању, важећем у време закључења уговора, биле овлашћене да купопродајну цену из уговора одреде у девизном износу у динарској противвредности. Одредбом члана 395. Закона о облигационим односима прописано је да ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниој валути или злату, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе. Иако је тужилац извршио конверзију девизног потраживања у динарски износ, те на тај начин поставио тужбени захтев у динарском износу, што је противно прописаним правилима о конверзији девизног потраживања, тужиоцу припада новчани износ на име дуга у страниој валути, који је садржан у захтеву за наплату новчаних јединица у домаћој валути, дакле садржан је у тужбеном захтеву.

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 10677/18 од 2. септембра 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр.4376/21 од 25. августа 2021. године)*

*аутор сентенце: Милена Ђеранић,  
виши судијски сарадник Апелационог суда у Београду*

### **ЗАСТАРЕЛОСТ ОБАВЕЗЕ ЈЕМЦА ПЛАТЦА**

**Околност да је потраживање по издатој меници застарело не утиче на обавезу дужника из уговора о јемству која застарева када застари основна обавеза, за коју се јемчи, по уговору о кредиту.**

*Из образложења:*

Међу парничним странкама у току поступка утврђено је као неспорно да је дана 15.12.2005. године закључен уговор о кредиту између "Raiffeisen bank" а.д. И "... " д.о.о из Београда као корисника кредита, да је предмет уговора кредит који банка одобрава кориснику кредита у износу противвредности од 17.500 евра по куповном курсу банке на дан пуштања кредита у течај, те да је корисник кредита на име обезбеђења доставио банци уговор о јемству бр. 2024/05 од 15.12.2005. године закључен између банке и тужених којим су се именовани обавезали да као јемци-платци банци на први позив испуне пуноважну и доспелу обавезу дужника у износу и на начин како је то предвиђено уговором о кредиту, те да ради додатног обезбеђења преузете обавезе јемца доставе банци одговарајући број бланко сопствених меница са клаузулом без протеста које банка као менични поверилац може попунити и у њих унети све битне елементе у складу са условима предвиђеним закљученим уговором о кредиту. Такође, неспорно је да је уговор о кредиту услед неизвршења уговорених обавеза банка једнострано раскинула дана 28.07.2006. године.

У поступку се као спорно једино поставило питање да ли је потраживање тужиоца застарело, па је првостепени суд одлучујући о приговору застарелости потраживања оценио да је исти неоснован. Према разлoзима првостепеног суда, како је међу странкама неспорно да је тужилац са туженима закључио уговор о јемству бр. 2024/05 дана 15.12.2005. године, ради обезбеђења уговора о кредиту од 15.12.2005. године, да је наведени уговор о кредиту услед неизвршења уговорних обавеза банка једнострано раскинула дана 28.07.2006. године, потраживање тужиоца потиче из уговора о јемству којим је обезбеђено потраживање из уговора о кредиту, а да се

на такво потраживање примењује општи рок застарелости од 10 година прописан одредбом члана 371. ЗОО који није протекао, обзиром да је потраживање тужиоца доспело дана 28.07.2006. године када је раскинут уговор о кредиту, а предлог за извршење ради наплате потраживања тужилац је поднео 31.01.2012, а уредио поднеском од 27.04.2012. године.

Ценивши истакнуте наводе туженог да се у конкретном случају примењује трогодишњи рок застарелости предвиђен чланом 78. Закона о меници, првостепени суд је правилно оценио да потраживање тужиоца према туженима проистиче из уговора о јемству, а менице су према члану 3. тог уговора само додатно средство обезбеђења тог потраживања. Тужени су одговорни за обавезу коју су преузели уговором о јемству и без давања инструмената обезбеђења, па околност да је потраживање по издатим меницама застарело, не утиче на обавезу дужника из уговора о јемству која застарела када застари основна обавеза за коју се јемчи по уговору о кредиту сходно члану 1019. Закона о облигационим односима. Са изложеног, првостепени суд је ценио да је неоснован приговор застарелости тужених, те је у смислу одредбе члана 460. став 4. Закона о парничном поступку одлучио као у побијаној пресуди.

На утврђено чињенично стање које апелациони суд прихватио као правилно и потпуно, а које није ни било спорно међу странкама, првостепени суд је правилно применио материјално право, када је оценио да побијано потраживање тужилаца није застарело. Правилност побијане пресуде није доведена у сумњу ни осталим жалбеним наводима којима се оспорава закључак првостепеног суда о примени члана 371. ЗОО у погледу застарелости.

Наиме, према члану 78. став 1. Закона о меници ("Сл. лист ФНРЈ", бр. 104/46, "Сл. лист СФРЈ", бр. 16/65, 54/70, 57/89, "Сл. лист СРЈ", бр. 46/96) сви меничноправни захтеви против акцептанта застаревају за три године, рачунајући од доспелости.

Чланом 371. ЗОО прописано је да потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости.

Правилно је првостепени суд применио одредбу члана 371. Закона о облигационим односима. На банкарске уговоре о кредиту који су закључени у смислу члана 1065. Закона о облигационим односима примењује се општи рок застарелости од 10 година у смислу члана 371. ЗОО, а не трогодишњи рок застарелости. Ово стога што у конкретном случају тужени као јемци-платци одговарају солидарно са главним дужником по основу уговора о кредиту, а меница је, поред уговора о јемству, само додатно обезбеђење преузете обавезе јемца, како је то и утврђено чланом 3. уговора о јемству.

Наводи жалбе да је предлог за извршење поднет на основу менице као веродостојне исправе, нису од утицаја на другачији закључак првостепеног суда, обзиром да је меница само средство обезбеђења кредита за чију исплату тужени солидарно одговарају као јемци платци. Тужени нису само менични дужници већ су дужници по основу уговора о јемству као јемци-платци, који су сагласно одредбама члана 997. и 1004. став 3. ЗОО у обавези да исплате утужени износ, јер то није учинио главни дужник, а издате менице представљају само средство обезбеђења овог потраживања које је проистекло из уговора о јемству.

Одредбом члана 997. Закона о облигационим односима прописано је да се јемац обавезује према повериоцу да ће испунити пуноважну и доспелу обавезу дужника ако овај то не учини, док је одредбом члана 1004. став 3. истог закона прописано да јемац платца одговара повериоцу као главни дужник за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење од главног дужника или јемца платца или обоје у исто време као солидарних дужника.

Полазећи од садржине наведених одредби у контексту утврђеног чињеничног стања правилан је закључак првостепеног суда да су тужени као јемци платци на основу закљученог уговора о јемству у обавези да тужиоцу као повериоцу исплате доспелу обавезу из уговора о кредиту, на начин и у висини како то је одређено решењем о извршењу јер обавеза из уговора о кредиту главног дужника, а самим тим и јемаца платца није застарела. Околност што је тужилац као извршни поверилац поступак за наплату потраживања из

уговора о кредиту покренуо путем веродостојне исправе (менице) не води закључку да се тај поступак мора окончати по одредбама Закона о меници. Ово из разлога што између странака није закључен апстрактни правни посао већ каузални (уговор о јемству за обавезе из уговора о кредиту) где је меница само средство обезбеђења у случају неиспуњења обавезе из уговора о кредиту. Како је основ спора дуг из уговора о кредиту за који тужени одговарају као јемци платци то се застарелост потраживања има ценити по Закону о облигационим односима, односно члану 371. тог закона, имајући у виду да је основ одговорности тужених уговор о кредиту, на основу уговора о јемству, а не меница као додатно средство обезбеђења.

*(Пресуда Трећег основног суда у Београду П 6885/17 од 24. децембра 2018. године - пресуда Апелационог суда Гж 4296/19 од 24. јуна 2020. године)*

*аутор сентенце: Јелена Стевановић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Накнада штете**

### **НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕИСПУЊЕЊА УГОВОРА**

**Нема право на накнаду штете она уговорна страна која је скривила неизвршење уговора.**

*Из образложења:*

Из утврђеног чињеничног стања произлази да је тужени као инвеститор од Одељења за грађевинске и комуналне послове Градске општине Врачар, решењем бр.351-50/2007 од 22.2.2007. године, добио одобрење за извођење радова на надзиђивању поткровља на постојећем стамбеном објекту у ул. ... у Београду, у КО Врачар, те да је он у својству инвеститора са тужиоцем као извођачем радова дана 11.2.2009. године закључио уговор о извођењу грађевинских радова, са утврђеним правима и обавезама обеју уговорних страна, који уговор је оверен пред Трећим општинским судом у Београду Ов 791/2009. Тужени Д. Т. је као инвеститор у време закључења уговора испунио своју уговорну обавезу из уговора, односно прибавио законом прописану техничку документацију за надзиђивање наведеног објекта, док се обавеза тужиоца као извођача радова састојала у извођењу свих грађевинских радова на надзиђивању као једне целине, у којој би било изграђено 5 станова и извршена уплата свих финансијских дажбина према јавним предузећима, као и према Дирекцији за грађевинско земљиште, уградња лифта и регулисање питања фасаде, као и постављање олука-сливника на згради, с обзиром да је извршено дозиђивање постојећег крова. Уговорена цена радова према главном пројекту и понуди тужиоца, као и уплата свих финансијских обавеза према јавним предузећима у моменту закључења уговора је износила 17.000.000,00 динара, што је према вредности евра на дан закључења уговора 19.02.2009. године, представљало износ од 184.182,00 евра. Тужилац сем две привремене ситуације од 02.07.2009. године и 19.02.2010. године, туженом као инвеститору није достављао привремене или коначне ситуације о



извршеним радовима, односно о висини финансијских трошкова. Према истим ситуацијама радови су на дан 19.02.2010. године (дан закључења анекса уговора), били изведени у сивој фази и укупно је утрошено 894.440,00 динара. Из обрачуна незавршених грађевинских и занатских радова на објекту по истеку анекса уговора, који више није продужаван, као и на дан 23.06.2010. године, укупна висина неизвршених обавеза тужиоца износи 95.816,00 евра, с тим да је тај износ увећан, с обзиром да је обавеза према Дирекцији за грађевинско земљиште на дан 23.06.2010. године износила 5.526.434,29 динара, а да је та обавеза на дан 08.07.2011. године била 6.387.853,86 динара, колико је тужени као инвеститор морао да плати по правноснажној пресуди Првог основног суда у Београду П.бр.50555/10. Из потврде стамбене зграде произлази да је тужени као инвеститор, а не тужилац извршио изградњу стамбеног објекта у потпуности, да је за извођење грађевинских и занатских радова, као и ради плаћања финансијске обавезе према јавним предузећима које није извршио тужилац као извођач радова, измирио све обавезе и то новцем добијеним продајом станова бр.27 и 29, који би припали тужиоцу да је радове на надзиђивању извео у целости, нарочито на стану бр.29, који је тужиоцу требао припасти када туженом као инвеститору преда стан бр. 25 по систему "кључ у руке", што исти није учинио, имајући у виду да записник о примопредаји који је сачинио тада законски заступник тужиоца са својим запосленима не може представљати доказ да је примопредаја стана извршена дана 02.02.2010. године, у време када је основни уговор престао да постоји, а када није закључен нови уговор, будући да из писаних доказа, односно друге привремене ситуације од 19.02.2010. године, произлази да радови на надзиђивању нису били завршени, због чега тужиоцу који се не само пасивно понашао у извршењу својих уговорних обавеза у погледу изградње наведеног поткровља, већ и који је активно учествовао да обори грађевинску дозволу, изјављивањем жалбе против закључка којим је обустављен поступак за понављање поступка издавања грађевинске дозволе, не може потраживати стан бр. 29, како је то погрешно оценио првостепени суд, тим пре што је тужилац као извођач радова за изведене радове добио два стана и то станове бр. 26 и 28, које је продао за укупну купопродајну цену од 262.500,00 евра, који износ знатно превазилази његову финансијску обавезу по уговору од

11.02.2009. године, с обзиром да је његова укупна финансијска обавеза била 17.000.000,00 динара, односно 184.182,00 евра, а коју обавезу је само половично извршио, због чега по налажењу овог суда првостепени суд је погрешно закључио да је тужени продајом стана број 29, проузроковао штету тужиоцу, те да се та штета сматра доспелом од тренутка настанка, а у смислу одредбе члана 186. Закона о облигационим односима.

Наиме, одредбом члана 630. Закона о облигационим односима, прописано је да уговор о грађењу представља уговор о делу којим се извођач обавезује да према одређеном пројекту сагради у уговореном року одређену грађевину на одређеном земљишту или да на таквом земљишту, односно на већ постојећем објекту изврши какве друге грађевинске радове, а наручилац се обавезује да му за то исплати одређену цену. Одредбом члана 640. овог закона прописано је да уколико уговор о грађењу садржи одредбу "кључ у руке" или неку другу сличну одредбу извођач се самостално обавезује да изврши скупа све радове потребне за изградњу и употребу одређеног целовитог објекта, у ком случају уговорена цена обухвата и вредност свих неподвижних радова, и вишкова радова, с тим да искључује утицај мањкова радова на уговорену цену.

По налажењу Апелационог суда тужилац као странка која је скривила неизвршење предметног уговора о извођењу грађевинских радова се не може позивати на накнаду штете, с обзиром да тужилац штету није ни претрпео, а продаја станова бр. 27 и 29, извршена од стране туженог као инвеститора, није извршена да би тужени стекао било какву корист, већ искључиво да би завршио радове које тужилац по уговору о грађењу није испунио и ради плаћања финансијских обавеза према јавним предузећима које је требало да сноси тужилац, због чега је ожалбена пресуда преиначена.

*(Пресуда Вишег суда у Београду П 131/12 од 15. септембра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 409/21 од 3. фебруара 2021. године)*

*аутор сентенце: Ива Мицић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

**НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕИЗВРШЕЊА ОБАВЕЗЕ  
ОД СТРАНЕ ЈЕДНЕ УГОВОРНЕ СТРАНЕ**

**Одсуство закључења главног уговора након закључења предуговора на основу кога је тужила инвеститору предала у својину своје непокретности, не искључује обавезу инвеститора да јој накнади штету коју је она претрпела због несавесног поступања туженог као инвеститора.**

*Из образложења:*

Према разлозима првостепене пресуде, дана 18.02.2004. године тужила је као продавац са туженим као купцем закључила предуговор о купопродаји непокретности, који је оверен пред Првим општинским судом у Београду Ов.бр.447/04. Предмет уговора је 1/2 идеалних делова једнособног неусељивога стана и двособног стана у улици ... у Београду. Купопродајна цена одређена је на тај начин што се тужени као купац обавезао да ће тужили као продавцу исплатити износ од 15.000,00 евра у динарској противвредности, да ће јој купити један стан површине 35 м<sup>2</sup>, а на локацији коју она изабере и да ће јој предати у својину и државину локал површине 20 м<sup>2</sup> у новосаграђеном објекту у улици ..., уз договор странака да ће се главним уговором дефинисати статус на локалу у корист њеног пуномоћника, адвоката К. Б. Након тога су странке склопиле уговор о продаји непокретности Ов.бр.584/2004 од 19.03.2004. године, којим је тужила на туженог пренела право својине на непокретностима које су биле предмет предуговора, с тим да је у наведеном уговору договорена само исплата износа од 999.000,00 динара тужили, као противвредност износа од 15.000,00 евра, који износ јој је исплаћен. Истог дана странке су закључиле и уговор о замени непокретности који је оверен пред Првим општинским судом у Београду Ов.бр.798/04 и то тако што је тужила предала туженом стан означен редним бројем 3, у улици ..., а у замену за наведени стан добила је једнособан стан бр.29, у улици ..., укупне површине 41,23 м<sup>2</sup>. Такође, тужени је са пуномоћником тужиле К. Б. истог дана закључио уговор о продаји пословног простора у згради, која је требала бити грађена, међутим, наведеном пуномоћнику пословни простор никад није предат, а тужени је пред Другим општинским судом

у Београду поднео тужбу против Б. К. ради раскида наведеног уговора. Пословни простор који је требао бити предат пуномоћнику тужиле није предат из разлога што тај пословни простор у расподели стамбених јединица и пословних простора између туженог као суинвеститора и других суинвеститора (укупно још двојица суинвеститора) је припао другом инвеститору.

Првостепени суд је полазећи од овако утврђеног чињеничног стања оценио да је тужбени захтев тужиле којим је тражила да јој тужени на име накнаде због изостале предуговором договорене предаје локала исплати износ од 3.562.904,00 динара, неоснован, налазећи да у поступању туженог тужиле није могла бити причињена штета, јер је током поступка пред првостепеним судом утврђено да је он на њен захтев закључио уговор о купопродаји локала са туженим К. Б. С друге стране, тужиле је након закључења предуговора имала могућност да од туженог тражи закључење главног уговора у погледу истог пословног простора, те да је иста сагласно члану 45. ЗОО, могла у случају да је он одбио да закључи главни уговор то своје право оствари у законском року од шест месеци преко суда, што је пропустила да учини, па је њено право на предају локала у својину и државину престало, будући да се својина на локалу не може стећи на основу предуговора, чиме је штета која је у конкретном случају настала, настала као последица пропуштања саме тужиле.

Апелациони суд није прихватио овакво становиште првостепеног суда, због чега је пресудом Гж 9601/18 од 12.12.2018. године преиначио првостепену пресуду и обавезао туженог на плаћање наведене штете. Наиме, по налажењу овог суда неспорна је чињеница да странке након закључења предуговора у погледу утврђених обавеза нису закључиле главни уговор, нити је тужиле сагласно одредби члана 45. ЗОО тражила закључење уговора. Наведена околност је од битног утицаја на потраживање тужиле у вези са основним тужбеним захтевом, а то је предаја локала у државину и својину, односно утврђење права својине на том пословном простору. Међутим, наведено не искључује обавезу туженог као купца стана који су били у власништву тужиле, у улици ... у Београду, где је тужени као инвеститор са другим инвеститорима саградио стамбени

објекат, да тужилји накнади штету у вредности непостојећег локала површине 20 м<sup>2</sup>, чија вредност је према налазу вештака 3.562.904,00 динара, а који износ странке током поступка и нису спориле. Тужени је у намери изигравања прописа са пуномоћником тужилје, закључио уговор о купопродаји пословног простора, који уговор никад није реализован, а касније тужени због немогућности испуњења тог уговора и тражио раскид уговора.

Према ставу Апелационог суда за разлику од вануговорне одговорности, која је регулисана прописима императивног карактера, уговорна одговорност почиња на одредбама уговора између странака, тако да се иста може споразумом странака или оштећеног унапред искључити или ограничити, а што у конкретном случају није учињено. Уговорна одговорност подразумева да се дугује предвидљива штета, осим у случају преваре или намерног неиспуњења, као и неиспуњења услед крајње непажње, због које поверилац има право да захтева од дужника накнаду потпуне штете, без обзира што дужник није знао за посебне околности које су довеле до такве штете. У конкретном случају, тужени је од тужилје преузео власништво на оба стана означених бројевима 2 и 3 у улици ..., на простору којих станова је са још два инвеститора саградио стамбено-пословни објекат, те је тужилји на име преузетих непокретности исплатио износ од 15.000,00 евра и истој предао у државину један једнособан стан површине 41,23 м<sup>2</sup>, а да јој није предао пословни простор у новосаграђеној згради у површини од 20 м<sup>2</sup>, чија је тржишна вредност према налазу вештака на дан 22.12.2015. године 3.562.904,00 динара, знајући притом да ту обавезу и не може да испуни, правдајући се цедирањем које је тужилја назначила у предуговору у корист свог пуномоћника, за коју цесију није закључен главни уговор о преносу права, при томе свестан околности да ту обавезу и не може испунити, с обзиром да у расподели пословног простора исти није ни добио пословни простор такве површине. Дакле, по налажењу овог суда код туженог је постојала намера неиспуњења још у време закључења предуговора, те околност да тужилја није тражила закључење главног уговора о преносу власништва на локалу не спречава исту да потражује накнаду штете у висини њене потпуне накнаде, а која је по мишљењу овог суда у вредности непостојећег локала површине 20

м<sup>2</sup> на локацији ..., тим пре што утврђена висина вредности пословног простора такве структуре од стране туженог није ни оспорена.

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 3457/17 од 27. јуна 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9601/18 од 12. децембра 2018. године)*

*аутор сентенце: Светлана Павић,  
судија Апелационог суда у Београду*

### **ОДМЕРАВАЊЕ НАКНАДЕ ШТЕТЕ ЗБОГ НЕОСНОВАНОГ ЛИШЕЊА СЛОБОДЕ**

Право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе зависи пре свега од исхода кривичног поступка јер је реч о посебном облику објективне одговорности државе која се заснива на ризику од неоснованог покретања кривичног поступка и стиче се правноснажношћу одлуке. Због тога се испуњеност услова за остваривање тог права цени према Законику о кривичном поступку који је био на снази у време доношења правноснажног решења којим је поступак обустављен или решења којим је оптужба одбијена или правноснажне одбијајуће или ослобађајуће пресуде.

Душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе, представљају јединствен вид штете која обухвата све штетне последице нематеријалне штете везане за личност оштећеног које су проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Околност да у поступку оштећени није саслушан, због чега суд није могао да утврди чињенице које се односе на штетне последице лишења слободе везано за углед оштећеног и однос средине према њему после лишења слободе, од утицаја је на одмеравање ове јединствене накнаде.

*Из образложења:*

Право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе зависи пре свега од исхода кривичног поступка јер је реч о посеб-

ном облику објективне одговорности тужене која се заснива на ризику од неоснованог покретања кривичног поступка и стиче се правноснажношћу одлуке, те се испуњеност услова за остваривање тог права цени према Законнику о кривичном поступку ("Сл. гласник РС" бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13) који је, према одредби члана 608. тог законика, био на снази у време доношења правноснажне ослобађајуће пресуде, дана 13.11.2013. године.

С обзиром да је кривични поступак против тужилаца, који су током кривичног поступка били лишени слободе, правноснажно окончан ослобађајућом пресудом, при чему тужиоци нису својим недозвољеним поступцима проузроковали лишење слободе, нити постоји други разлог искључења права на накнаду штете предвиђен одредбом члана 584. става 2, тужиоцима припада право на накнаду нематеријалне штете у виду душевних болова због повреде угледа, части, слободе и права личности услед неоснованог лишења слободе у складу са одредбом члана 200. ЗОО.

Душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе, представљају јединствен вид штете која обухвата све штетне последице нематеријалне штете везане за личност оштећеног, које су проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. За ову штету се досуђује један износ накнаде при чијем одмеравању суд узима у обзир све околности случаја (углед који је тужилац раније уживао у својој средини, однос средине према њему после осуде, односно после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела, време трајања лишења слободе и све друге околности које су утицале на природу и тежину трајања психичких болова). Како је првостепени суд на несумњив начин утврдио све чињенице везане за штетну радњу и последице неоснованог лишења слободе, изузев чињеница које се односе на штетне последице лишења слободе везано за углед тужилаца и однос средине према њима после лишења слободе, које је суд могао да утврди из исказа тужилаца приликом саслушања, а који доказ суд није извео због одустанка пуномоћника тужилаца од његовог извођења с обзиром да је пребивалиште истих у иностран-

Апелациони суд у Београду

---

ству, по оцени апелационог суда ово је било од утицаја на висину досуђене накнаде.

*(Пресуда Вишег суда у Београду П 376/14 од 13. новембра 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2603/19 од 15. јануара 2020. године)*

*аутор сентенце: Светлана Вујић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*



## **Стамбено право**

### **ИСЕЉЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ СТАНАРА НА СТАНУ У ПРИВАТНОЈ СВОЈИНИ ГРАЂАНА**

**Носиоцу станарског права (закупцу на неодређено време на стану у приватној својини грађана) престаје право трајног закупа у случају стицања у својину непокретности на територији Републике Србије.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању, тужиле су сувласнице на непокретности- стана у улици ... у Београду, који су наследиле од својих родитеља. Отац тужене је део спорног стана добио на коришћење решењем Трећег општинског суда у Београду Р 1949/66 од 10.1.1967. године, које је замењивало уговор о коришћењу стана, уз образложење да исти део користи заједно са члановима своје породице супругом, ћерком, овде туженом и сином, с тим да стан користи као сустанар заједно са власником стана, оцем тужиља и његовом породицом. Решењем Трећег општинског суда у Београду од 23.7.1975. године, отац тужене је стекао други стан, величине 57,24 м<sup>2</sup> у Београду, у Булевар револуције, али са знаком да ће стан користити са супругом и сином, а не и овде туженом, која је након исељења оца наставила да користи претходни сустанарски стан. Правноснажном пресудом Првог општинског суда у Београду П 3607/77 16.3.1978. године, одбијен је као неоснован тужбени захтев оца тужиле пок. Р. којим је тражио да се тужена исели са свим лицима и стварима из предметног стана и истовремено усвојен њен противтужбени захтев и утврђено да је она носилац станарског права на делу тог стана. Решењем Одељења за комуналне и грађевинске послове општине Звездара од 30.7.1992. године утврђено је право мајке тужиља за исељење овде тужене Б. Б. из дела предметног

стана, међутим, наведено решење није извршено ни до дана подношења тужбе у овој правној ствари. Утврђено је да је тужила оставинским решењем из 2003. године стекла  $\frac{5}{8}$  на непокретности у Врњачкој Бањи и то половину на име стицања у браку и  $\frac{1}{8}$  као наследство иза свог супруга, док су преостале  $\frac{3}{8}$  у уделима од по  $\frac{1}{8}$  наследили њена ћерка и њена два пасторка, да наслеђена кућа има 225,24 м<sup>2</sup> нето површине, односно 268,77 м<sup>2</sup> бруто површине, те да објекат по изјави тужене испуњава услове за становање.

По налажењу првостепеног суда захтев тужила за иселење тужене је основан сагласно одредбама члана 90. став 1, 140-146 Закона о становању и одржавању стамбених зграда ("Службени гласник РС", бр. 104/16) и одредби члана 52. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи ("службени гласник РС", бр. 90/20), јер су престали да постоје разлози из којих је ово право признато туженој пресудом Првог општинског суда у Београду П 3607/77 од 16.3.1978. године, имајући у виду да је тужена у међувремену постала власник  $\frac{5}{8}$  породичне куће, укупне површине преко 200 м<sup>2</sup> у Врњачкој Бањи, која представља одговарајући стан и испуњава све услове за живот. При томе првостепени суд је ценио и услове за примену института права на дом али је закључио да нису испуњени услови јер тужена има стамбени простор у власништву, које разлоге је у целости прихватио и овај суд.

Наиме, одредбом члана 140-146 Закона о становању и одржавању стамбених зграда ("Службени гласник РС", бр. 104/16) регулисан је поступак иселења и пресељења закупаца на становима у својини грађана, како би се ови станови ослободили терета трајног закупа, на тај начин што ће закупци бити иселењени из ових станова и пресељени у станове у јавној својини, које ће им обезбедити јединице локалне самоуправе, с тим да право на пресељење у стан у јавној својини сагласно одредби члана 141. став 2. овог закона имају само она лица која немају стан или породичну кућу на територији Републике Србије.

Дакле, интенција законодавца приликом доношења овог закона је била да се станови у приватном власништву на којима је засновано вишедеценијско станарско право, ослободе терета и вла-

сницима врате сва овлашћења титулара права из члана 3. Закона о основама својинскоправног односа, а то је да своје ствари држе, користе и њима слободно располажу.

У конкретном случају, тужена је 2003. године са својом ћерком и децом свог пок.супруга постала сувласник на породичној кући у Врњачкој Бањи у уделу од 5/8 идеалних делова површине преко 200 м<sup>2</sup>, која кућа по изјави саме тужене представља одговарајући стан сагласно одредби члана 90. Закона о становању и одржавању стамбених зграда, чиме су се стекли услови за иселење тужене из породичне куће тужиља, имајући у виду да су престали да постоје разлози из којих је ово право туженој признато правоснажном судском одлуком из 1978. године, с обзиром да тужена више не спада у круг лица која немају решену стамбену потребу, нити представља лице коме би сагласно одредбама Закона о становању и одржавању стамбених зграда требала бити пружена заштита у виду њеног пресељења у други одговарајући стан о трошку јединице локалне самоуправе, те је због новонасталих околности дошло до престанка права закупа тужене на предметном стану, нарочито имајући у виду одредбе важећег закона који регулише статус тзв "заштићених станара", а тиме и статус власника ствари којима је имовина оптерећена овим правима трећих лица. При томе, на право на дом се може позивати само лице које нема у својини другу непокретност у којој може задовољавати своје стамбене потребе, што у овом случају није испуњено, јер дефиниција одговарајућег стана према наведеном институту, а и према одредбама Закона о становању и одржавању стамбених зграда не подразумева да стан буде у истом месту као и стан који закупац користи по основу некадашњег станарског права.

Тужена је већински сувласник куће у Врњачкој Бањи и то са уделом од 5/8 дела куће, с тим да 1/8 представља сувласништво њене ћерке а преостале 2/8 су сувласништво деце њеног супруга. Кућа је величине преко 200 м<sup>2</sup>, чиме је само део тужене на овој кући већи од 100 м<sup>2</sup>. Опште је позната чињеница да Врњачка Бања представља ексклузивни територијални локалитет и једно од најпосећенијих туристичких места у Србији, што власницима станова и дру-

гих непокретности омогућава стицање знатне зараде од издавања непокретности у закуп. Ексклузивност овог бањског лечилишта је омогућило да су тржишне вредности непокретности високе, због чега тужена овим власништвом не само да себи може обезбедити пристојно стамбено решење у Врњачкој Бањи, већ располагањем имовине може себи прибавити другу непокретност на локацији коју она жели, па и у Београду, уколико сматра да је Београд центар њених животних интереса, а не да овај интерес и даље задовољава оптерећењем имовине тужиље, јер то није у складу са начелом пропорционалности интереса странака, што би према међународним стандардима био услов за примену института права на дом.

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 13094/18 од 2. јула 2021. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6481/21)*

*аутор сентенце: Ива Мицић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

## **Породично право**

### **ПРИЗНАЊЕ И ОСПОРАВАЊЕ ОЧИНСТВА**

**Право на признање очинства према одредбама Породичног закона има лице чије се очинство не претпоставља по том закону и изјава о признању очинства се под законским условима може поништити, односно лице које је признало очинство не може поднети тужбу ради оспоравања очинства, већ само тужбу ради поништења изјаве о признању очинства.**

*Из образложења:*

Према стању у предмету, тужилац је у тужби, којом је покренута ова парница ради оспоравања очинства, навео да је правноснажном пресудом разведен брак тужиоца и тужене, мајке малолетног детета и њихово малолетно дете поверено на чување и васпитавање мајци и одређен допринос тужиоца издржавању малолетног детета, те да је новом правноснажном пресудом извршено повећање тог доприноса, што је тужилац прихватио. Наведено је да је законски заступник малолетног детета, мајка, поново поднела тужбу ради измене одлуке о издржавању малолетног детета, којом тражи повећање доприноса тужиоца, чиме би се изменила претходна одлука. С обзиром на овакво понашање тужене мајке, тужилац је анализирајући почетак њихове емотивне везе, а пре рођења малолетног детета, закључио да малолетно дете није његово дете. Од напуштања брачне заједнице тужена са малолетним дететом често мења адресе, не дозвољава контакт и виђање малолетног детета са тужиоцем, тако да тужилац тужбом жели да коначно рашчисти све односе са туженом мајком и тужбеним захтевом тражи да се утврди да тужилац није отац малолетног детета, које је родила тужиља, што су тужене, мајка и малолетно дете, дужне признати и трпети да се тужилац брише као отац малолетног детета у матичној књизи, све како је то наведено у ставу првом изреке побијане пресуде.

У Породичном закону у трећем делу регулисани су односи детета и родитеља, односно породични статус детета, материнство и очинство. Одредбом члана 45. став 1. и 4. наведеног закона прописано је да се оцем детета које је рођено у браку сматра муж мајке детета, а да се оцем детета које је рођено ван брака сматра мушкарац чије је очинство утврђено признањем, односно чије је очинство утврђено правноснажном судском пресудом. Према одредби члана 46. истог закона очинство може да призна мушкарац који је навршио 16 година живота и који је способан за расуђивање.

Према одредби члана 48. став 1. наведеног закона, са признањем очинства мора да се сагласи мајка ако је навршила шеснаесту годину живота и ако је способна за расуђивање, а према одредби члана 51. наведеног закона изјава о признању очинства може се дати пред матичарем, органом старатељства или судом.

Одредбом члана 52. Породичног закона прописано је да се ни изјава о признању очинства, ни изјава о сагласности са признањем очинства – не може опозвати, а одредбом члана 53. прописано је да су ништаве и изјава о признању очинства, и изјава о сагласности са признањем очинства, ако нису били испуњени услови за њихову пуноважност предвиђени овим законом.

Према одредби члана 54. Породичног закона, рушљиве су и изјава о признању очинства, и изјава о сагласности са признањем очинства, ако су дате под принудом или у заблуди.

Одредбом члана 56. став 1, 2, 3. и 4. наведеног закона прописано је да очинство мушкараца који је уписан у матичну књигу рођених као отац детета може бити оспорено, да право на оспоравање очинства имају дете, мајка, муж мајке и мушкарац који тврди да је отац детета, ако истом тужбом тражи и утврђивање свог очинства, да није допуштено оспоравање очинства утврђеног правноснажном судском пресудом и да није допуштено оспоравање очинства утврђеног признањем оним лицима која су се сагласила са признањем очинства.

Према одредби члана 252. став 3. Породичног закона прописано је да муж мајке може поднети тужбу ради оспоравања свог

очинства у року од годину дана од дана сазнања да он није отац детета, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Одредбом члана 253. Породичног закона прописано је да тужбу ради поништења изјаве о признању очинства, као и изјаве о сагласности са признањем очинства, из узрока наведених у члану 46. – 51. овог закона, могу поднети лица која су дала изјаву, лица који имају правни интерес да изјава буде поништена, те јавни тужилац (став 1). Лице које је изјаву о признању очинства, као и изјаву о сагласности са признањем очинства, дало под принудом или у заблуди може поднети тужбу ради поништења изјаве у року од годину дана од дана када је принуда престала или је заблуда уочена (став 2).

Одредбама члана 305. – 310. Породичног закона регулисан је поступак признања очинства пред органом управе.

Имајући у виду наведене законске одредбе, законска је претпоставка да је отац детета рођеног у браку лице које је у том моменту муж мајке. Такво очинство се претпоставља, а не признаје, се па се исто може само оспоравати, а не и тражити поништај. Право на признање очинства према одредбама члана 46 – 54. наведеног закона има лице чије се очинство не претпоставља по закону и признато очинство се под законским условима може поништити.

Првостепени суд је пропустио да утврди да ли је тужилац у време рођења тужене малолетног детета био муж њене мајке, или не. Уколико је тужилац у време рођења малолетног детета био муж њене мајке, тада се тужилац према закону сматра оцем детета и такво очинство се може оспорити и то у законом предвиђеном року прописаном наведеном одредбом члана 252. став 3. Породичног закона.

Међутим, у ситуацији да је тужилац признао очинство у смислу одредаба члана 305 – 310. Породичног закона, тада се не може поднети тужба ради оспоравања очинства, већ само тужба ради поништења признања очинства, односно поништаја изјаве о признању очинства у смислу члана 253. Породичног закона, а све у вези наведених одредаба члана 53. и 54. истог закона.

У конкретном случају, првостепени суд због погрешне примене материјалног права није утврђивао битне чињенице у овој парници од којих зависи одлука о тужбеном захтеву. Наиме, недостаје чињеница да ли је малолетно дете рођено у току трајања брака тужене мајке и тужиоца, те да ли се, у конкретном случају, ради о законској претпоставци да је тужилац отац малолетног детета, у ком случају тужилац може да оспорава тужбом очинство у роковима који су предвиђени у члану 252. став 3. Породичног закона. Уколико тужилац у време рођења малолетног детета није био у браку са мајком детета, а признао је очинство, тада је тужиоцу на располагању тужба ради поништаја признања очинства, односно поништења изјаве о признању очинства, све према одредаба члана 253. Породичног закона.

Из наведених разлога, применом члана 391. став 1. и 392. став 2. Закона о парничном поступку у вези члана 202. Породичног закона побијана пресуда је укинута и предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење. Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

*(Пресуда Вишег суда у Ваљеву П2 12/20 од 19. априла 2021. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 394/21 од 28. јула 2021. године)*

*аутор сентенце: Меланија Сантовац,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **ОСТВАРЕЊЕ ПРАВА СТАНОВАЊА**

**Неподношљиви односи бивших супружника не искључују могућност успостављања права становања (*habitatio*) из одредаба Породичног закона, којим се штити најбољи интерес детета да има економски мир и стабилност у сопственом дому уз родитеља којем је поверено родитељско право .**

*Из образложења:*

" Према стању у списима, парничне странке Ж. и М.З. биле су у браку који је разведен ... 2020. године. Заједничка малолетна



кћи бивших супружника И.З. рођена дана...2014. године, поверена је на самостално вршење родитељског права мајци Ж.З. До фактичког престанка заједнице живота између бивших супружника дошло је исељењем обе тужиље из стана у Ул..., површине 85 квм. Тужиље немају стан у власништву. ... Констатовано је да су се односи бивших супружника у међувремену продубили у негативном правцу, ... те да није у интересу малолетног детета да живи са оба родитеља јер постоји ризик по правилан психофизички развој детета.

Најбољи интерес детета, управо се цени кроз удовољење потребе детета за стабилним домом и породицом. Неподношљиви односи бивших супружника нису реткост у оваквим споровима, па је, код оцене да ли је у најбољем интересу детета конституисање личне службености, односно права детета (и мајке детета) на становање, потребно испитати ли ће се овај интерес остварити и поред значајно поремећених односа између родитеља, који су потенцијална опасност по правилан психофизички развој детета.

Чињеница да су односи родитеља достигли одређени степен неподношљивости не би смело да буде сметња за остварење овог права детета које штити његов најбољи интерес да има економски мир и стабилност у сопственом дому уз родитеља којем је поверено родитељско право. Ово посебно у конкретној ситуацији, када се успоставља терет личне службености на непокретности у власништву родитеља који не врши родитељско право и који истовремено има услове да отклони потенцијалну опасност по правилан психофизички развој детета, евентуалним измештањем из стана на којем је успостављено право у корист детета. У супротном, неподношљиви односи између родитеља детета би редовно представљали непремостиву сметњу за реализацију овог права, а што би довело у питање оправданости овог института којим се штити право детета. "

*(Пресуда Основног суда у Панчеву П2 158/20 од 26. августа 2021. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 571/21 од 22. октобра 2021. године)*

*аутор сентенце: Ивана Марковић Радојевић,  
судија Апелационог суда у Београду*

**ВАНБРАЧНА ЗАЈЕДНИЦА И НАКНАДНО ОТКЛАЊАЊЕ  
БРАЧНОСТИ КАО СМЕТЊЕ ЗА СТИЦАЊЕ  
ЗАЈЕДНИЧКЕ ИМОВИНЕ**

У ситуацији када је у време заснивања заједнице живота између странака постојала брачна сметња – брачност на обе стране, која је током трајања заједнице престала, а странке међусобно накнадно склопиле брак, њихова заједница живота која је претходила разводу њихових постојећих бракова може се сматрати ванбрачном заједницом на коју се примењују правила о стицању и деоби имовине стечене у ванбрачној заједници.

*Из образложења:*

"Приликом доношења ове одлуке Апелациони суд је имао у виду да је после куповине спорних објеката од стране туженог 2010. године у време њиховог сређивања, како сам тужени наводи, заједница живота између странака постојала од 2011. године. Аналогном применом члана 33. став 2. Породичног закона, којим је прописано да брачност као сметња не води поништају брака ако је иста у међувремену престала, следи да брачна сметња накнадним разводом бракова тужиле и туженог заснованих са трећим лицима, њихова раније постојећа заједница живота стиче квалитет ванбрачне заједнице у односу на коју се могу применити одредбе Породичног закона за стицање заједничке имовине, тим пре што су парничне странке брак међусобно накнадно и закључиле. "

*(Пресуда Основног суда у Убу II 658/19 од 31. јула 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 8893/19 од 11. децембра 2019. године)*

*аутор сентенце: Весна Станковић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Наследно право**

### **ПОНИШТАЈ НАСЛЕДНИЧКЕ ИЗЈАВЕ ПРАВНОГ ПРЕТХОДНИКА ЗБОГ ФОРМАЛНИХ НЕДОСТАКА ИЗЈАВЕ**

**Право на поништај наследничке изјаве установљено је у корист даваоца изјаве, па законски наследник не би могао да побија наследничку изјаву свог правног претходника изван рокова и мимо услова и разлога из којих би то могао да учини давалац изјаве.**

*Из образложења:*

Према стању у списима тужиоци су као законски наследници иза пок. М.Д. , поднели тужбу за утврђење ништавости наследничке изјаве којом се њихов отац и супруг, сада пок. М.Д., у поступку расправљања заоставштине иза његове мајке, пок. Љ.Д. одрекао наследног дела који би му по закону припао на двоипособном стану у Београду, у корист свог оца Д. Д., туженог, јер изјава о одрицању од наслеђа од 23.2.2011. године у корист туженог није дата у законом прописаној форми, потпис даваоца изјаве није оверен пред надлежним органом, као и да то није била стварна воља пок. М.Д. Како је предмет оставинског поступка иза оставиле био стан у Београду, то тужиоци као правну последицу ништавости наследничке изјаве пок. М.Д. траже и право својине на предметном стану у висини од по 1/4 идеалних делова.

Покојни М.Д. је дао неоверену писану наследничку изјаву дана 23.2.2011. године у Лондону. Оставински поступак иза пок. Љ.Д., која је преминула 25.1.2011. године у Београду, је правоснажно окончан, оставинско решење Првог основног суда у Београду О. 1043/11 је постало правоснажно дана 28.4.2011. године. М.Д. је преминуо 1.3.2016. године. Предметни стан је откупљен за време трајања брака туженог Д.Д и пок. Љ.Д. уговором од 27.3.1992. године.

На основу овог чињеничног стања првостепени суд је оценио да је ништава наследничка изјава пок. М.Д. дата у оставинском поступку пред Првим основним судом у Београду, јер иста није дата пред конзуларним представништвом или пред јавним бележником, како како то прописује одредба чл. 118. Закона о ванпарничном поступку, па је применом одредбе чл. 103. и чл. 109. Закона о облигационим односима, у вези са чл. 118. ЗВП, признао тужиоцима, као правним следбеницима иза пок. М.Д., право сувласништва са по 1/4 идеалних делова на предметном стану.

Одредбом члана 118. ст. 1. и 2. Закона о ванпарничном поступку (ЗВП) је прописано да ако се наследник примио или одрекао наслеђа, изјаву о томе мора потписати он сам или његов заступник. Потпис на изјави о примању наслеђа или о одрицању од наслеђа коју је писмено поднео суду, као и потпис на пуномоћју морају бити оверени. Одредба члана 214. Закона о наслеђивању (ЗОН) прописује да наследник који се одрекао наслеђа може захтевати поништај изјаве о одрицању ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде. Одредбом члана 216. ЗОН је прописано да се одрицање у корист одређеног наследника сматра изјавом о пријему наслеђа уз истовремено уступање наследног дела, а односи уступиоца и пријемника се расправљају по правилима о поклону. Одредбом из чл. 219. ст. 1. ЗОН предвиђено је шта се сматра прећутним пријемом наслеђа, а одредбом из чл. 220. ст. 4. ЗОН су предвиђени разлози за поништај позитивне наследничке изјаве(ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде). Одредбом из чл. 127. до 131. ЗВП је прописано поступање по наследно правним захтевима по правноснажности решења о наслеђивању.

Одредба из чл. 118. Закона о ванпарничном поступку се не може тумачити одвојено од осталих наведених прописа. Форма писане наследничке изјаве је процесног карактера и прописана је првенствено у циљу заштите приватног интереса наследника. Наследничка изјава се даје у оставинском поступку и редован пут за отклањање формалних и материјалних недостатака у изјавама учесника оставинског поступка је жалба на решење о наслеђивању. Правноснажно наследно решење обавезује учеснике оставинског

поступка у погледу њихових наследних права на заоставштини расправљеној наследним решењем, а евентуалне корекције по правноснажности решења су могуће под условима и у ситуацијама из чл. 127. до 131. ЗВП.

Из стања у списима оставинског поступка следи да је пок. М.Д. дао позитивну писану наследничку изјаву на којој потпис није био оверен, да је свој наследни део уступио санаследнику и да је тужени санаследник прихватио уступање. Уступање је формализовано решењем о наслеђивању, које су обојица примили лично у судској писарници и одрекли се од права на жалбу. Пок. М.Д. је достављањем решења о наслеђивању пружена могућност да жалбом на решење отклања формалне недостатке писане наследничке изјаве уколико она није одговарала његовој стварној вољи. С обзиром да се М.Д. одрекао од права на жалбу, требало је оценити да ли је он овом радњом потврдио вољу да свој део уступи туженику, да ли је тиме конвалидирао формални недостатак своје изјаве и да ли би после правноснажности решења могао да побија сопствену изјаву због формалног недостатка. Формални недостаци изјаве о уступању наследног удела одредбом из чл. 216. ст. 2. и 220. ст. 4. ЗОН нису предвиђени као разлози за поништај изјаве.

Суд није имао у виду да је право на поништај наследничке изјаве установљено у корист даваоца изјаве, из чега следи да законски наследник не би могао да побија наследничку изјаву свог правног претходника изван рокова и мимо услова и разлога из којих би то могао да учини давалац изјаве. С обзиром на то да нису испитивани други разлози из којих би се у смислу чл. 216. ст. 2. ЗОН, уступање наследног удела могло побијати, због погрешне примене материјалног права, чињенично стање на којем је заснована одлука није правилно и потпуно утврђено и одлука је због тога укинута.

*(Пресуда Другог основног суда у Београду П 4035/17 од 17. октобра 2018. године - решење Апелационог суда у Београду Гж 443/2019 од 17. јуна 2021. године)*

*аутор сентенце: Ловорка Стојнов,  
судија Апелационог суда у Београду*

## УСМЕНО ЗАВЕШТАЊЕ

**Нагла неочекивана промена здравственог стања у виду малаксалости, болова, сметњи у говору и дисању, а затим у губитку свести која траје до смрти представља изузетну околност због које оставилац не може да сачини завештање у некој од писаних форми, па је усмено завештање сачињено у таквим околностима пуноважно.**

*Из образложења:*

ВП је преминула 17.04.2011. године у болници у Земуну, три дана раније, 14.04.2011. године у свом стану у ... је своју последњу вољу саопштила сведоцима С., Д. и Д. тако што је изјавила да своју имовину коју сачињава стан у коме је живела и удео непокретности у С... оставља у наслеђе тужиоцу. Сведоци су најближи суседи пок. В, са њом су се свакодневно виђали и посећивали, помагали су јој углавном у административним стварима као што су попуњавање уплатница и сличних формулара Знали су да је В ратно сироче, да није имала крвне сроднике, а туженог су знали као сина њене заове. Сво троје су 05.12.2011. године Првом основном суду у Београду на записнику РЗ. .../11 суду саопштили усмено завештања од 14.04.2011. године. Тај записник је проглашен 05.03.2012. године у поступку О. .../11, у оставинском поступку је утврђено да В+ нема законске наследнике па је у поступак на основу члана 21 ЗОН позвана Република Србија. Држава је оспорила усмено завештање, па је завештајни наследник решењем О. .../11 од 23.04.2012. године упућен на парницу ради доказивања да је усмено завештање пуноважно, а поступак за расправљање заоставштине је прекинут.

Из приложеног извода из матичне књиге умрлих произлази да је В рођена 1933. године, да је била удовица и да се њен супруг звао Д. Из исказа тужиоца је утврђено да су пок. Д и његова мајка рођени брат и сестра, да су од свог оца наследили кућу и башту у С, али да та имовина никада није подељена, да је В наследила свог супруга и да је у С држала нешто живине. Тужилац је рођен 1969. године, остао је без оца када му је било осам месеци и био је упућен на ујака и ујну. В и он су сахранили Д и после његове смрти су

задржали близак однос, често су се виђали а пок. В је скоро сваког дана долазила у С. Тужилац је сахранио пок. В на гробљу где је сахрањен и њен супруг. В је до пензионисања радила као спремачица у Студентском граду.

14.04. 2011. године, сведок Д је приметила да В није добро, па је позвала сведоке С и Д који живе у суседном стану и свих троје су били код ње. Теже је дисала, отежано је говорила, али им није дозвољавала да зову хитну помоћ већ им је рекла да јаве тужиоцу и да њему оставља своју имовину ако јој се нешто деси. Сведоци су после извесног времена отишли, а Д је сутрадан приметила да је код В укључен телевизор, звонила је на врата, неколико је пута позвала на мобилни телефон и како В није одговарала на позиве, а стан је био затворен обратила се С и Д а затим су се договорили да позову полицију. Полицајац је успео да се попење на терасу, видео је да В лежи на кревету, полиција је позвала хитну помоћ, у стан су ушли обијањем прозора, В је дисала, била је конфузна, екипа хитне медицинске службе ју је одвезла у земунску болницу, а полиција је закључала стан и кључеве предала на чување сведоку С јер је он тада био председник скупштине зграде.

Пок. В је била здрава, стално је била у покрету, сведок Д је видела да се 14.04.2011. године вратила из С, иза тога наступило стање у којем су је затекли сведоци (отежано дисање, отежан говор, малаксалост и болови због којих је морала да лежи), сведоцима је у таквом стању рекла да своју имовину у случају да јој се нешто догоди жели да остави Н, рекла им је да га позову, али није дозвољавала да зову лекара јер се понадала да ће јој бити боље, што се није десило. Њено стање се до следећег дана погоршало и када је хитна помоћ интервенисала није могла да говори. Сведок С је обавестио тужиоца да се В. разболела тек кад су је одвезли у болницу. Из исказа тужиоца произлази да му нису дозволили посету јер је В била без свести, а следећег дана је преминула. В је имала свега четири разреда основне школе, а када је било потребно да предузме неку радњу у писменој форми, није сама писала већ јој је писала сведок Д. За посао који је радила је била потребна минимална писменост, да уме да чита и да се потпише. С обзиром да самостал-

но није могла да попуни ни уплатницу за комуналне трошкове, очигледно је да се ради о лицу које није било у стању да сачини својеручни тестамент, а за друге форме завештања није било услова, јер следећег дана није могла да искаже своју вољу и стање свести јој се до смрти није поправило.

Према овим околностима нагла неочекивана промена здравственог стања која се испољила у виду малаксалости, болова и тешкоћа у говору и дисању за пок. В је представљала изузетну околност због које она није могла да сачини завештање у некој од писмених форми као што су судско, писмено завештање пред сведоцима или својеручно завештање. Изузетна прилика је трајала до смрти непрекидно јер је до следећег дана изгубила присебност и такво стање је трајало све док 17.04.2011. године када је преминула. Она није имала законске наследнике, па тестаменталног наследника је одредила сестрића свог покојног мужа са којим је била у добрим односима, па нема околности које би доводиле у сумњу озбиљност њене воље, а ни околности које би доводиле у сумњу веродостојност изјава завештајних сведока. Свих троје завештајних сведока испуњавају услове да буду сведоци усменог завештања из члана 112. ЗОН, а околности из члана 113. ЗОН не постоје.

Из овог следи да је усмена форма завештања оправдана изузетним околностима у којима се пок. оставиља нашла услед неочекиване и нагле промене здравља, због које јој није било могуће да сачини завештање у другој форми, а преминула је трећег дана од сачињавања завештања, па су испуњени услови из чл. 110. ЗОН за пуноважност завештања.

*(Пресуда Трећег основног суда у Београду П 292/17 од 23. августа 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2852/19 од 20. септембра 2019. године)*

*аутор сентенце: Марина Јакић,  
судија Апелационог суда у Београду*



## Медијско право

### ДУЖНА НОВИНАРСКА ПАЖЊА И ОБЈАВЉИВАЊЕ САТИРИЧНОГ ПРОЗНОГ ДЕЛА ЧИТАОЦА МЕДИЈА

Одговорни уредник не сме објавити информацију без имало доказа у погледу њене истинитости или потпуности, те ако нема ослонац за закључак о истинитости информације не постоји ни оправдани интерес да се она објави. С обзиром да је за стицање уверења о истинитости информације често потребно чути и онога на кога се информација односи, начело *audiatur et altera pars* потврђује своју вредност у контексту дужности новинарске пажње.

Дана 26.04.2015. године, у штампаном издању дневних новина АА чији је издавач тужени ББ а тужена ЦЦ у то време била одговорни уредник, у рубрици "Читаоница", објављен текст под насловом "П.", аутора ДД, за који је тужилац послужио као инспирација. у тексту се наводи да је архитекта М.ћ пројектовао зграду, да је зграда медитеранског стила, да је П. глумац ..., да глуми у серијама које се приказују на телевизији и да је његов кум глумац Н. Д. У тексту се наводи "Али сам рекао: Ја најрадије не бих да причам о тој уштви", "И тај П...тај П. ходник доживљава као своју терасу, разумете. По целу ноћ седи на ходнику, инсталирао је неке фотеле, засадио цвеће, ту прима госте, ретко кад улази у стан, ваљда само кад је нужда. Он живи на ходнику, је л' ме разумете", "И телевизију је окупирао. Игра у серијама. Кад сам га гледао у ..., или како се то већ зове, и телевизор сам престао да гледам", "А најгоре је било, и то је чист доказ завере, када сам у апотеци узимао лекове за смирење и спавање. Апотекарка је рекла врло јасно: Је л' то због П.? После се правдала како она то није изговорила, како је тобож поменула произвођача лекова, како она и не познаје никаквог П. Врага не познаје! У спрези је са њим. Сви су они у спрези са њим. Убацујем му у сандуче повремено претећа писма", "Међутим, доказао сам му. Узео сам одмор у фирми и пратио га данима. Све док нисам открио

зашто се спремачица, иначе млада Словакиња, задржава толико дуго код њега после чишћења улаза, и то баш у термину кад његова жена обилази мајку у старачком дому. Рекао сам му отворено, нема ту шта да се крије, или функција или ћу рећи његовој жени све", "Качим повремено по ходницима и улазу забране ноћног окупљања и шенлучења по ходницима, али увек осване јетки коментар или карикатура. Уместо мог прецртаног потписа стоји И. Ч.", "Рукопис личи на дечји, али ја знам да није, да то може бити само његова рука. Кад год га пријавим полицији, позорницима испричам све невоље које ми прави П, све отпочетка, али никаква вајда. Шармира их, подели неколико аутограма и они оду. Једном су, чак, засели с њим на ходнику. У каквом свету ми живимо, да не поверујете!" и "Прочитала је негде у новинама да је његов кум Н. Д, знате Н, расан глумац, а она је са Н. ишла у школу. Па га је назвала и објаснила му ситуацију колико је ствар озбиљна и замолила га да утиче на кума да престане са ноћним баханалијама. И шта? Ништа. Овај је од.б`о . Причао јој је приче о томе како су глумци посебна фела, како имају посебан циркардијални ритам. А његов кум посебно".

Имајући у виду садржину текста и исказ сведока не може се прихватити закључак првостепеног суда да се ради о сатири, јер нема намере да се разобличи нека људска мана и подстакне на кориговање те мане, већ је намера сведока била да тужилац прочита текст и да му сведок скрене пажњу на оно што је њему лично сметало у тужиоцевом понашању, тужилац је у тексту учињен препознатљивим већем броју људи, ствара се представа о тужиоцу која нарушава његово добро име, тужилац је изјавио да се осећао непријатно, па се не може прихватити закључак да текст није лезионо способан, те се не може прихватити став да нема повреде достојанства (части и угледа) у смислу члана 79. став 4 .Закона о јавном информисању и медијима.

Стога је потребно утврдити да ли су у тексту објављене информације о тужиоцу, да ли су те информације истините и да ли су лезионо способне, да ли постоји интерес јавности да сазна за такве информације и да ли је њихову истинитост пре објављивања проверавала са дужном новинарском пажњом тужена ЦЦ, као одговорни уредник дневних новина ББ у време када је објављен спорни текст.

При томе ће имати у виду да се правне последице објављивања информације, па и накнада штете, могу изрећи ако је информација која представља чињенични исказ неистинита, односно ако није доказано истинита. Ако је информација таква да доводи у питање нечију част и углед, тада нема обавезе субјекта информације да доказује неистинитост те информације о себи, него је на ономе ко информацију објави терет доказивања да је она истинита. Садржина дужности новинарске пажње је да се мора свака информација намењена објављивању пре објављивања да испита у погледу њене истинитости, и то са пажњом примереном околностима. Прописивање ове дужности служи с једне стране заштити јавности од неистинитих информација, а са друге стране заштити личности на коју се информација односи и чија би права и интереси могли бити повређени објављивањем неистините информације. Дужност новинарске пажње је испуњена када има довољно основа да се информација сматра истинитом, што се не просуђује субјективно, већ је реч о објективној подесности да се изазове убеђење о истинитости. Ово је стандард, чије се задовољење у сваком конкретном случају процењује с обзиром на околности. Последице прописивања дужности новинарске пажње се састоје у забрани да се објављују информације за које постоји свест да су неистините, као и да се информације не објављују лакомислено, без претходне провере са дужном пажњом. Пажња која се дугује у провери информација јесте пажња која у новинарској струци одговара приликама датог случаја. Одговорни уредник не сме објавити информацију без имало доказа у погледу њене истинитости или потпуности, те ако нема ослонац за закључак о истинитости информације не постоји ни оправдани интерес да се она објави. С обзиром да је за стицање уверења о истинитости информације често потребно чути и онога на кога се информација односи, начело *audiatur et altera pars* потврђује своју вредност у контексту дужности новинарске пажње.

*(Пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 408/16 од 9. марта 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ 137/18 од 24. априла 2019. године)*

*аутор сентенце: Зорица Булајић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## ЈАВНО ОГЛАШАВАЊЕ

**Информација о својствима одређеног производа и произвођачу на интернет домену трговца који у оквиру своје регистроване делатности понуди одређени производ као своју робу на продају купцима на даљину, не представља огласну поруку произвођача и произвођач се у таквој ситуацији не сматра оглашивачем.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је регистрован као Удружење грађана, Организација за заштиту потрошача, а тужени је привредно друштво које се у оквиру своје регистроване привредне делатности бави прерадом воћа и поврћа, а између осталих и производњом воћних сокова и сличних безалкохолних пића. Није спорно да су безалкохолни напитци "Нектар лифе премијум парадајз 100%", "Нектар фамили јабука", "Нектар буз лимунада" производи туженог и да се они продају на тржишту Србије, а до крајњих корисника стижу преко система трговине. Регистрант интернет странице "www.ediskont.rs" је привредно друштво "СЦБ ДОО" - Предузеће за трговину, производњу и услуге са седиштем у Београду. Преко ове интернет странице "СЦБ ДОО" заинтересованим лицима као што су трговине на мало, угоститељи и друга правна и физичка лица нуди на продају одређене производе по свом ценовнику и својим условима пословања. На овој страници су 26.09.2017. године понуђени на продају туженикови наведени производи са фотографијама паковања, кратким описом понуђеног производа, запремином, ценом и податком да ли га трговац има у магацину. У опису сока од парадајза је унет израз "најбољи нектари" у опису сока од јабуке, исказ "најбоље од воћа" а за лимунаду да је "са пулпом од најкуснијих плодова лимуна". Тужена фабрика је добитник награде Привредне коморе Србије и Министарства трговине, туризма и телекомуникација "Најбоље из Србије" за 2017. годину у сектору пића. На приложеним расклопима амбалаже за наведене производе нема спорних исказа. Нема доказа да је регистрант спорне исказе објавио по налогу туженог, или у извршењу обавезе из уговора о рекламирању или спонзорству. Из садржине странице произлази да регистрант позива заинтересована лица да купе робу из његове продавнице, по одређеној цени и другим условима његовог пословања. Тужени тврди да није

наручио рекламу, да није овластио регистранта да подстиче продају његових производа, спорни искази нису преписани са његове амбалаже. Тужени нема приступ интернет домену регистранта и од њега се не може очекивати да докаже негативну чињеницу.

Регистрант интернет странице "Едисконт" је привредно друштво које се у оквиру пословне делатности бави трговином и дистрибуцијом хране и пића и других производа широке потрошње на велико и мало. На страници је приказана интернет продавница и потенцијалном купцу је омогућено да од регистранта као трговца, електронским путем наручи робу коју он продаје на даљину, он на свом домену излаже своју робу и даје податке који су његовом купцу потребни за формирање електронске наруџбенице из чега произлази да се ради о презентацији делатности трговца. Регистрант није означио да у својој интернет продавници објављује тужеников оглас, па околност што се спорни искази односе на његове производе није довољна за закључак да је тужени оглашивач из члана 2. став 1. тачка 3.. Закона о оглашавању РС ("Службени гласник РС" бр. 6/16). Због тога је тужбени захтев правилно одбијен.

*(Пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 330/18 од 8. фебруара 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ 22/20 од 30. јануара 2020. године)*

*аутор сентенце: Марина Јакић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ПРАВНОМ ЛИЦУ**

**Правно лице нема право на новчану накнаду нематеријалне штете због повреде пословног угледа.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању ...2019. године у електронском издању дневних новина "Блиц" и штампаном издању истих новина број ... од ...2019. године објављен је текст под насловом "...заборавио да ... постоји", наднасловом "Скупе грешке код пројектова-

ња" и поднасловом "Пројекти Саобраћајног института за Коридор 10 из Грделицу коштали су 59,5 милиона евра више и због тога што, између осталог, у једном делу главног пројекта није била учтена Јужна Морава". У тексту је наведено да је "Блиц" ексклузивно објавио да је разлика у цени радова по главним пројектима "Ц." и оних који су били спроведени по измењеним пројектима невероватних 7,1 милијарду динара, да се до тога дошло јер пројекти нису одговарали стању на терену, међу гафовима нашао се и један који је благо речено затекао све, није учтано корито реке Јужне Мораве. Само овај скандалозни пропуст коштао је државу 52.934.799 евра више. Пропуст који је заслужио да уђе у анале грађевинарства, али не по добру, десио се, како нам је из више извора потврђено, на Лоту 2, који обухвата деоницу од тунела Превејане до Царичине долине. Првобитно је било урачунато да та деоница кошта 21.832.312,00 динара, али због промене вредности и чињенице да нису снимили реку порасла на 74.767.111,00 динара. У тексту се између осталог наводи да је зато урађено препројектовање, осмишљена нова потпорно армирно-бетонска конструкција на шиповима која може да издржи услове на терену. Овај пропуст није најскупље коштао државу, али је свакако међу онима који никако не служе на част "Ц." којим руководили геолог М. И. Поставља се питање да ли је по среди немар или незнање, а постоји бојазан да се у овом случају ипак ради о чистом немару. То додатно забрањивања јер је "Ц." пројектантска кућа са најдужим стажом у Србији – каже наш саговорник. Извор "Блица" сведочи да је укупно 112 измена пројекта урађено када је у питању градња Коридора 10 кроз Грделичку клисуру, а највећи део њих се односи управо на оне које је урадио "Ц.". Највећи део трошкова од тих 59,5 милиона евра је настао због тога што нису спроведена адекватна гео истраживања терена, тј. будуће трасе ауто пута. Сви ти пропусти и штета нанета држави не служе на част .... То значи да је баш И. одговоран за гео-истражне радње које "Ц." спроводи. Овако се дошло у ситуацију да је држава прво дала огроман новац за пројекте, али онда и за препројектовање. Зли језици би рекли и да грешке нису биле случајне, да су прављене баш да би се извлачио новац из државне касе. У суму до 59,5 милиона евра додатних трошкова укључена су додатна препројектовања, санација клизишта, али и пенали извођачима, јер није било могуће изводити радове. Помоћник министра за друмски

саобраћај Саша Стојановић указао је да је постојало неслагање техничке документације са стањем на терену, да су морали да измештају комплетне електроводе и далеководе. Због непотпуно изведених геолошких истраживања рађени су додатни геолошки радови, измештали су пругу, железнички међународни коридор, корито реке Нишаве, имали проблем са археолошким налазиштима... Шест година је требало да се проблеми превазиђу, доказали смо да грађевинска индустрија Србије у сарадњи са страним инвеститорима то може рекао је Стојановић за РТС. Даље је утврђено да је Саобраћајни институт "Ц." дописом од ...2019. године упућеном главном и одговорном уреднику дневних новина "Блиц" тражио да се објави деманти у вези текстова који су објављени у штампаном и електронском издању "Блиц-а" од ...2019. године и ...2019. године, да је у дневним новинама "Блиц" бр. ... од ..2019. године објављен текст под насловом "Реаговање Ц." на наводе дате у текстовима "Лоши пројекти ... " и "... заборавио да ... постоји".

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због повреде пословног угледа и репутације одбио као неоснован, налазећи да се тужиоцу као правном лицу не може досудити накнада нематеријалне штете, имајући у виду да је накнаду нематеријалне штете могуће признати само за штету коју као такву закон познаје, а не и за било коју нематеријалну штету. Под нематеријалном штетом се у смислу Закона о облигационим односима подразумева физички бол, психички бол и страх и иста штета се по природи ствари везује за физичко лице. Повреда пословног угледа тужиоца као правног лица сама по себи по оцени првостепеног суда не може довести до новчане накнаде нематеријалне штете, зато што се последице те повреде не манифестују у једном од правно признатих видова нематеријалне штете.

Према члану 200. став 1. Закона о облигационим односима суд ће досудити правичну новчану накнаду и за претрпљене болове због повреде угледа. У члану 155. истог закона, штета је и наношење другом физичког или душевног бола или страха, на основу чега по оцени овог суда правилно закључује првостепени суд да право на правичну накнаду за претрпљене душевне болове због повреде угледа припада само физичком лицу, јер само оно може претрпети

душевне болове. Како душевни бол може да претрпи само физичко лице, зато се само физичком лицу може досудити новчана накнада нематеријалне штете. Новчана накнада припада оштећеном због повређеног угледа само онда ако је он због тога трпео психички бол и она се не може везивати за случај повреде угледа правног лица, без обзира што углед има и правно, а не само физичко лице.

Како повреду пословног угледа правног лица, као умањење угледа не прате психичке патње, јер правно лице није способно да такве патње осећа, супротно жалбеним наводима тужиоца правилна је одлука првостепеног суда којом је одбијен захтев за накнаду нематеријалне штете због повреде пословног угледа и професионалне репутације тужиоца. Имајући у виду да накнада нематеријалне штете коју потражује правно лице не ужива судску заштиту јер се видови нематеријалне штете могу досуђивати само физичким лицима, а тужилац је тужбом тражио накнаду нематеријалне штете због повреде пословне репутације, накнаду нематеријалне штете је могуће признати само за ону штету коју као такву признаје закон, као што је објављивање пресуде на трошак туженог, то је првостепена пресуда потврђена у ставу првом изреке којим је одбијен захтев тужиоца да се обавезу тужени да му накнаде нематеријалну штету.

*(Пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 303/19 од 20. маја 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ 233/20 од 11. марта 2021. године)*

*аутор сентенце: Маја Чогурић,  
судија Апелационог суда у Београду*

#### **НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ОБЈАВЉИВАЊА ЗАБРАЊЕНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ**

**Поуздање у информацију познатог извора и преношење те информације онако како је добијена на извору не представља само по себи поступање са пажњом примереном околностима, нити чини објављивање те информације допуштеним.**



*Из образложења:*

Информације које се односе на тужиљу представљају проверљив чињенични исказ. Поуздање у информацију познатог извора (у овом случају Р.Р.), не представља поступање са пажњом примереном околностима. Истинитост објављене информације могла је да буде проверена контактирањем тужиље од стране аутора текста што није учињено, како произилази из исказа тужиље. Стога је правилан закључак првостепеног суда да су у наведеним текстовима објављене неистините информације чије је објављивање у складу да Законом о јавном информисању забрањено и да су тужени одговорни да надокнаде нематеријалну штету тужиљи.

Чињеница да је при објављивању информација гласила онако како је добијена на извору сама по себи не чини објављивање допуштеним, јер преношење туђе недопуштене тврдње је исто што и изношење сопствене недопуштене тврдње. У конкретном случају, штетник се ни на који начин није дистанцирао од објављене туђе недопуштене тврдње, чиме би се чувао статус њеног преношења, а што је штетник могао да учини на разне одговарајуће начине оспоравајући њену истинитост, критиковањем тврдње итд. Пре објављивања информације штетник није са дужном пажњом проверио објављену информацију. Како штетник није пружио доказ да је пре објављивања спорног текста који садржи податке о догађају, појави и личности није са пажњом примереном околностима проверио порекло, истинитост и потпуност информације објављену у спорном тексту, то је штетник дужан да у смислу одредби поменутог закона оштећеној, којој је штета од стране штетника проузрокована објављивањем информације у спорном тексту, што је суд утврдио из исказ саслушањем тужиље у својству парничне странке, штету и да надокнади.

*(Пресуда Вишег суда у Београду ПЗ бр. 94/16 од 27. новембра 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ бр.71/19 од 15. маја 2019. године)*

*аутор сентенце: Невенка Ромчевић,  
судија Апелационог суда у Београду*

**ПОВРЕДА УГЛЕДА И ЧАСТИ  
(право на приватност и лични запис)  
ОБЈАВЉИВАЊЕ ФОТОГРАФИЈЕ**

**У конкуренцији права на приватност појединца и слободе новинарског изражавања треба применити тест пропорционалности у сваком конкретном случају.**

*Из образложења:*

У дневном листу ххх објављен је чланак који се бави информацијом о запослењу другог лица припадника (зобраћене) организације којој тужилац не припада и сам текст не садржи било какве информације у односу на тужиоца. Уз чланак је објављена и фотографија 9 лица који позирају, нека са обележјима, заставом наведене организације, међу којима и тужилац без обележја. Објављивањем фотографије тужилац је учињен препознатљивим у јавности, фотографија је начињена без намере њеног јавног објављивања, и то на приватном догађају у дворишту приватне куће, а не на јавном месту, тужилац никада није дао пристанак за објављивање фотографије, никада није био члан, симпатизер или истомишљеник наведене организације, тужилац није контактиран пре објављивања текста с фотографијом и услед објављивања исте трепео је повреду части и угледа. Питање је да ли се на тај начин тужилац може повезати с насловом и поднасловом, да ли објављене информације у тексту испод фотографије могу створити утисак да је тужилац истомишљеник и припадник наведене забраћене организације као нетачне подобне да повреду част и углед тужиоца, и следствено томе, да ли му припада право на накнаду нематеријалне штете у односу на издавача и одговорног уредника.

У датој ситуацији постоји повреда права на приватност тужиоца учињена на наведени начин и постоји оправдан интерес јавности да зна за запослење у просвети лица које је осуђивано као припадник једне забраћене организације, а на које лице се текст односи. Право тужиоца на приватност које је тужиоцу повређено зајамчено је Уставом Републике Србије у оквиру права на људско достојанство из члана 23. став 1. Устава, као и чланом 8. Европске конвенције о заштити људских права - ЕКЗЉП. Право на слободу изражавања тужених је

зајамчено чланом 46. Устава РС као и чланом 10. Европске конвенције о заштити људских права. Један од легитимних циљева ограничења права на приватност јесте и остваривање слободе изражавања новинарске професије, посебно када је у питању објављивање информације за коју јавност има оправдани интерес да зна. Закон о јавном информисању (и медијима) прописује изузетке када је изузетно дозвољено објављивање личног записа без пристанка лица на које се односи, па је између осталог прописано да изузетно информације из приватног живота односно лични запис може се објавити без пристанка лица на које се односи ако се информација односно запис односи на личност, појаву или догађај од интереса за јавност.

У конкретном случају кључно је питање сразмерности између ограничења права на приватност и легитимног циља због којег је до таквог ограничења дошло, јер у ситуацији у којој постоји конкуренција права на приватност појединца и слободе новинарског изражавања медија и новинара, мора се успоставити правична равнотежа. Према ставу Апелационог суда, постоји легитиман циљ за објављивање предметне фотографије, имајући у виду да се на истој налази и лице које је припадник удружења чије је деловање противно Уставу, које лице је било раније правноснажно осуђено за кривично дело изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпеливости, који у рукама држи заставу са симболом нацизма, а поводом којег је објављена информација о том лицу за коју је јавност имала оправдани интерес да о таквој информацији буде обавештена. Постоји оправдање за објављивање предметне фотографије у поменутом чланку, без тражења сагласности тужиоца као лица који се на њој налази и позира са осталих 8 лица, јер је таквом фотографијом дат приказ карактера наведене организације, на фотографији је видљива разапета застава са нацистичким симболом, као и обележја других лица поред тужиоца са забрањеним симболима (лобања беле боје). Утврђено је да је тужиоцу особа на коју се текст односи позната, пристао је да се нађе на предметној фотографији и поред тога што је претходно развијена застава са забрањеним симболом. Имајући у виду усвојени концепт анонимности управљачке структуре и чланства у наведеној организацији, одлуком Уставног суда забрањене, у довољној мери може створити ризик да се неко лице, које се на неком месту својом вољом нађе са декларисаним припадницима

те организације уз истицање њених симбола и обележја, уз претходно сазнање о вођењу судског поступка против тог лица због припадности уставом забрањеној организацији, доведе у везу и са њеним деловањем. Стога је објављивање спорне фотографије, као илустрације карактера организације, без пристанка лица које се, поред лица на које се текст односи на њој налазе, било сразмерно тежњи јавних гласила да ближе илуструју колико је друштвено (не)прихватљиво запослење у образовној установи лица на које се садржај текста односи. Фотографисање са лицима која се због наведеног могу довести у везу са организацијом, може и без пристанка тих лица, постати "део опреме" неког чланка који у себи садржи информацију од интереса за јавност, а која се директно или индиректно тиче организације која је забрањена. Стога је било места објављивању фотографије без сагласности лица на њој, јер се при утврђеним околностима јавни интерес намеће интересу и заштити приватности сваког од појединаца на фотографији, који нису припадници те организације, а који су своју приватност могли да заштите одбијањем фотографисања поред активиста исте, поред заставе са забрањеним симболима, у којој ситуацији су могли претпоставити да би треће лице које би ту фотографију видело могло да претпостави да су сва лица на фотографији поборници идеја ове организације. Чињенице да је фотографија настала на приватној забави, а не на скупу наведене организације, да тужилац није припадник, нити симпатизер те организације, да он на себи нема симболе и не држи заставу са забрањеним симболима, као и да је лице тужиоца на фотографији могло бити замагљено, не умањује интензитет интереса јавности да буде упозната са фотографијом уз наведени текст. На наведени начин је ограничење тужиочевог права на приватност било оправдано у демократском друштву, па захтев тужиоца за накнаду штете по основу повреде части и угледа, као и повреде права на приватност и лични запис није основан.

*(Пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 30/18 од 18. марта 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ 208/20 од 1. октобра 2020 године)*

*аутор сентенце: Весна Филиповић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## ПОГРДНИ И УВРЕДЉИВ ГОВОР

Говор који користи погрдни или увредљив језик и који због тога по својој садржини јесте говор који мрзи, уколико не досеже до значења подстицања из члана 20. став 2. Међународног пакта о грађанским и политичким правима и члана 11. Закона о забрани дискриминације, не може се ограничити. Такво ограничење би било противно члану 10. став 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члану 46. став 2. Устава Републике Србије, који дају могућност ограничења слободе изражавања, али само под условом да је то ограничење прописано законом.

*Из образложења:*

Међународни пакт о грађанским и политичким правима ("Службени лист СФРЈ" – Међународни уговори, бр. 7/71) у члану 20. став 2. забрањује свако позивање на националну, расну или верску мржњу која представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље. Ова дефиниција из Пакта узета је као основ за дефиницију говора мржње из члана 11. Закона о забрани дискриминације, према којој је забрањено изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, у јавним гласилима и другим публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука или симбола и на други начин.

Из ових дефиниција одмах је видљиво да је критична тачка када слобода говора прераста у говор мржње, она када изражавање представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље. У настојању да се дефинише јасан и прецизан граничник када слобода изражавања постаје говор мржње, Високи комесар Уједињених нација за људска права покренуо је тзв. План акције из Рабата о забрани заговарања националне, расне или верске мржње која представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље (A/HRC/22/17/Add.4 од 11.1.2013. године), којим је након двогодишњег рада групе експерата усвојено тумачење члана 20. став 2. Пакта. У овом акту, кључни појмови дефинисани су на

следећи начин: "мржња" и "непријатељство" подразумевају интензивне и ирационалне емоције опробријума, непријатељства и мрзовоље према циљној групи; израз "заговарање" обухвата намеру да се јавно промовише мржња према циљној групи; израз "подстицање" се односи на изјаве о националним, расним или верским групама које стварају непосредни ризик од дискриминације, непријатељства или насиља над особама које припадају тим групама. Увреда, исмевање или клевете лица или група, као и исказивање презира, може се ограничити само ако овакве изјаве јасно представљају подстицање на мржњу или дискриминацију.

За потребе Препоруке бр. 15 Европске комисије против расизма и нетолеранције Савета Европе (о општој политици у борби против говора мржње), усвојене 8.11.2015. године, елемент подстицања подразумева постојање или јасне намере да се изврши дело насиља, застрашивања, нетрпељивости или дискриминације или непосредни ризик да се таква дела догоде као последица одређеног говора мржње који се користи.

Према томе, говор који користи погрдни или увредљив језик, и који због тога по својој садржини јесте говор који мрзи, уколико не досеже до значења подстицања из члана 20. став 2. Пакта и члана 11. ЗЗД, не може се ограничити. Такво ограничење би било противно члану 10. став 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члану 46. став 2. Устава Републике Србије, који дају могућност ограничења слободе изражавања, али само под условом да је то ограничење прописано законом.

На овај начин резоновало је и Европски суд за људска права у својој одлуци *Ibragim Ibragimov против Русије из 2019. године од 28.8.2018. године (бр. представке 1413/08 и 28621/11)*, који у параграфу 115. констатује да "само зато што се примедба може сматрати погрдном или увредљивом од стране извесног појединца или групе не значи да она представља говор мржње. Мада су таква осећања разумљива, она сама по себи не могу поставити границе слободи изражавања. Кључно питање у овом случају је, стога, да ли изјаве у питању, читане у целини и у њиховом контексту, могу бити сматране промоцијом насиља, мржње или нетолеранције".

Као што се види, да би се оценило да ли увредљиво изражавање представља говор мржње, неминовно је утврдити, како је то правилно закључио и првостепени суд, контекст употребљене речи и циљ говора. Говор мржње, за разлику од "обичног" увредљивог изражавања, подразумева екстремну нетолерантност, тако да мора бити вишег интензитета да би био означен као говор мржње. С обзиром да је говор мржње вид ограничења фундаменталне слободе говора, која према традиционалном критеријуму заступаном у пракси Европског суда за људска права, укључује и могућност да употребљени израз евентуално "увреди, шокира или узнемири (*пресуда ЕСЉП Handyside против Уједињеног Краљевства од 7.12.1976. године, бр. представке 5493/72*), онда се подразумева да увредљивост исказа по себи, изван контекста, не може бити довољна за говор мржње, као то погрешно сматра жалба. "Само пажљивим испитивањем контекста може се направити смислена разлика између шокантног и увредљивог језика који је заштићен чланом 10 и онога који губи његово право на толеранцију у демократском друштву" (*Fáber против Мађарске од 24.7.2012. године, бр. представке 49721/07, параграфи 35 и 54*).

Потребу за анализом контекста у оквиру којег су употребљене речи, сагледавањем изјаве говорника у целини, наглашава Европски суд за људска права и у својој одлуци *Sürek и Özdemir против Турске од 8.7.1999. године, број представке 23927/94 и 24277/94*, како би се утврдило да ли се одређене изјаве могу читати као подстицање на насиље или протумачити да постоји опасност да подстрекну на насиље (параграф 61). Да изјава "без позивања на насиље да би се уставио, не може представљати говор мржње", став је Европског суда за људска права и у предмету *Gündüz против Турске од 14.6.2004. године (број представке 35071/97, параграф 51)*, док се у одлуци *Erbakan против Турске од 6.10.2006. године, број представке 59405/00* закључује да запаљив говор не повређује слободу изражавања према члану 10. Конвенције јер у њему није присутан "актуелан ризик" и "непосредна опасност".

И поред чињенице да је неприхватљиво да се у јавном говору припадници националне мањине означавају онако како они са

аспекта свог националног бића сматрају увредљивим, члан 10. став 2. Европске конвенције не оставља много простора за ограничавање слободе изражавања у области политичног говора или у погледу питања од општег интереса (*Dink против Турске од 14.9.2010. године, представке бр. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 и 7124/09 од 14.9.2010. године, параграф 133*). У конкретном случају, изјава коју је тужени дао "Вечерњим новостима" дана 1.5.2019. године, несумњиво представља политички говор туженог из којег произлази да се залаже за што брже и сигурније разграничење са "Шиптарима", да је то његов лични став, да за то нема ни подршку председника Вучића ни Владе Србије нити је Скупштина икада расправљала о томе. Тужени је ову изјаву дао у својству политичара – председника Покрета социјалиста, што несумњиво произлази из изјаве гледано у целини, и то на тему која је од општег интереса – решења актуелног питања насталог због самопроглашене независности Косова, у којој он Албанце са Косова и Метохије назива "Шиптарима". У другом говору од 4.5.2019. године, тужени износи свој став о најављеној тужби против њега због називања албанске националне мањине са КиМ "Шиптарима" и своје мишљење о томе да такво означавање ове националне мањине не може бити увреда, као и разлоге за то своје мишљење. Обе ове изјаве, сагледане у целини и према циљу експресије, узимајући у обзир контекст у којем је реч "Шиптари" употребљена, не позивају на насиље, мржњу, дискриминацију против албанске националне мањине, због чега не могу представљати говор мржње.

*(Пресуда Вишег суда у Београду П 4889/19 од 28. децембра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2611/21 од 8. септембра 2021. године)*

*аутор сентенце: Ирена Вуковић,  
судија Апелационог суда у Београду*



## **Ауторско право**

### **АУТОРСКИ УГОВОР**

**Усмено закључени ауторски уговор може производити правно дејство, али само као уговор о делу, ако се докаже његов садржај и права и обавезе које из њега произилазе.**

*Из образложења:*

Поступајући у свему по налогу из решења Апелационог суда, првостепени суд је у поновном поступку утврдио да је тужилац током 2005. године био ангажован од стране туженог на изради пројектних задатака у вези графичке обраде уџбеника и часописа, да је тужени наплатио потраживања по основу продаје штампарско графичких производа који су били предмет пројеката на којима је ангажован тужилац и друга лица са списка сарадника на пројектним задацима Завода за ГТ за новембар и децембар 2005. године, да је тужилац обавио посао у оквиру пројекта које је радио и за месеце за које потражује накнаду од туженог, да се ради о додатним пословима у оквиру реализације посебних пројеката у којима је поред тужиоца учествовао и додатни број запослених, да је врста односно назив уговора опредељен на основу устаљене праксе код туженог као уговор о ауторском делу, те да је у члану 1. свих уговора наведено да посао има карактер ауторског дела. Како је судски вештак економско-финансијске струке утврдио да је тужени наплатио потраживања по основу продаје штампарско-графичких производа који су били предмет пројеката на којима је ангажован тужилац и друга лица са списка сарадника на пројектним задацима Завода за ГТ за новембар и децембар 2005. године, а да једино тужиоцу није исплаћен ауторски хонорар за спорни период, то је првостепени суд закључио да тужиоцу припада право на исплату утуженог износа, као у изреци пресуде, који износ је утврђен економско-финансиј-

ским вештачењем, применом одредбе члана 600. Закона о облигационим односима.

На правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио материјално право садржано у одредбама члана 65. Закона о ауторским и сродним правима ("Службени лист СЦГ" бр. 61/04), који је важио у време настанка спорног односа, а којим је, у ставу 3. прописано да се ауторски уговори закључују у писаној форми ако овим законом није другачије, а ставом 2. да се на ауторски уговор примењују одредбе закона којим се уређују облигациони односи ако одредбама овог закона није другачије одређено.

У конкретном случају, између парничних странака није закључен ауторски уговор у законом прописаној форми који би представљао правни основ за исплату ауторског хонорара јер исти није потписан од стране овде туженог, па се на њихов правни однос примењују одредбе Закона о облигационим односима и то одредбе које се односе на уговор о делу из члана 600. наведеног закона, будући да усмено закључени ауторски уговор, па чак и ако није закључен кривицом туженог, може производити правно дејство, али само као уговор о делу ако се докаже његов садржај и права и обавезе које из њега произилазе.

Чињеница да странке нису закључиле писани уговор не спречава суд да применом правила о терету доказивања који је исти у конкретном случају правилно применио, утврди у смислу члана 2. Закона о ауторским и сродним правима да графичко уређивање и обраду уџбеника и часописа које је урадио тужилац представља ауторско дело из области графичког дизајна, односно да је тужилац аутор истих, те да је тужени повредио његова ауторска и имовинска права пошто му није исплатио одговарајућу ауторску накнаду. Ово стога што усмено закључени уговор производи правне ефекте ако се докаже његов садржај и права и обавезе које из њега произилазе у ком случају се имају применити одредбе Закона о облигационим односима који се односе на уговор о делу (члан 600.-629. ЗОО). Како су ове одлучне чињенице о постојању усменог уговора у проведеном поступку утврђене, то је тужена сходно одредби члана 600

Закона о облигационим односима у обавези да тужиоцу исплати накнаду за графичку обраду часописа и уџбеника.

*(Пресуда Вишег суда у Београду П4 бр. 96/14 од 15. новембра 2018. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж4 бр. 37/19 од 24. маја 2019. године)*

*аутор сентенце: Јелена Стевановић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Рехабилитација**

### **РЕХАБИЛИТАЦИОНО ОБЕШТЕЋЕЊЕ**

**Право на накнаду материјалне штете по основу Закона о рехабилитацији улази у састав заоставштине рехабилитованог лица, уколико је оставилац за живота рехабилитован и уколико је у време његове смрти био на снази Закон о рехабилитацији ("Службени гласник РС", бр. 92/2011).**

*Из образложења:*

"На основу члана 3. став 2. у вези става 1. и члана 1. став 1, члана 26. став 1. и члана 30. став 3. Закона о рехабилитацији ("Службени гласник РС", бр. 92/2011) произлази закључак да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слободе (неплаћени рад, неплаћени прековремени рад, неплаћене плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлика у висини зараде, губитак пензије, разлика у висини пензије) има само рехабилитовано лице које је било у животу у моменту ступања на снагу наведеног закона. Имајући у виду да је тужилџин отац преминуо 2017. године - након ступања на снагу Закона о рехабилитацији (2011. година), то се правном последицом рехабилитације која је прописана чланом 3. истог закона, сматра и за живота стечено имовинско право на накнаду материјалне штете рехабилитованог лица, па ово право у складу са одредбом члана 1. став 2. Закона о наслеђивању чини његову заоставштину и може бити предмет наслеђивања."

*(Пресуда Вишег суда у Београду П 8480/18 од 23. децембра 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5263/20 од 3. фебруара 2021. године)*

*аутор сентенце: Весна Секулић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Ванпарница**

### **СУКОБ НАДЛЕЖНОСТИ**

**Виши суд по други пут не може укинути решење основног суда којим је одлучено о предлогу и извршена физичка деоба непокретности, већ је надлежан за даље поступање у предмету.**

*Из образложења:*

Предлог за решење сукоба надлежности Основног суда у Мионици Р1. 36/18 од 1.11.2018. године заснован је на чињеницама да је пред тим судом вођен поступак, ради деобе непокретности, у предмету Р1. 13/2003, да је решењем Основног суда у Мионици Р1. 88/10 од 7.7.2014. године извршена физичка деоба непокретности, које је укинута решењем Вишег суда у Ваљеву Гж. 1757/14 од 23.10.2014. године и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, те је у поновном поступку решењем Основног суда у Мионици Р1. 52/14 од 14.6.2018. године раскинута сувласничка заједница и извршена физичка деоба непокретности, а решењем Вишег суда у Ваљеву Гж. 649/18 од 18.10.2018. године поново је укинута првостепено решење и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак и одлучивање.

Имајући у виду чињеницу да је у истом поступку већ једном било укинута првостепено решење којим је одлучено о предлогу и извршена физичка деоба непокретности, то Виши суд у Ваљеву није могао по други пут да укине решење и упути предмет првостепеном суду на поновно суђење обзиром да се на основу одредбе члана 30. став 2. ЗВП примењује одредба члана 387. став 3. ЗПП.

*(Решење Апелационог суда у Београду Р 83/19 од 28. марта 2019. године)*

*аутор сентенце: Иван Илић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **Радно право**

### **ПРОПУСТ ПОСЛОДАВЦА У ПРОЦЕДУРИ ПРИЛИКОМ ДАВАЊА ОТКАЗА УГОВОРА О РАДУ И ПОСТОЈАЊЕ ОСНОВА ЗА ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА**

Када је решење о отказу уговора о раду донето у незаконито спроведеној процедури, али је запослени учинио повреду радне обавезе која му је решењем стављена на терет, запослени нема право да се врати на рад ни право на накнаду штете због изгубљене зараде за период у коме по престанку радног односа није радио.

У датој ситуацији, запослени остварује накнаду штете у износу до шест зарада, према заради коју је остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос.

*Из образложења:*

Учињена повреда радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду, факултативни је основ за отказ уговора о раду запосленом из члана 179. став 2. тачка 5. Закона о раду. Пре отказа уговора о раду из овог разлога, послодавац је у смислу правила из члана 180. Закона о раду дужан да запосленог писменим путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање 8 дана од дана достављања упозорења, да се изјасни на наводе из упозорења.

У конкретном случају, доношењу оспореног решења није претходило писмено упозорење запосленом о постојању разлога за отказ уговора о раду, па је запосленом ускраћено право на одбрану на начин прописан назначеном нормом, због чега је оно донето у незаконито спроведеној процедури и морало је бити поништено.

Ако суд у току поступка утврди да је постојао основ за престанак радног односа, али да је послодавац поступио супротно одредбама закона којим је прописан поступак за престанак радног односа, суд ће одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће запосленом износ од 6 зарада запосленог (члан 191. став 7. Закона о раду). Под зарадом из става 7. овог члана сматра се зарада коју је запослени остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос (члан 191. став 8. ЗОР).

У конкретном случају, тужилац је својом кривицом учинио повреду радне обавезе прописану уговором о раду за које му послодавац може отказати уговор о раду, јер је неоправдано одбио да извршава своје радне обавезе, па је постојао основ за престанак радног односа запосленом, али како је послодавац поступио супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа, запослени не може са успехом захтевати враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће му се износ од 6 зарада према заради коју је остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос.

Ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио.

Поштујући наведену норму, основ за накнаду штете у виду изгубљене зараде за период у коме запослени није радио је престанак радног односа запосленом без правног основа. Када је правни основ постојао, али је послодавац поступио супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа, суд ће у смислу правила из члана 191. став 7. истог закона одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће му износ од 6 зарада.

У конкретном случају, тужилац је извршио радње повреде радне обавезе које су му оспореним решењем стављене на терет, а за које му је послодавац могао отказати уговор о раду, али је оспорено решење донето у незаконито спроведеној процедури, па запо-

сленом не припада право на накнаду штете у виду изгубљене зараде за период у коме по престанку радног односа није радио.

*(Пресуда Основног суда у Смедереву П1 7/16 од 19. новембра 2019. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1333/20 од 8. октобра 2021. године)*

*аутор сентенце: Оливера Богићевић  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

### **ПРАВО НА ПРОДУЖЕЊЕ РАДНОГ ОДНОСА НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ У СЛУЧАЈУ КОРИШЋЕЊА ПРАВА НА ОДСУСТВО СА РАДА**

**Запосленом, који у току трајања радног односа на одређено време, одсуствује са рада ради трудноће, породилског одсуства, неге детета и посебне неге детета и након одсуства настави да ради до окончања радног односа на одређено време не продужава се радни однос на одређено време за време проведено на одсуству**

*Из образложења:*

...Неспорно је у току поступка утврђено да је тужила засновала радни однос на одређено време на период од 4 године и то од 01.07.2012. до 01.07.2016. године. У току трајања радног односа тужила је одређени период била одсутна са рада по основу коришћења трудничког боловања и по основу коришћења породилског одсуства, али се вратила на рад 26.12.2015. године, дакле у току трајања радног односа и обављала рад све до истека уговорена рока до 10.07.2016. године... Наводи из жалбе су неосновани и супротни наведеној одредби члана закона, јер је чланом 77. Закона о високом образовању важећем у време доношења побијаног решења било прописано да наставнику и сараднику који се налази на одслужењу војног рока, породилском одсуству, одсуству са рада ради неге детета, одсуству са рада ради посебне неге детета или друге особе или боловању дужем од 6 месеци изборни период и радни однос се



продужава. Дакле, продужава се радни однос запосленом који се налази, на породилском одсуству у тренутку када му истиче период на који је засновао радни однос на одређено време, таква одредба је предвиђена и одредбом члана 187. став 1. Закона о раду којим је такође прописано, да, између осталог за време трудноће и породилског одсуства, послодавац не може запосленом да откаже уговор о раду, а запосленом из става 1. овог члана који је уговором о раду засновао радни однос на одређено време продужава се до истека коришћења права на одсуство.

У конкретном случају, тужилци је породилско одсуство истекло у току трајања рада на одређено време, након чега се она вратила на рад и наставила да ради још 7 месеци. Стога тужилци није у истој ситуацији као запослени којима у току породилског одсуства истиче рок на који су засновали радни однос, јер једино у тој ситуацији се може продужити рок, то јасно каже одредба Закона о високом образовању јер се радни однос продужава само запосленима који се налазе на породилском одсуству у тренутку истека рока. Тужилци није била на породилском одсуству у тренутку када јој је истицао радни однос на одређено време, већ је породилско одсуство обавила у периоду док је радила код туженог на одређено време, па стога не може потраживати продужетак радног односа за период коришћења породилског одсуства.

*(Пресуда Трећег основног суда у Београду ПП 746/16 од 28. децембра 2020. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 4067/21 од 28. јануара 2022. године)*

*аутор сентенце: Зорица Смирчић,  
судија Апелационог суда у Београду*

## **ПРАВО ЗАПОСЛЕНОГ НА НАКНАДУ ШТЕТЕ**

**Право на накнаду штете припада запосленом, када је штета настала на раду или у вези са радом, односно када је штета настала као последица професионалне болести. Услови рада**

**и непосредан утицај процеса рада мора бити у узрочно-последичној вези са насталом штетом.**

*Из образложења:*

На утврђено чињенично стање првостепени суд је погрешно применио материјалано право, због чега је ожалбена пресуда преиначена.

Према правилима из члана 164. Закона о ради и члана 24. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, запосленом припада накнада штете настала на раду или у вези са радом, када је услед непосредних утицаја процеса и услова рада на радном месту, односно пословима које је запослени обављао, код запосленог наступила професионална болест, уколико се она догодила под условима и на пословима који су утврђени од стране министра надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања, а на предлог Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

У конкретном случају, на основу стручног мишљења Института за медицину рада ВМА утврђено је да се инфаркт миокарда који је тужилац доживео на стручној обици у СР Немачкој, не сматра професионалном болешћу, услед чега не постоји одговорност тужене за штету коју је тужилац претрпео на раду или у вези са радом, па је преиначена ожалбена пресуда.

Наиме, да би тужиоцу припало право на накнаду нематеријалне штете било је нужно да се утврди да су обука тужиоца на коју је упућен у СР Немачку и услови под којима је он похађао обуку могли да узрокују болест од које је тужилац болује, те да та болест представља професионалну болест, сагласно Правилнику о професионалним болестима. Напротив, из стручног мишљења Института за медицину рада ВМА од 06.12.2011. године утврђено је да болест од које тужилац болује није професионална болест, па како тужилац у поступку и на начин који је утврђен прописима о пензијском и инвалидском осигурању, није доказао да болест од које болује представља професионалну болест, нису испуњени услови за одговорност тужене за насталу штету, јер не постоји узрочно последична

веза између тужичеве болести и услова обуке којима је тужилац био изложен током њеног трајања.

Из изложених разлога, без значаја су налаз и мишљење судског вештака специјалисте интерне медицине - кардиолога и судског вештака неуропсихијатра, за другачије одлучивање у овој правној ствари.

*(Пресуда Првог основног суда у Београду П 19853/12 од 25. марта 2021. године - пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3959/21 од 10.децембра 2021. године)*

*аутор сентенце: Јелена Бакмаз Прљић,  
виши судски саветник*

### **ЗАШТИТА ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА У ПОСТУПКУ УЗБУЊИВАЊА**

**Радња неког лица може бити окарактерисана као узбуњивање, уколико информација која се открива указује да је повређен или угрожен јавни, а не приватни интерес, а материјалноправну претпоставку за пружање судске заштите представља околност да је радња узбуњивања предузета.**

*Из образложења:*

Наиме, према члану 2. тачка 1. Закона о заштити узбуњивача ("Службени гласник РС" бр.128/14), "узбуњивање" је откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера, док је према тачки 7. истог члана, "штетна радња" свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач угрожава или повређује право, односно којим се та лица стављају у неповољнији положај. Одредбом члана 13. ставом 1. истог закона, прописано је да информација садржи податке о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења

противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и податке ради спречавања штете великих размера.

Поштујући наведене правне норме, циљ узбуњивања, односно откривања информације у смислу одредбе члана 2. тачка 1. Закона о заштити узбуњивача, је заштита јавног интереса и да би се радња неког лица окарактерисала као узбуњивање, неопходно је да информација која се открива указује да је повређен или угрожен јавни интерес, а материјалноправну претпоставку за пружање судске заштите, у конкретном случају, у виду одређивања предложене привремене мере у току покретања судског поступка за заштиту узбуњивача, представља околност да је радња узбуњивања предузета.

Садржај информације тужиоца од 26.5.2021. године, којим се указује на кршење прописа у вези са оцењивањем запослених, укључујући и тужиоца, основано доводи у сумњу да ли је том приликом указано на кршење прописа у вези са заштитом приватног или јавног интереса, што доводи у сумњу сам статус тужиоца као узбуњивача, односно да ли је тужилац стекао то својство у смислу одредбе члана 12. став 2. Закона о заштити узбуњивача.

*(Решење Вишег суда у Београду Пуз 7/21 од 29. јула 2021. године - решење Апелационог суда у Београду Гж1 уз 11/21 од 21. октобра 2021. године)*

*аутор сентенце: Катарина Јевтић,  
виши саветник Апелационог суда у Београду*

## **Право на суђење у разумном року** **у пракси Европског суда за људска права**

### **ИНСТРУКТИВНИ РОКОВИ И ПОВРЕДА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ**

Непоступање суда по инструктивним роковима не доводи аутоматски до утврђења повреде права на суђење у разумном року и не дозвољава одвојено посматрање тога рока у односу на целокупни поступак.

*Из образложења:*

Неосновано се жалбом указује на погрешну примену материјалног права, конкретно одредбе члана 4. Закона о заштити права на суђење у разумном року и на недопуштено дуго трајање другостепеног поступка по жалби, с обзиром да законом прописани рок у којем другостепени суд треба да одлучи о жалби странке представља инструктивни рок за суд, који је дужан да поштује редослед при одлучивању, као и да предност да хитним предметима, што указује да непоштовање рока не доводи до последица које би условиле другачију оцену основаности приговора ради убрзања поступка у конкретном случају. Непоступање суда по инструктивним роковима не доводи аутоматски до утврђења повреде права на суђење у разумном року и не дозвољава одвојено посматрање тога рока у односу на целокупни поступак, а у конкретном случају целокупни поступак (првостепени и другостепени) од дана подношења иницијалног акта првостепеном суду до дана подношења приговора траје краће од пет година, што се може сматрати да је дужина трајања целокупног поступка у оквиру разумног рока за одлучивање, имајући у виду и праксу Европског суда за људска права прихваћену у пракси суда Републике Србије да до повреде права на суђење у

Апелациони суд у Београду

---

разумном року долази када поступак траје дуже од пет година у две инстанце.

*(Решење Вишег суда у Београду Р4П 39/21 од 9. фебруара 2021. године - решење Апелационог суда у Београду Ржг 90/21 од 12. марта 2021. године)*

*аутор сентенце: Сања Агатоновић,  
судија Апелационог суда у Београду*



ЦИП - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

34

**БИЛТЕН** / Апелациони суд у Београду ;  
главни и одговорни уредник Душко Миленковић. -  
2022, бр. 12-. - Београд (Алексе Бачванског 6):  
Intermex, 2022 – (Београд: Cicero) - 21 cm

Три пута годишње. - Је наставак: Билтен  
Окружног суда у Београду = ISSN 0351-0247

ISSN 2217-3609 = Билтен (Апелациони суд у Београду)  
COBIS. SR-ID 178707212